

**ІНСТИТУТ
УКРАЇНОЗНАВСТВА
ім. І. КРИП'ЯКЕВИЧА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
НАУК УКРАЇНИ
в 2007 р.**

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

Львів 2008

ББК 63.3 (4 Укр)

Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України в 2007 році. Інформаційний бюлетень / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2008. – 196 с.

Бюлетень за 2007 рік містить інформацію про наукову діяльність установи, бібліографію публікацій, відомості про захист дисертацій.

Опубліковано за сприяння Фонду Катедр Українознавства, освітньої неприбуткової благодійної інституції (США).

I.Krypiakievych Institute of Ukrainian Studies, National Academy of Sciences of Ukraine. 2007 Annual Review. Edited by Iaroslav Isaievych. Lviv, 2008. – 196 p.

The 2007 bulletin describes the Institute's activities in various areas of the humanities (archeology, medieval, modern, and current history, linguistics, and history of literature). The publications of the Institute's staff are listed and information on current dissertations is given.

This publication was supported by the Ukrainian Studies Fund, Inc., an educational non-profit charity for the advancement of Ukrainian studies.

Редакційна колегія:

Ярослав Ісаєвич (відповідальний редактор),

Микола Литвин, Олег Піх

Оксана Рак (відповідальний секретар)

Адреса Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України: 79026, Львів, вул. Козельницька 4; відділу археології та археологічного музею: 79008, вул. Винниченка 24.

Тел. (380-32) 270-70-22, 270-65-98, 270-65-87 (дирекція);

270-70-16 (бухгалтерія), 276-51-61 (відділ археології); 276-51-59 (археологічний музей); 270-70-14 (відділ української мови та нової історії України); 270-65-61 (відділ новітньої історії); 270-14-18 (Центр дослідження українсько-польських відносин; сектор наукових та інформативних видань).

Факс (380-32) 270-70-21;

E-mail: inukr@inst-ukr.lviv.ua

[http.: www.inst-ukr.lviv.ua](http://www.inst-ukr.lviv.ua)

© Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАНУ, 2008

ISBN 978-966-02-4878-6

ІНСТИТУТ У 2007 РОЦІ

Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України в 2007 р. продовжував опрацьовувати науково-дослідну тематику, спрямовану на вирішення актуальних проблем історії та культури українського народу в його взаєминах з іншими народами. У центрі уваги співробітників Інституту були питання історії української культури, громадсько-політичного та національно-визвольного руху в Україні (західні землі) в контексті загальноукраїнських і регіональних політичних процесів, питання історії української літератури, історичної та діалектної лексики української мови, дослідження матеріальної культури західноукраїнського регіону та суміжних земель. Наявний в Інституті кадровий потенціал створює сприятливі умови для проведення комплексних міждисциплінарних досліджень, в яких беруть участь історики, філологи, культурологи, соціологи й представники інших гуманітарних наук. Зокрема, це знайшло відображення у завершенні тритомного видання "Історія Львова", початку роботи над узагальнюючими нарисами з історії українсько-польських стосунків.

Інститут залишається важливим координаційним центром з проблем українознавства. У 2007 р. на його базі й за участю науковців України та інших держав проведено низку міжнародних конференцій, симпозіумів, нарад, семінарів. Робота з координації наукових досліджень в ре'юні здійснюється шляхом реалізації спільних наукових проєктів з вищими навчальними закладами, проведення спільних наукових форумів, підготовки і видання колективних праць, стажування та перепідготовки наукових кадрів.

Упродовж 2007 р. в Інституті відбулися важливі організаційно-структурні зміни. У лютому пройшли вибори директора, де на новий п'ятирічний термін переобрали академіка НАН України Ярослава Дмитровича Ісаєвича. Президія НАН України затвердила цей вибір. З вересня 2007 р. посаду заступника директора з наукової роботи обійняв професор Леонід Опанасович Зашкільняк, який до цього працював завідувачем кафедри історії слов'янських країн Львівського національного університету ім. І.Франка.

У складі Інституту в 2007 р. діяли такі відділи:

- відділ археології (завідувач доктор історичних наук О.Ситник);
- відділ історії середніх віків (завідувач академік НАН України, доктор історичних наук Я.Ісаєвич);
- відділ нової історії України (завідувач кандидат історичних наук Ф.Стеблій);
- відділ новітньої історії (завідувач доктор історичних наук І.Патер); у складі відділу діяв Сектор дослідження визвольного руху (керівник кандидат історичних наук В.В'ятрович), який співпрацює з громадською організацією – Центром досліджень визвольного руху;
- відділ української літератури (завідувач член-кореспондент НАН України, доктор філологічних наук М.Ільницький);
- відділ української мови (завідувач кандидат філологічних наук Н.Хобзей);
- Центр дослідження українсько-польських відносин із Сектором наукових та інформативних видань (завідувач доктор історичних наук М.Литвин), який розпочав роботу з квітня 2007 р.

2007 р. в Інституті працювало 119 співробітників, у тому числі 81 науковий, з них один академік НАН України, один член-кореспондент НАН України, 16 докторів і 46 кандидатів наук. За рік працівники Інституту захистили одну докторську

(П.Шкраб'юк) і три кандидатські дисертації (О.Піх, Я.Кондрач, Н.Булик). Станом на 1 січня 2008 р. в Інституті навчалося 8 аспірантів (5 – за спеціальністю 07.00.01 – Історія України; 2 – за спеціальністю 10.02.01. – українська мова; 1 – за спеціальністю 07.00.04. – археологія).

2007 р. колектив Інституту виконував такі теми науково-дослідних робіт:

“Галицько-Волинська держава: історія, культура, традиції”. Керівник теми – академік НАН України Я.Ісаєвич (відділ історії середніх віків).

“Електронні бази даних пам'яток історії та культури Галицько-Волинського князівства”. Керівник теми – академік НАН України Я.Ісаєвич (відділ історії середніх віків).

“Західна Україна – зона контактів давніх культур і цивілізацій”. Керівник теми – доктор історичних наук О.Ситник (відділ археології).

“Суспільно-політичні та національно-конфесійні трансформації в Західній Україні XIX–XX ст.” Керівники теми – доктор історичних наук І.Патер (відділ новітньої історії), кандидат історичних наук Ф.Стеблій (відділ нової історії України).

“Інтертекст літературного Львова”. Керівник теми – член-кореспондент НАН України М.Ільницький (відділ української літератури).

“Українська історична та діалектна лексика і лексикографія”. Керівники теми – кандидати філологічних наук Д.Гринчишин, Н.Хобзей (відділ української мови).

“Українці – поляки: взаємовпливи, протистояння, співпраця (друга половина XIX – початок XXI ст.)”. Керівник теми – доктор історичних наук М.Литвин (Центр дослідження українсько-польських відносин).

У 2007 р. наукові співробітники Інституту опублікували 346 наукових праць загальним обсягом 914,7 др. арк., в т.ч. 11 монографій (266,81 др. арк.), шість збірників статей (135,8 др. арк.),

чотири збірники документів (85,94 др. арк.), чотири словники (101,3 др. арк.), три довідкові видання (15,4 др. арк.), чотири брошури (14,2 др. арк.), понад 310 статей загальним обсягом більше 250,2 др. арк., в т.ч. 31 статтю (22,3 др. арк.) у закордонних виданнях.

Серед численних видань учених інституту слід назвати фундаментальну колективну працю “Історія Львова” у трьох томах, яка була відзначена як одна з найкращих книг на XIV Форумі видавців у Львові (вересень 2007 р.). Значний інтерес громадськості викликала колективна праця “Українська Повстанська Армія. Історія нескорених”, підготовлена дослідниками Сектору дослідження визвольного руху і Центру досліджень визвольного руху під редакцією В.В’ятровича, оригінальне дослідження А.Заярнюка “Ідіоми емансипації: “визвольні” проекти і галицьке село у середині XIX ст.”, збірник документів “Культурне життя в Україні: Західні землі”, т. 3, документальне видання Ю.Зайцева “Я винен тим, що українець”: інтерв’ю Юрія Зайцева з Олексою Різниківим. Документи” та ін.

Науковці Інституту виступили організаторами та співорганізаторами 13 міжнародних наукових форумів (конференцій, семінарів, симпозіумів), а також взяли участь у численних міжнародних і всеукраїнських наукових зібраннях. На загальноінститутському науковому семінарі було заслухано й обговорено 10 доповідей співробітників і гостей інституту.

Продовжувався випуск інститутських серійних і періодичних видань:

“Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність” (випущено 14 збірників, підготовлено 15).

“Шашкевичіана. Зб. наукових праць” (6 збірників).

“Українська історична та діалектна лексика” (5 збірників, готується 6).

“Гуцульські говірки. Лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження” (2 збірники).

“Матеріали та дослідження з археології Прикарпаття та Волині” (11 збірників, готується 12).

“Історичні та культурологічні студії” (4 збірники, підготовлено 5).

“Діалектологічні студії” (6 збірників).

“Парадигма” (2 збірники, підготовлено 3).

“Княжа доба: історія і культура” (1 збірник, здано до друку 2).

“Український визвольний рух” (9 і 10 збірники, готуються до друку 11 і 12).

В Інституті працювала Спеціалізована вчена рада Д.35.222.01 із захисту докторських дисертацій за спеціальностями – “Історія України”, “Всесвітня історія”, “Етнологія” (голова – академік НАН України Я.Ісаєвич). Упродовж року на ній було захищено 14 дисертацій, в т.ч. 3 докторські та 11 кандидатських.

Інститут продовжував координувати діяльність в галузі історико-культурологічних і філологічних досліджень з установами гуманітарного профілю Державного Західного наукового центру НАН та Міністерства освіти і науки України, відповідними факультетами і кафедрами вищих навчальних закладів західного регіону України, окремими інституціями інших регіонів. Координація проводилася шляхом виконання спільних наукових проектів, проведення конференцій, семінарів, в т.ч. міжнародних, публікації результатів науково-дослідної роботи, підготовки кадрів та їх стажування.

Упродовж 2007 р. в Інституті пройшли стажування 27 викладачів Львівського національного університету ім. І.Франка, Дрогобицького педагогічного університету ім. І.Франка, Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаніка, Національного університету “Львівська політехніка”. На базі Інституту проводилася підготовка дипломних робіт студентів (6 осіб), виробнича практика (68 студентів з ЛНУ ім. І.Франка, Академії мистецтв, Українського католицького університету, Національного університету “Львівська політехніка”); студенти

залучалися до археологічних і діалектологічних експедицій. Науковці Інституту керували дипломними роботами студентів, надавали консультації, рецензували студентські роботи.

У 2007 р. Інститут продовжував розширювати та поглиблювати співробітництво із закордонними науковими установами, музейними закладами та окремими дослідниками. Воно здійснювалося шляхом виконання двосторонніх угод, проведення міжнародних конференцій в Україні та закордоном, підготовки спільних наукових проектів, проведення археологічних експедицій, закордонних відряджень та прийому іноземних вчених, публікації статей і книг поза межами України. За Угодою про наукову співпрацю з Інститутом польської мови ПАН у Кракові продовжувалася робота над темою “Загальнокарпатський діалектологічний атлас” (керівники – Н.Хобзей та Я.Рі’ер). Археологи Інституту продовжували виконання угод про спільну наукову діяльність з Інститутом археології Жешівського університету (Польща), Польською Академією Знань у Кракові, Люблінським університетом ім. М.Кюрі-Склодовської, а також підписали Угоду про співпрацю з Інститутом археології Варшавського університету. Працівники Сектору визвольних змагань відділу новітньої історії налагодили співробітництво з Університетом ім. Матея Бели (Банска Бистриця, Словаччина) з теми “Діяльність УПА на теренах Чехословаччини 1945–1948”. Низка працівників Інституту проходили стажування в закордонних наукових центрах. У рамках міжнародного співробітництва Інститут відвідали Я.Махнік, С.Чопек, М.Шільд, А.Броніцький, К.Цирек, А.Пелісяк, А.Дронжковська, А.Гіль, Ю.Гаврилюк, В.Осадчий (Польща), І.Гузар (Канада), М.Юрасов і О.Іоаннісян (Росія), І.Вікалінська і Г.Лукач (Словаччина), М.Мозер (Австрія), Е.Шульце (Німеччина) та інші дослідники.

Наукового співробітника К.Науменка нагороджено орденом “За заслуги” III ступеня за вагомий особистий внесок у дослідження голодоморів в Україні. З нагоди Дня української

писемності та мови почесне звання “Заслужений працівник культури України” присвоєно Ф.Стеблію – завідувачу відділу нової історії України та провідному науковому співробітнику цього ж відділу В.Гориню. Керівникові Центру дослідження українсько-польських відносин М.Литвину присвоєно звання “Заслужений діяч науки і техніки України”. У 2007 р. директор Інституту академік НАН України Я.Ісаєвич отримав міжнародну нагороду Капітули польсько-українського єднання, його було також обрано почесним доктором Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Старший науковий співробітник відділу нової історії України П.Шкраб’юк став лауреатом обласної премії імені В.Чорновола у номінації “Журналістика та публіцистика”.

Підбиваючи підсумки діяльності Інституту в 2007 р., доцільно також відзначити й певні проблеми, які необхідно розв’язувати в подальшому. Серед них – недостатній рівень залучення Інституту до виконання авторитетних міжнародних наукових проектів, повільне впровадження сучасних інформаційних технологій у поширенні інтелектуального продукту, майже повна відсутність робіт на замовлення позаакадемічних організацій та установ, слабка ініціативність у здобутті й виконанні колективних дослідницьких ‘рантів, недостатня координація і співпраця з вищими навчальними закладами, зокрема щодо створення спільних кафедр і лабораторій. Науково-дослідна тематика, яку виконують учені Інституту, потребує тіснішого зв’язку із запитамі сучасного українського суспільства та здобутками світової науки. Значного поліпшення та оновлення вимагає інформаційно-технічна база Інституту. Проте є всі підстави вважати, що сформований кадровий потенціал, кращі традиції й нагромаджений досвід дозволять вже найближчим часом вирішити ці проблеми.

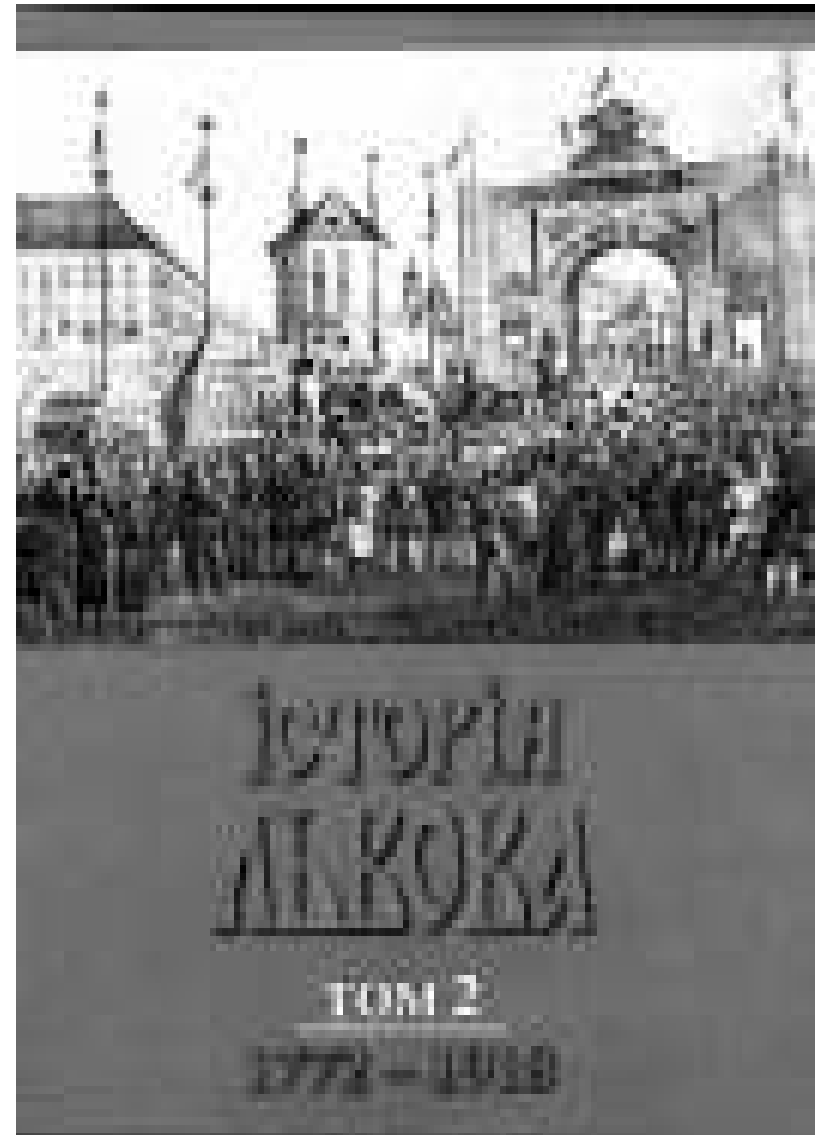
НОВІ ВИДАННЯ ІНСТИТУТУ

Історія Львова. У трьох томах. Т. 2: 1772 – жовтень 1918 / НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Редкол.: Я. Ісаєвич, М. Литвин, Ф. Стеблій, Л. Батрак. – Львів: Центр Європи, 2007. – 559 с.

Тритомник, присвячений 750-річчю Львова, є найбільшою з дотепер виданих історією міста.

У другому томі йдеться про Львів як столицю Королівства Галичини і Володимирії – найбільшого коронного краю монархії Габсбургів – Австрії, а з 1867 р. Австро-Угорщини. Імператорами (“цесарями”) були, в числі інших, прибічник реформ Йосиф II (1780–1790) і довговічний Франц-Йосиф II (правив 1848–1916). У книзі характеризуються зміни в архітектурному обличчі міста, заняттях і повсякденному побуті його мешканців. Розповідається про розвиток економіки й культури, появу перших в Україні газет, розбудову університету і заснування політехніки, створення Інституту, бібліотеки і музею ім. Оссолінських, Наукового товариства ім. Шевченка.

1848 р. львів'яни взяли участь у загальноєвропейській революції, під час якої виникла перша українська легальна політична організація. На другу половину XIX ст. припадає побудова найстаршої в Україні залізниці, діяльність у Львові Галицького крайового сейму, українських, польських, єврейських церковних інституцій, освітніх та економічних товариств, а згодом і політичних партій. Патроном науки і мистецтв, засновником Національного музею був греко-католицький митрополит

Андрей Шептицький. Свідченням зрілості українського національного руху стало об'рунтування Іваном Франком, Юліаном Бачинським та їх однодумцями ідеї політичної самостійності України.

Книгу доповнюють унікальні ілюстрації, іменний покажчик.

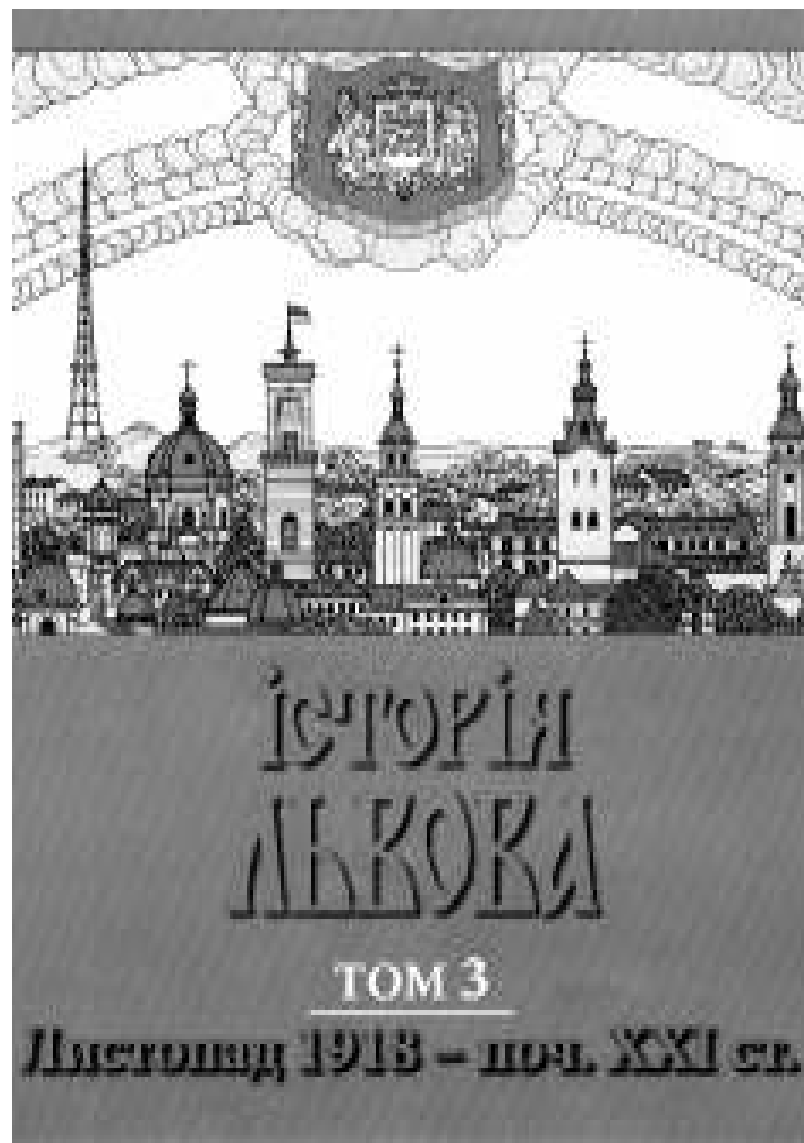
Історія Львова. У трьох томах. Т. 3: Листопад 1918 – поч. XXI ст. / НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Редкол.: Я. Ісаєвич, М. Литвин, Ф. Стеблій, Л. Батрак. – Львів: Центр Європи, 2007. – 575 с.

Третій том найбільшої з дотепер виданих історій Львова охоплює період від Листопадового чину 1918 р. до сучасності. У цей час Львів належав до шести дуже різних держав. Кожна влада намагалася змінити обличчя міста і навіть назву головної вулиці змінювали сім разів.

У томі йдеться про найважливіші події, що позначилися на долі львів'ян: спалах українсько-польської збройної боротьби за місто, акції урядів міжвоєнної Польщі, спрямовані на зміцнення позицій панівної нації, більшовицькі репресії і вивози населення на Сибір і Казахстан в 1939–1941 рр., нацистський терористичний режим і геноцид євреїв.

Автори досліджують встановлення всевладдя компартії і розгортання масових репресій, виселення львівських поляків до Польщі, а українців з-поза Сяну й Буга – в Україну, висвітлюють чергування періодів обмеженої лібералізації з періодами загострення політичних репресій.

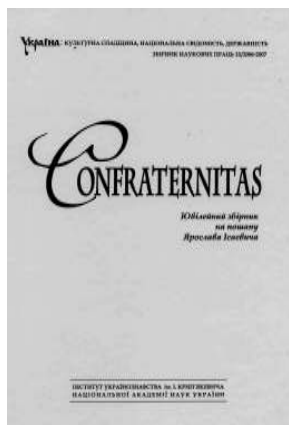
На підставі широкого кола джерел розглядаються соціально-політичні процеси останніх десятиліть: громадсько-політичний рух за демократизацію, боротьба за легалізацію УГКЦ, врешті, проголошення і зміцнення незалежності України. У контексті політичних змін описується життя людей, їхній

повсякденний побут, внесок львів'ян у будівництво Української держави, розвиток науки і національної культури.

Том доповнюють численні документальні фотографії, список скорочень, бібліографія, іменний покажчик.

Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Confraternitas. Вип. 15: Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. Відп. ред. М.Крикун, заст. відп. ред. О.Серета. – Львів, 2006–2007. – 940 с.

Ювілейний збірник на честь академіка НАН України Ярослава Ісаєвича, ініційований колегами та учнями напередодні його сімдесятиріччя, вийшов друком до п'ятдесятиліття праці вченого в Інституті українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України (до 1993 року – Інститут суспільних наук), який він очолює від 1989 року.

Назва цього видання “Confraternitas” – “Братство” – перегукується із заголовком першої монографії історика, присвяченої ролі братств у розвитку ранньомодерної української культури, та її доопрацьованої версії дослідження, що вийшла друком англійською мовою 2006 року. У латиномовних джерелах з України слово “confraternitas” вживалося також стосовно цехових корпорацій, так само й автори збірника, хоча належать до різних методологічних шкіл і національних історіографічних традицій, творять своєрідну спільноту дослідників історії та культури України й Центрально-Східної Європи.

Тематика статей збірника пов'язана з різнобічними науковими зацікавленнями Ярослава Ісаєвича: історією Галицько-

Волинської Русі, рукописної та стародрукованої книги, братств і цехових організацій в українських містах ранньомодерної доби, формуванням національних і релігійних ідентичностей у Центрально-Східній Європі, розвитком українсько-польських та українсько-російських взаємин у XIX–XX ст., проблемами історіографії, славістичних та українознавчих студій. Список праць за 1997–2006 роки продовжує бібліографію, опубліковану у збірнику історичних та філологічних розвідок “PROSFWNHMA”, присвяченому шістдесятиріччю вченого (Львів, 1998). У прикінцевий розділ увійшли спомини матері ювіляра Наталі Ісаєвич (Чабанівни) про її дитячі та шкільні роки у Стрию й Перемишлі, а також спогади і роздуми Я.Ісаєвича про життя української інтелігенції в радянський та пострадянський час.

До статей українською, білоруською, польською та російською мовами подано англійське резюме, а до статей англійською та німецькою мовами – українське резюме.

Княжа доба: історія і культура / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2007. – Вип. 1. – 336 с.

Науковий збірник відкриває серію періодичних видань, присвячених дослідженню середньовічної історії та культури України. У статтях, рецензіях, оглядах вчених України, Польщі, Росії висвітлено проблемні питання історіографії, політичного, господарського та культурного розвитку та міждержавних взаємин давньоруського періоду, насамперед пов'язаних з Галицько-Волинським князівством.

Культурне життя в Україні: західні землі / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2006. – Т. 3. – 856 с.

У третьому томі публікуються документи і матеріали про культурні процеси в західних областях України 1966–1971 рр.:

діяльність офіційно санкціонованих творчих спілок, культурно-освітніх й мистецьких закладів, тенденції у розвитку освіти та науки, становище релігії і церкви, русифікаторська політика режиму, репресії проти інакодумців, а також вплив світової громадськості та подій Празької Весни 1968 року в Чехословаччині на українське суспільство.

Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича. Відп. ред. О.Ситник. – Львів, 2007. – Вип. 11. – 424 с.

Збірник присвячено 100-річчю від дня народження Олега Кандиби (Ольжича) – першого українського дослідника трипільської культури на заході України.

Вміщено також статті та публікації матеріалів з нових археологічних пам'яток заходу України, наукові розробки територіально-хронологічних проблем і культурно-історичних аспектів; розглядаються питання історіографії та історії археології.

Миколаївщина. Збірник наукових статей / НАН України, Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича. – Львів, 2006. – Т. 3. – 475 с.

Досліджено різні аспекти історії одного з регіонів Львівщини – Миколаївщини від найдавніших часів до наших днів. У третьому томі продовжується дискусія навколо археологічних комплексів, якими багата Миколаївщина, висвітлюються проблеми етногенезу і ранньої історії літописних хорватів, історія окремих місцевостей (Розділ, Розвадів, Рудники, Устя, Берездівці), матеріали про пов'язаних з краєм діячів (Михайло Мочульський, Альфред Бізанц, родина Шухевичів).

Українська Повстанська Армія. Історія нескорених. – Львів: Центр досліджень визвольного руху, 2007. – 352 с.

Великоформатна ілюстрована книга вирізняється серед великої кількості літератури про діяльність УПА. У ній читач знайде структурований і лаконічний виклад історії повстанської боротьби, а також опис повсякденного життя учасників визвольного руху. До наукового обігу впроваджено численні унікальні фотографії, документи і свідчення учасників. Специфіка кількарівневого тексту дає змогу побачити розмах і героїзм повстанського руху, його місце і роль в українській та світовій історії.

Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху; Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАНУ. – Львів, 2007. – Зб. 9. – 320 с.

Збірник продовжує серію наукових публікацій документів, досліджень, спогадів та інших матеріалів, які розкривають різноманітні аспекти діяльності українського визвольного руху, його структур та окремих особистостей, зокрема Михайла Дяченка – референта пропаганди Карпатського крайового проводу ОУН, Петра Василенка – поета-упівця, автора поетичної збірки “Мої повстанські марші”.

Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ. – Львів, 2007. – Зб. 10. – 328 с.

Збірник присвячено 100-річчю від дня народження Романа Шухевича. Публікуються доповіді, виголошені на науковій конференції “Роман Шухевич – провідник українського визвольного руху”, які послідовно розкривають різні етапи його життя та діяльності. Вміщено також документи, листи та спогади членів ОУН. Особливістю збірника є нова рубрика “Визвольний рух і сучасність”.

Шашкевичів край – Золочівщина. Історико-культурні нариси / Упоряд. Ф. Стеблій. – Львів, 2007. – 243 с. [Бібліотека Шашкевичани. Нова серія, № 5 (10)].

У книзі, присвяченій 195-річчю від дня народження Маркіяна Шашкевича та 170-річчю виходу в світ “Русалки Дністрової”, вміщено нариси про славного сина Золочівської землі, визначного письменника і громадсько-культурного діяча, фундатора “Руської Трійці”, речника і символу національного відродження на західних землях України та втілення в життя його національно-визвольних ідей багатьма поколіннями патріотів Золочівщини, а також про виникнення на її теренах і відродження в незалежній Україні традицій шанування пам’яті національного Будителя. Додається літературна Шашкевичана.

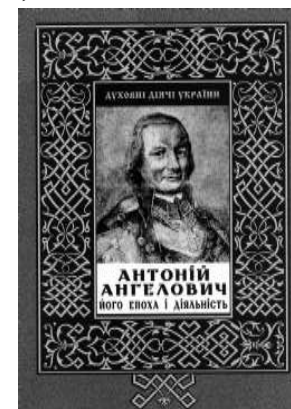
Войнаровський В.М., Чорнівка-І. Поселення IV–IX ст. на Буковині. – Чернівці: Зелена Буковина, 2007. – 166 с.

Публікуються матеріали археологічних розкопок багатопалатного поселення IV–IX ст. Чорнівка-І на Буковині (черня-

хівська, празька, Луки-Райковецька культури). Висвітлюються питання стратиграфії та періодизації пам’ятки житлобудівництва, матеріальної культури, господарства в різні періоди I тис. Акцентується на джерелах з переломних для історії ранніх слов’ян періодів V ст. та межі VII–VIII ст.

Гайковський М., Паславський І. Антоній Ангелович. Його епоха і діяльність. – Львів: Логос, 2006. – 88 с.

Книга присвячена першому предстоятелю Галицької митрополії, відновленої 1807 року – Антонію Ангеловичу (1756–1814). На широкому тлі політичних і церковних подій кінця XVIII – початку XIX ст. простежується життєвий шлях, служіння і діяльність цього видатного першоєрарха Української Греко-Католицької Церкви. Розвідку автори присвятили 250-річчю від дня народження митрополита.

Заярюк А. Ідіоми емансипації: “визвольні” проєкти і галицьке село у середині XIX ст. – Київ: Критика, 2007. – 236 с.

Монографія написана в руслі новітніх концепцій соціальної історії, розповідає про східногалицьких селян середини XIX ст. – часу, коли село переживало радикальну трансформацію. Загальні зрушення в Австрійській імперії, пов’язані з революцією 1848 р., конституційними й ліберальними реформами 1860-х років, змінили правовий статус селян, уможливили їхню участь у політичному житті, надали їм певних свобод, усталили право на землеволодіння й вплинули на їхню економічну діяльність. Більше того, середина XIX ст. стала

періодом, коли селяни зіткнулися з національними рухами і проєктами. В книжці досліджено, як відбувалася реальна емансипація у Східній Галичині і як вона змінювала соціальні практики, що стосувалися галицьких селян. Ці практики неможливо ні зрозуміти, ні пояснити, не врахувавши своєрідності мови цього процесу – певних формул, що ними послуговувалися для об'рунтування змін і для пояснень чинних практик, та підставових уявлень, з яких ці формули поставали. Цей базовий код і є тими “ідіомами емансипації”, про які йдеться у монографії.

Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Посібник для студентів історичних спеціальностей університетів. – Львів: ПАІС, 2007. – 312 с.

Хоча книга адресована студентам, вона містить також важливі для дослідників інформації та узагальнення про розвиток історичної думки і науки в другій половині ХХ і на початку ХХІ ст., характеризує методологічні й тематичні здобутки та проблеми провідних історіографій світу, насамперед європейських країн та США, а також вибраних посткомуністичних країн і народів Азії та Африки. Поданий у ній матеріал має на меті сформулювати уявлення про

сучасний стан, проблеми і перспективи конструювання та використання історичних знань в умовах зростання комунікації та обміну інформацією.

Інвентарі Олицького замку XVII–XVIII ст. / Зібрав і підготував до друку Володимир Александрович. – Луцьк:

Волинський краєзнавчий музей; Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України; Кафедра україністики Варшавського університету, 2007. – 276 с.

У книзі опубліковано 24 описи Олицького замку середини XVII–XVIII ст. Особливу увагу зосереджено на списках джерел, численних різночитаннях, які ставлять проблему автентичності і репрезентативності замкових інвентарів як джерела до історії української культури.

Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України у 2006 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2007. – 176 с.

Черговий бюлетень містить інформацію про наукову діяльність установи та її підрозділів, бібліографію та анотації публікацій, відомості про захист дисертацій та інші матеріали.

Литвин М., Науменко К. Збройні сили України першої половини ХХ ст. Генерали і адмірالی. – Львів; Харків: Видавництво “Сага”, 2007. – 244 с.

У книжці Миколи Литвина і Кіма Науменка вміщено біографи про життя і військову діяльність понад 500 генералів і адміралів українських військових формацій доби Центральної Ради, Української Народної Республіки, Української Держави П.Скоропадського, Західно-Української Народної Республіки, а також Карпатської Січі, Української Повстанської Армії, Української Національної Армії.

Публікуються унікальні світлинки з державних архівів України, Росії, Польщі та приватних колекцій.

Медведик Ю. Українська духовна пісня XVII–XVIII століть / НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів: УКУ, 2006. – 324 с. [Серія “Історія української музики. Вип. 15: Дослідження”].

Досліджується розвиток української духовної пісні XVII–XVIII ст. Увагу зосереджено здебільшого на аналізі рукописних співаників та друкованих видань зазначеного періоду. На підставі цих пам'яток зроблено спробу дослідити історію української духовної пісні, насамперед з музично-джерелознавчого та текстологічного поглядів. Чимало уваги приділено питанням інтердисциплінарних студій, проблематиці міжкультурних зв'язків та взаємовпливів у контексті центрально- та східно-європейської паралітургійної традиції.

Паславський І. Галицька митрополія. Історичний нарис. – Львів: Сполом, 2007. – 128 с.

Досліджено діяльність першої православної митрополії Галича (1303–1447; 1371–1401) та етапи історії відновленої 1807 р. Галицько-Львівської греко-католицької митрополії.

Пеняк П. Давнє гончарство Закарпаття. – Ужгород, 2007. – 103 с.

Книжка присвячена дослідженню гончарних виробів, виявлених на Закарпатті. Широко використано нові археологічні матеріали, що висвітлюють керамічне виробництво від доби неоліту до середньовіччя.

“Русалка Дністрова” [Книга I]. Репринтне відтворення першодруку 1837 р. – Львів: Афіша, 2007. – 136 с.; **“Русалка Дністрова” [Книга II]. Науково-критичне видання** / Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; Львівський національний університет ім. І. Франка, Наукова бібліотека ЛНУ ім. І. Франка; Шашкевичівська комісія /

Наук. ред.: Я. Ісаєвич (відп. ред.), М. Ільницький, Ф. Стеблій, Б. Якимович (заст. відп. ред.), В. Горинь, В. Кметь, Р. Лубківський, М. Шалата. – Львів: Афіша, 2007. – 168 с.

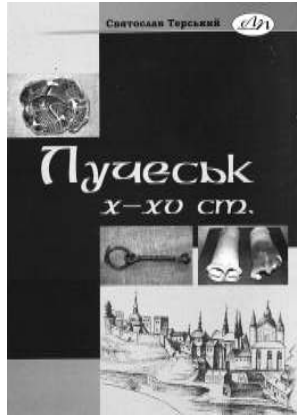
Двотомник є першим львівським перевиданням альманаху “Руської Трійці” (М. Шашкевича, І. Вагилевича, Я. Головацького) “Русалка Дністрова”, що побачив світ у Будайській друкарні Пештського університету (Угорщина) в 1837 р., здійсненим за єдиним автентичним примірником першодруку, не призначеним на знищення, а переданим за ухвалою цензури бібліотеці Львівського університету, де він зберігається і дотепер.

Книга I є факсимільним відтворенням першодруку. У книзі II осучаснено правопис і пунктуацію. До основного тексту додано переліки друкарських помилок першодруку, виявлених Я. Головацьким, Л. Чехович, М. Возняком і М. Шалатою, післямову, силуетки авторів альманаху, примітки, резюме, пояснення слів. Видання ілюстроване.

Савченко С. Давня Русь у полемічній літературі кінця XVI–XVII століття. – Дніпропетровськ: “Інновація”, 2007. – 188 с.

Книга присвячена малодослідженій проблемі відображення у православно-католицькій полеміці кінця XVI–XVII століття давньоруської історії. Залучаючи широкий ідейний, богословський, історичний контекст, автор докладно аналізує спосіб, рівень, мету оперування полемістами історичним матеріалом, залучення ними історії Київської Русі як додаткового аргументу у міжконфесійному протистоянні. У праці простежується думка про те, що історичні міфи, сформовані полемічними традиціями православних та уніатів, стали складовою частиною історичної пам'яті Православної та Греко-Католицької Церков. Ці історичні міфи залишаються істотною перешкодою для міжцерковного діалогу на сучасному етапі.

Терський С. Лучеськ Х–ХV ст. – Львів: “Львівська політехніка”, 2007. – 252 с.

У 1988–1998 рр. Волинська археологічна експедиція Львівського історичного музею під керівництвом С.Терського досліджувала археологічні пам'ятки Лучеська – столиці давньої Волині. Було вивчено культурний шар на території дитинця, окольного города, середмістя, посадів Помостичі та Панський город. Висвітлено питання історії державного устрою, топографії середньовічного міста, духовної та матеріальної культури.

“Я винен тим, що українець”: інтерв'ю Юрія Зайцева з Олексою Різниківим. Документи. – Львів: Афіша, 2007. – 232 с.

Талановитий український поет, мовознавець, лауреат літературних премій ім. П.Тичини, К.Паустовського, Т.Мельничука, двічі політв'язень ССРСР і двічі реабілітований України, відомий громадський діяч Олекса Різників щирою, колоритною розповіддю відтворив унікальні сторінки антирежимного спротиву на Півдні України, зокрема, в Одесі у 1950–1970-х роках ХХ століття. В книзі відображено постаті борців за волю України Ніни Строкатої, Святослава Караванського та їх однодумців. Оповідь ілюстровано архівними документами тодішнього КГБ, творами О.Різниківа та світлинами.

Ільницький М., Будний В. Порівняльне літературознавство: В 2-х ч. Навчальний посібник. Частина 1. Лекційний курс. – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2007. – 280 с.; **Частина 2. Практичні заняття.** – Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2007. – 144 с.

Навчальний посібник висвітлює теоретичні та методологічні питання літературної компаративістики – курсу, який слухають студенти-бакалаври і магістри філологічних факультетів.

Друга частина містить матеріали для практичних занять.

Шило Г. Наддністрянський ре'іональний словник / Відп. ред. Л.Полюга. – Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2007. – 304 с. [Серія “Діалектологічна скриня”].

“Наддністрянський ре'іональний словник” – багаторічна праця доктора філологічних наук, професора, мовознавця-діалектолога Гаврила Федоровича Шила (1910–1988). Словник розкриває багатство слів та фразеологізмів (близько 10 тис. одиниць) українських наддністрянських говорів із 500 місцевостей Львівської, Тернопільської та північної частини Івано-Франківської областей, репрезентує їхню синоніміку, омоніміку, багатозначність.

Для філологів, етнографів, істориків, викладачів, учителів, аспірантів, студентів та широкого кола поціновувачів українського живого слова.

Микола Дубас. Бібліографічний покажчик / Упоряд. і наук. ред.: В.Горинь. – Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, 2007. – 82 с.

Бібліографічний покажчик підготовлений до 75-річчя від дня народження Миколи Дубаса – письменника, видавця, громадського діяча, члена Національної Спільки письменників України, у минулому політв'язня гулагівських тюрем і таборів. Відкривають книжку статті про творчість М.Дубаса як поета, публіциста, видавця, упорядника і редактора збірників, популяризатора, в тому числі першовідкривача творчості низки поетів-повстанців і колишніх політв'язнів-гулагівців.

Осмилення спадщини Давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії. Міжнародна наукова конференція 26–27 жовтня 2007 р. Програма і резюме доповідей / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2007. – 52 с.

Подано короткий виклад доповідей опублікованих до конференції, яка проходила у Львові 26–27 жовтня 2007 р.

Організатори: відділи археології та історії середніх віків Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, секція історії та культурології Західного наукового центру НАН і Міністерства освіти і науки України.

The Ukrainian Insurgent Army: A History of Ukraine's Unvanquished Freedom Fighters. – Lviv: Center for Research on the Liberation Movement, 2007. – 80 p.

Видання є путівником по експозиції виставки, присвяченої Українській Повстанській Армії, яка демонструвалася в містах України та за кордоном.

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

ВІДДІЛ АРХЕОЛОГІЇ

У 2007 р. співробітники відділу (2 доктори, 7 кандидатів наук, 6 наукових працівників, 5 допоміжних) працювали над завершенням планової теми “Західна Україна – зона контактів давніх культур та цивілізацій”. Проводилася плідна науково-дослідна та камерально-лабораторна робота.

Кожен рік для археологів нашого інституту – це, насамперед, нові археологічні розкопки, які завжди мають елементи несподіванки, таємниці і внутрішнього напруження – очікування відкриття. Не завжди ці відкриття епохальні, але завжди істотні для науки. Кожен новий археологічний комплекс, досліджений за допомогою новітніх методів, як невелика цеглинка, входить до реконструкції гігантської будівлі стародавнього минулого країни.

2007 р. працівники відділу провели порівняно небагато експедицій, але деякі з них відзначилися оригінальними знахідками і важливими відкриттями.

За археологічною періодизацією першим з глибини віків виступає палеоліт – стародавня кам'яна доба, що на наших теренах датується від 300 до 10 тис. років тому. З часу появи відділу (1951 р.), він славиться своїми комплексними міждисциплінарними дослідженнями палеоліту. Варто згадати молодовські стоянки з досліджень О.Черниша, Куличівку В.Савича, які дістали заслужене міжнародне визнання.

Палеолітична експедиція працювала під керівництвом Олександра Ситника на кількох пам'ятках. У ній брали участь

наукові працівники відділу Руслан Коропецький, Наталя Булик, аспірант Андрій Гавінський, лаборанти Яна Яковишина, Лариса Чернописька.

Експедиція досліджувала багат шарові стоянки Великий Глибочок I на Тернопільщині та Єзупіль III на Івано-Франківщині. Найважливішим дослідженням у Великому Глибочку I (15 км на північ від Тернополя) стало відкриття нового культурного шару IV, що залягав на глибині 8,50–8,70 м від рівня денної поверхні, у суглинках періоду міжльодовикового потепління, датованого приблизно 250 тис. р. до н.е. Це найдавніший у Прикарпатті шар палеоліту, що чітко датований геологічними методами.

Поки що це дуже бідний горизонт – всього шість крем'яних невеличких відщепів-скалок, але його наукове значення полягає у виразному стратиграфічному заляганні. Вище цього горизонту, у Великому Глибочку I, у розкопі III, знайдено десятки крем'яних виробів у культурних шарах III і II, які датовані 210 і 40–30 тис. р. тому.

На пам'ятці, як і в попередні роки, працювала група професійних геологів четвертинного періоду (професори Андрій Богущкий зі Львова, Тереза Мадейська з Варшави, Марія Ланчот з Любліна, доцент Роман Дмитрук та ін.). Власне ці фахівці зробили ґрунтовий опис нашарувань, відібрали зразки на різноманітні аналізи, визначили геологічний вік плейстоценових відкладів.

Палеолітична експедиція інституту уже більше 20 років співпрацює із геологами (та іншими природничиками), що знайшло відображення в десятках спільних наукових статей, кількох монографіях, а найголовніше – в чітко атрибутованих багат шарових пам'ятках, серед яких і нова палеолітична стоянка Єзупіль III. Взагалі варто сказати, що в околицях Єзуполя Тисьменицького району Івано-Франківської області за останні 10 років спільними археологічно-геологічними дослідженнями відкрито уже чотири стоянки. Усі – багат шарові.

Ці пам'ятки окреслюють хронологічний діапазон заселення регіону від 100 до 15 тис. р. тому. Тут проживали неандертальці (понад 40 тис. р. тому) і люди сучасного вигляду.

Продовжувала польові роботи Львівська обласна експедиція інституту під керівництвом Леоніда Мацкевого. Невеликими шурфами і розкопами досліджувалися палеолітичні і мезолітичні пам'ятки у гроті Львів XIII (6 м²) та скельних навісах Романів I (14 кв.м.). Здійснено охоронно-рятувальні роботи в гроті Прийма I, поселеннях Розвадів II, Верин V та ін. пунктах.

Леонід Мацкевий очолював ще одну експедицію – Прикарпатську, яка спільно з археологами Івано-Франківська провела обстеження мезолітичного поселення Старуня V, відкрила нові археологічні пам'ятки палеоліту і мезоліту – Буківна XV і Буківна XVI.

Традицію дослідження пам'яток кам'яного віку у відділі продовжує молодий науковець Руслан Коропецький, який провів розвідки в околицях відомої пам'ятки Кременець I (Куличівка), де виявив нові археологічні об'єкти.

Унікальні знахідки ранньозалізного віку знайдені під час рятувальних археологічних досліджень поховального комплексу VI ст. до нашої ери в с. Швайківцях Чортківського району на Тернопільщині, які велися експедицією під керівництвом Миколи Бандрівського. Тут виявлені оригінальні предмети обладунку та зброї скіфського воїна, єдиний в своєму роді бронзовий казан, що є рідкісним явищем на наших землях.

У 2007 р. Віктор Войнаровський провів польове археологічне обстеження та фіксацію низки пам'яток на трасі майбутньої об'їзної дороги навколо Чернівців (14 км), а також археологічні розвідки у Сокальському та Радехівському районах Львівської області. Він же здійснював постійний нагляд за станом пам'яток в околицях м. Червонограда, регулярно надавав інформацію до відділу охорони культурної спадщини Львівської ОДА про порушення.

Щодо польових розвідкових робіт, то варто відзначити спільну українсько-польську Калуську експедицію, яка вела обстеження курганних могильників в Галицькому та Калуському районах Івано-Франківської області (керівники: з української сторони – Дмитро Павлів; з польської – Ян Махнік). Роботи ведуться згідно з міжнародною науковою угодою між нашим інститутом та Жешівським університетом (Польща).

Спільно з колегами з Тернополя Дмитро Павлів вів розвідки у Бережанському районі Тернопільської області з метою виявлення і обстеження курганів доби бронзи. Таке ж саме обстеження курганів велося поблизу сіл Беньківці та Долиняни у Рогатинському районі на Івано-Франківщині.

Десятки років веде плідні польові роботи експедиція під керівництвом Володимира Цигилика, яка відкрила і дослідила першокласні пам'ятки перших століть нашої ери – могильники і поселення черняхівської, липицької і пшеворської культур. Кілька останніх років спільно з Романом Грибовичем та Володимиром Касюхничем він досліджує цікавий поселенський комплекс біля с. Стрілки, що на Львівщині. Крім того, він провів розвідки в зоні нафтопроводу “Дружба”.

В останні роки працівники відділу дещо “здали позиції” у польовому вивченні давньоруських міст – таких, як Галич (Крилос), Звенигород, Белз, Терехівля та ін. Однак, не дивлячись на тимчасові труднощі у вирішенні питань організації розкопок, у 2007 р. пам'ятки раннього та пізнього середньовіччя (і нового часу) вивчали Віра Гупало та Юрій Лукомський, який керував рятівними архітектурно-археологічними дослідженнями пам'яток дерев'яної архітектури XVIII ст. на площі Галицькій у Львові, а також дослідженнями синагоги “Золота Роза” у центрі Львова. Поза тим, він надавав консультацію щодо методики розкриття, обмірів та музеєфікації решток каземату XVII ст. на південно-західному бастіоні колишнього Станиславова (Івано-Франківська), а також щодо відновлення ста-

ціонарних археологічних досліджень на території культурно-історичного заповідника “Тустань”.

Археологи інколи застосовують методику наукових польових досліджень також і до об'єктів сучасності (XX ст.). Так, Юрій Лукомський провів зачистку, обмір та опис нововиявленої криївки воїнів УПА у с. Княгиничах Рогатинського району на Івано-Франківщині. Не менш цікавими і важливими в науковому аспекті є дослідження у Свято-Миколаївському соборі (колишній бернардинський костел) XVIII–XIX ст. у Дубні, які уже кілька років поспіль проводить Віра Гупало. Минулого року досліджено низку поховань у межах крипти собору.

Як бачимо, територія і хронологія польових досліджень науковців відділу є досить представницькими – від раннього палеоліту (250 тис. р. т.) до середини XX ст., а територіально – це фактично всі землі заходу України (Поділля, Волинь, Буковина, Прикарпаття та Закарпаття).

Помітне місце у науковій діяльності археологів займає участь у різних конференціях як в Україні, так і за кордоном. Уже чотири роки (з року в рік, починаючи з 2004 р.) працівники відділу організовують і проводять “власну” Міжнародну наукову конференцію “Археологія заходу України”, що проходить у Львові в Інституті українознавства, по вул. Винниченка, 24. Минулого року 23–24 травня відбувся IV форум, присвячений 100-річчю з дня народження Олега Кандиби (Ольжича) – відомого археолога, поета, борця за незалежність України. З привітанням на конференції від Всеукраїнського громадського комітету з відзначення 100-ліття від дня народження О.Ольжича виступив заступник голови комітету, директор бібліотеки ім. О.Ольжича при Інституті української археографії та джерелознавства НАН України О.Кучерук, який зокрема відзначив, що наші дослідження, “... як продовження наукових пошуків попередників, серед яких і Олег Кандиба, є гідним внеском в українську науку – частину загальноєвропейського гуманітарного простору”.

У конференції взяли участь більше 70 археологів з різних міст України і закордону (переважно з Польщі – 12 осіб, Словаччини – 3 особи). Конференція мала інтердисциплінарний характер, оскільки доповіді стосувалися літературознавства (М.Ільницький, Б.Криса), архітектури (Ю.Лукомський, В.Рожко, В.Лазурко, В.Петрик), геології антропогену (Р.Гнатюк, Г.Панахид) та інших наукових дисциплін. Це зібрання стало ще однією важливою віхою в археологічному житті заходу України в цілому.

2007 р. відділ підготував та опублікував черговий збірник наукових праць “Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині”, вип. 11, у якому представлені статті майже усіх наукових працівників відділу та колег з інших міст України і Польщі. У збірнику вміщено теоретичні та оглядові статті, публікації матеріалів з досліджень нових археологічних пам’яток України, біографії археологів.

У цьому ж році вийшла монографія Віктора Войнаровського “Чорнявка I – поселення IV–IX ст. на Буковині”, в якій подано матеріали археологічних розкопок багаточислового поселення ранніх слов’ян.

Крім того, співробітники відділу працювали над поновленням окремих розділів експозиції Археологічного музею інституту, проводили інвентаризацію експонатів, вели екскурсії для студентів та учнів.

ПУБЛІКАЦІЇ

Ситник О.С.

Львівська археологічна школа у період потрясінь та випробувань (1939–1951) // Археологічні дослідження Львівського університету. – Львів, 2006. – Вип. 9. – С. 106–133.

Кафедра археології святкує 100-річний ювілей // Там само. – С. 306–309.

Katedry archeologii Uniwersytetu Lwowskiego w latach 1905–2005 // *Przełom Archeologiczny*. – Wrocław, 2006. – Т. 54. – С. 125–157.

Молодове В. Дослідження мустьєрських поселень у 1998–1999 роках // Матеріали та дослідження з археології Прикарпаття та Волині. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 136–179 [співавт.: Л.Кулаковська, В.Усик, Ж.-М.Женест, Л.Меньян, А.Богуцький, П.Езартс].

Нові польові дослідження Куличівки // Там само. – С. 180–215 [співавт.: А.Богуцький, Р.Коропецький, Л.Кулаковська, Ж.-М.Женест, Л.Меньян, П.Езартс].

Питання методики досліджень кам’яних комплексів середнього палеоліту // *Записки НТШ*. – Т. 253: Праці Археологічної комісії. – Львів, 2007. – С. 17–36.

Бандрівський М.С.

On the Motives of Hiding “Hoards” in Early Iron Age in the West Ukrainian Forest – Steppe // *Bronzezeitliche Depotfunde: Problem der Interpretation*. – Ужгород, 2006. – С. 175–183.

Indoarica в етногонічних версіях Геродота: релігієзнавчий та династичний аспекти // *Історія релігій в Україні. Науковий щорічник*. – Львів, 2007. – Кн. 1. – С. 18–33.

Клепані “казани” і дволезі сокири: щодо витоків релігійних уявлень на заході українського лісостепу в пізній період епохи бронзи // *МДАПВ*. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 38–64.

Сучасне розуміння “скіфського” і проблема етнокультурної приналежності носіїв середньодністровської групи // Там само. – С. 77–100.

Нове у походженні і датуванні Михалківських скарбів // *Ранній залізний вік Євразії (до 100-річчя від дня народження Олексія Івановича Тереножкіна)*. – Київ; Чигирин, 2007. – С. 24–25.

Впливи сходу на розвиток спільнот раннього – початку середнього періодів епохи бронзи на заході Українського Лісостепу // *Записки НТШ*. – Т. 253: Праці Археологічної комісії. – Львів, 2007. – С. 296–322.

Indoarica в етнографічних версіях Геродота і проблема археологічної атрибуції скотів // Там само. – С. 296–322.

Лариса Крушельницька: штрихи до наукової біографії (з нагоди 80-річчя від народження) // Там само. – С. 5–14.

Лісостепу // Там само. – С. 153–205.

Перший сезон розкопок в Жукові на Бережанщині // Там само. – С. 602–610 [співавт.: М.Білик, В.Конопля].

Поховання пізньонеолітичного часу в селі Лучка на Тернопільщині та проблема відносної і абсолютної хронології мегалітичних гробниць Поділля (З розкопок Ігоря Герети 1996 року) // Там само. – С. 226–243.

Проблема виявлення кельтського елементу у місцевій культурі Верхнього Придністров'я II – I століть до н.е. // Там само. – С. 414–439 [співавт.: Л.Крушельницька].

[Рец. на]: Крушельницька Л. Культура Ноа на землях України. – Львів, 2006. – 176 с. // Там само. – С. 742–752.

Булик Н.М.

Od “Przeglądu Archeologicznego” do Karola Hadaczka: archeologia lwowska w latach 1876–1914 // Przegląd Archeologiczny. – Wrocław, 2006. – Т. 54. – С. 99–124.

Археологічна наука у Львові у XIX – на початку XX століття. – Автореф. ...дис. канд. іст. наук. – Львів, 2007. – 20 с.

Наукові з'їзди XIX ст. та участь у них львівських археологів // МДАПВ. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 387–393.

Войнаровський В.М.

Археологічна колекція знахідок із сіл Комарів і Волиця на Сокальщині // Белз і Белзька земля. – Белз, 2006. – Вип. 2. – С. 45–61 [співавт.: П.Бугай].

Вапнярсько-чинбарські осередки черняхівської культури Українського Прикарпаття // Carpatica – Карпатика. – Вип. 34: Давня та середньовічна історія Карпато-Дунайського ареалу. – Ужгород, 2006. – С. 148–162.

Чорнівка – I поселення IV–IX ст. на Буковині / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Чернівці, 2007. – 166 с.

Поховання чинбарів // Записки НТШ. – Т. 253: Праці Археологічної комісії. – Львів, 2007. – С. 440–466.

Чинбарські об'єкти поселення ранньосередньовічного часу Ріпнів-I на р. Західний Буг // Там само. – С. 650–659.

Чинбарський спеціалізований комплекс XV–XVI ст., Львів, розкоп “Перун” // МДАПВ. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 295–314 [співавт.: С.Терський, О.Овчинніков].

Ще один можливий артефакт чинбарства на березі Полтви у Львові // МДАПВ. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 358–366 [співавт.: Л.Мацкевий].

[Рец. на]: Археологія давніх слов'ян. – Київ, 2004. – 336 с. // МДАПВ. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 412–421.

Грибович Р.Т.

Пам'ятка пізнього мезоліту Раделичі I у північно-східному Передкарпатті // МДАПВ. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 216–230 [співавт. В.Конопля].

Гупало В.Д.

Дослідження крипти № 3 під бернардинським костелом у Дубні // МДАПВ. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 315–336.

Розвідкові роботи в межиріччі Вишні і Ракова на Прикарпатті // МДАПВ. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 379–386.

Історія монастиря оо. Бернардинів у Дубні на Волині // Ма'дебурзькому праву у місті Дубні – 500 років. (Матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції). – Дубно, 2007. – С. 102–120.

Конопля В.М.

Пам'ятка пізнього мезоліту Раделичі I у північно-східному Передкарпатті // МДАПВ. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 216–230 [співавт.: Р.Грибович].

Перший сезон розкопок у Жукові на Бережанщині // Записки НТШ. – Т. 253: Праці Археологічної комісії. – Львів, 2007. – С. 602–610.

Поселення трипільської культури Марківці I // Там само. – С. 570–582 [співавт.: М.Бандрівський, М.Білик].

Коропецький Р.Р.

Проблеми дослідження пізньопалеолітичного культурного шару І Куличівки // Археологічні дослідження Львів. ун-ту ім. Івана Франка. – Львів, 2006. – Вип. 9. – С. 179–192.

Нові польові дослідження Куличівки // МДАПВ. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 180–215 [співавт.: О.Ситник, А.Богуцький, Л.Кулаковська, Ж.-М.Женест, Л.Меньян, П.Езартс].

Лукомський Ю.В.

Дослідження Десятинної церкви в Києві 2005 р. // Археологічні дослідження в Україні 2004–2005 рр. – Київ; Запоріжжя, 2006. – С. 171–175.

Галицькі білокам'яні хрестобанні церкви від князя Володара до короля Данила // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2007. – Вип. 1. – С. 271–304.

Опыт применения тахеометрической съемки при археологических исследованиях (на примере архитектурно-археологических раскопок Десятинной церкви в Киеве в 2005–2006 гг.) // Археология и геоинформатика. – Москва, 2007. – Вып. 4. – С. 113 [співавт.: М.Дараган, Д.Лшин].

Мацкевий Л.Г.

Енциклопедія Сучасної України. – Київ, 2004; 2006 [статті: Т. 2 “Державний природознавчий музей НАН України у Львові”. – С. 352; Т. 6 “Голігради”. – С. 40].

Археологічні дослідження в Старуні: підсумки та перспективи // Викопа фауна і флора останнього зледеніння. Kopalna flora i fauna ostatniego zlodowacenia. – Kraków, 2007. – S. 45–51 [співавт. Г.Панахид].

Археологічні пам'ятки в околицях села Старуня // Олег Адаменко. Наш майбутній дім – Екоєвропа. – Івано-Франківськ, 2007. – Т. 4. – С. 162–165.

Первісні мисливці Прикарпаття // Там само. – С. 120–123 [співавт.: О.Адаменко, Б.Василенко].

Старуня відкриває таємниці // Там само. – С. 117–120 [співавт.: О.Адаменко, Б.Василенко].

Археологічні роботи в Старуні // Бойківщина: Минуле та сучасне. Зб. науково-теоретичних статей. – Долина, 2007. – С. 21–25 [співавт.: І.Кочкін, Г.Панахид].

Відкриття Львівської обласної археологічної експедиції // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2006 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2007. – С. 37–39.

Здобутки Прикарпатської експедиції // Там само. – С. 39–41.

Енциклопедія історії України. – Київ, 2007. – Т. 4 [статті: “Козловський Леон”. – С. 438; “Комарів”. – С. 468].

Нова пам'ятка середньовічного чинбарства на березі Полтви у Львові // МДАПВ – Вип. 11. – Львів, 2007. – С. 358–366 [співавт. В.Войнаровський].

Чорноморсько-Середземноморський коридор упродовж останніх 30 тисяч років // Там само. – С. 422–424 [співавт. Г.Панахид].

Роботи Львівської обласної експедиції 2006 р. // Археологічні дослідження в Україні 2005–2007 рр. – Київ; Запоріжжя, 2007. – С. 285–290 [співавт.: Р.Гнатюк, Г.Панахид].

Роботи Прикарпатської експедиції 2006 р. // Там само. – С. 290–294 [співавт.: І.Кочкін, Г.Панахид, Т.Ткачук].

Возле Львова нашли человека, которому 46 тысяч лет // Газета по-киевски. – 2005. – 14 февраля [б. п.].

Археологію – на карту // Експрес. – Львів, 2006. – 28 вересня – 5 жовтня [запис: О.П.].

Львову – не 750! // Там само. – С. 10 [запис: О.Поліщук].

Коли виникла українська? // Експрес. – Львів, 2006. – 9–16 листопада [співавт.: І.Чепига та О.Кровицька; запис: Н.Боднар].

Відкриття біля Чортових Скель // Високий Замок. – Львів, 2006. – 23 жовтня [запис: Т.Костенко].

Львів старіший? // Урядовий кур'єр. – 2006. – 27 жовтня [б. п.].

На Чортових Скелях жили неандертальці // Винниківський вісник. – 2006. – 17 листопада [б. п.].

Старожитності поблизу с. Романів: вісті з глибини тисячоліть // Галицький шлях. – Перемишляни, 2007. – 26 жовтня.

[Член ред. кол.]: Європейський середній палеоліт. – Київ, 2006. – 256 с.

[Член ред. кол.]: Бойківщина: Минуле та сучасне. – Долина, 2007. – 158 с.

[Рецензент]: Степанчук В.Н. Нижній и середній палеоліт України. – Черновці, 2006. – 464 с.

[Рецензент]: Г.Охріменко, Н.Скляренко, О.Каліщук, В.Ткач, О.Романчук. Олександр Цинкаловський та праісторія Волині. – Луцьк, 2007. – 736 с.

Павлів Д.Ю.

Стародавні кургани між Львовом і Роздолом // Миколаївщина. Зб. наук. статей. – Львів, 2006. – Т. 3. – С. 7–30 [співавт. В.Петегірич].

Перша муза Олега Кандиби // МДАПВ. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 11–24.

Штрих до ювілеїв Львова // Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України в 2006 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2007. – С. 155–157 [співавт. В.Петегірич].

Пеняк П.С.

Іршавщина. Край зачарований. – Ужгород, 2006. – 72 с. [Співавт.: В.Кузан і В.Ньорба].

Заселення слов'янами Тисо-Дунайського басейну у чеській і словацькій історіографії // Науковий вісник Ужгородського ун-ту. Серія історія. – Ужгород, 2006. – Вип. 17. – С. 172–180.

Чи входило Закарпаття до складу Київської Русі? // З історії давніх слов'ян Закарпаття другої половини I тис. н.е. Матеріали наукової конференції, присвяченої 60-річчю возз'єднання Закарпаття з Україною. – Ужгород, 2006. – С. 18–24.

Давнє гончарство Закарпаття / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України; Закарпатський державний університет; Закарпатське товариство охорони пам'яток історії та культури. – Ужгород, 2007. – 104 с.

Давні слов'яни Закарпаття у працях Федора Потушняка // МДАПВ. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 407–411.

Слов'яни Карпатського басейну у словацькій історіографії // Naľ kulturno-historickэ kalendar. – Ужгород, 2007. – С. 110–120.

Петегірич В.М.

Стародавні кургани між Львовом і Роздолом // Миколаївщина. Зб. наук. статей. – Львів, 2006. – Т. 3. – С. 7–30 [співавт. Д.Павлів].

З історії формування малих земель Південно-Західної Русі: Червенські гради і Белзька земля // Осмислення спадщини Давньої русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії. Міжнародна наук. конф. 26–27 жовтня 2007 р. Програма і резюме доп. – Львів, 2007. – С. 14–16.

Поселенські структури V/VI–X ст. Верхньої Надбужанщини як підоснова формування Белзької та Червенської земель // МДАПВ. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 101–120.

Про розвиток ювелірного ремесла у Львові в часи Данила Романовича // Княжа доба. Історія і культура. – Львів, 2007. – Вип. 1. – С. 233–242.

Штрих до ювілеїв Львова // Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України в 2006 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2007. – С. 155–157 [співавт. Д.Павлів].

[Рец.]: Археологічні джерела до найдавнішої історії Перемишля [на кн.]: “Dzieje Przemyśla” Т. 1 // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2007. – Вип. 1. – С. 331–333.

Романова Д.Я.

Олексій Ратич – дослідник княжої доби // Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України в 2006 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2007. – С. 158–160.

Цигилик В.М.

Поселення Стрілки II в контексті слов'янського етногенезу // МДАПВ. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 231–249.

Участь у наукових конференціях, семінарах

Ситник О.С.

Галицький палеолітичний регіон // XXIII konferencja sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2006 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i ruinosnej Siowacji” (Жешів (Польща), 1–2 березня 2007 р.).

Закономірності розміщення палеолітичних пам’яток залежно від річкової системи // XVIII наукова сесія НТШ “Ріки в археології та історії Західної України” (Львів, 29 березня 2007 р.).

Великий Глибочок I – опорна пам’ятка середнього палеоліту України // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.).

Бандрівський М.С.

Нові пам’ятки епохи бронзи на Тернопільщині // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.).

Михалківські скарби XI–X ст. до нар. Хр.: мистецтвознавчий та археологічний аспекти // Міжнародна науково-практична конференція “Мистецька освіта у культурній політиці держави XXI століття” (до 10-річчя факультету історії і теорії мистецтва Львівської Національної академії мистецтв)” (Львів, 24–25 травня 2007 р.).

Булик Н.М.

Галицький палеолітичний регіон // XXIII konferencja sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2005 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i ruinosnej Siowacji” (Жешів (Польща), 1–2 березня 2007 р.).

Охорона археологічних пам’яток у Східній Галичині у XIX – на початку XX ст. // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.).

Консерваторство археологічних пам’яток у Східній Галичині у XIX – на поч. XX ст. // Всеукраїнська науково-практична

конференція “Охорона культурної спадщини в Україні: історія, теорія, практика” (Тернопіль, 28–29 травня 2007 р.).

Войнаровський В.М.

Західне Побужжя як Балто-Чорноморське роздоріжжя (I тисячоліття н. е.) // XVIII наукова сесія НТШ “Ріки в археології та історії Західної України” (Львів, 29 березня 2007 р.).

Маловідомі артефакти – хронологічні індикатори I тис. н.е. // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.).

Черняхівські пам’ятки Галичини: проблема культурної ідентифікації // VI Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція (Чернівці, жовтень 2007 р.).

Гупало В.Д.

Badania powierzchniowe w mikdyrzeczu Wiszni i Rakowa na Podkarpaciu // XXIII konferencja sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2005 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i ruinosnej Siowacji” (Жешів (Польща), 1–2 березня 2007 р.).

На маргінесі археологічних розвідок // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.).

Грибович Р.Т.

Кременярство листвинської фази трипільської культури західної Волині // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.) (співдоповідач Конопля В.).

Конопля В.М.

Кременярство листвинської фази трипільської культури західної Волині // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.) (співдоповідач Грибович Р.).

Коропецький Р.Р.

Розвідкові дослідження на стоянці Куличівка у 2004 р. // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.).

Лукомський Ю.В.

Рятивні дослідження в центрі Львова // XXIII konferencja sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2005 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i ruinosnej Siowacji” (Жешів (Польща), 1–2 березня 2007 р.).

Дослідження Десятинної церкви у 2005–2006 рр. // XVIII наукова сесія НТШ. Комісія архітектури та містобудування (Львів, 20 березня 2007 р.).

Результаты исследований Десятинной церкви в Киеве в 2006 году // Звітна археологічна сесія за 2006 рік (Санкт-Петербург, 19–20 квітня 2007 р.).

Охрана, исследование и реставрация памятников культуры // Науково-практична конференція до 100-річчя академіка Д.С.Лихачова (Санкт-Петербург, 24–27 квітня 2007 р.).

Невідома мурована споруда кінця XIV–XV ст. на площі Катедральній у Львові // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.).

Княжна із Чернігова в Успенському соборі давнього Галича // Міжнародна наукова конференція “Чернігів у середньовічній та ранньосередньовічній історії Центрально-Східної Європи”, присвяченій 1100-літтю першої літописної згадки про Чернігів (Чернігів, 17–19 вересня 2007 р.).

До питання ідентифікації княжни з Успенського собору княжого Галича // Міжнародна науково-теоретична конференція “Слово о полку Ігоревім” і його доба (на посвяту Ярославу Осмомислу, князю галицькому) (Галич, 24 жовтня 2007 р.).

Дерев’яна архітектура Галича XII–XIII ст. // Міжнародна наукова конференція “Осмилення спадщини Давньої Русі:

Галицько-Волинське князівство в історіографії” (Львів, 26–27 жовтня 2007 р.).

Архітектура княжого Галича XIII ст. // Наукова конференція “Епоха короля Данила в науці, мистецтві, літературі” (Львів, 29–30 листопада 2007 р.).

Йосип Пеленський – дослідник середньовічної архітектури Галича // Наукова конференція “Києво-Могилянські читання” (Київ, 6–7 грудня 2007 р.).

Мацкевий Л.Г.

Нові пам’ятки доби палеоліту на заході України // XXIII konferencja sprawozdawcza “Badania archeologiczne prowadzone w 2005 roku na terenie południowo-wschodniej Polski, zachodniej Ukrainy i ruinosnej Siowacji” (Жешів (Польща), 1–2 березня 2007 р.).

Нові пам’ятки доби палеоліту в печерах заходу України // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.).

Археологічні дослідження в Старуні: підсумки та перспективи робіт // II міжнародна наукова конференція “Викопна фауна і флора останнього зледеніння” (Івано-Франківськ, 8–10 жовтня 2007 р.).

Історико-археологічне значення знахідок у Старуні // Міжнародна наукова конференція “Аспекти науково-дослідної роботи краєзнавчих музеїв Бойківщини” (Долина, 21 грудня 2007 р.).

Павлів Д.Ю.

Перша муза Олега Кандиби // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.).

Кургани Войнилівської височини; Багаточарова пам’ятка Биків-“Бігіївка” на Дрогобиччині // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.) (співдоповідач).

Праісторичні кургани Верхньої Наддністрянщини: найновіші дослідження українсько-польської експедиції // Міжнародна конференція “Korpe neolityczne i z poczŃtkyw epoki brŃezu w Ńwietle nowych i najnowszych badac” (Неполміце (Польща), 20–21 вересня 2007 р.).

Східна периферія лужицької культури // Міжнародна конференція “Aktualne problemy tarnobrzskiej kultury iuicykiej” (Бистре (Польща), 27–28 листопада 2007 р.).

Петегурич В.М.

Кургани Войнилівської височини; Багатошарова пам’ятка Биків-“Бігівка” на Дрогобиччині // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.) (співдоповідач).

Праісторичні кургани Верхньої Наддністрянщини: найновіші дослідження українсько-польської експедиції // Міжнародна конференція “Korpe neolityczne i z poczŃtkyw epoki brŃezu w Ńwietle nowych i najnowszych badac” (Неполміце (Польща), 20–21 вересня 2007 р.).

Пеняк П.С.

З історії археологічних з’їздів // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.).

Цигилик М.В.

Другий етап досліджень пізньоримського поселення Стрілки II // IV міжнародна наукова конференція “Археологія заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.).

Дослідження пам’яток доби палеоліту у 2007 році

Порівняно з іншими археологічними епохами палеоліт (стародавній кам’яний вік) завжди був одним з найважчих – як з боку дослідницьких процедур, так і з пізнавальної сторони. Доводиться буквально (а не в поетичній формі) перелопатити тонни ґрунту для отримання наукової інформації, іноді – сумнівної або ж не цілком достовірної. Культурні рештки палеоліту залягають переважно на значній глибині і це – не золоті прикраси чи зброя – а звичайні крем’яні відщепи і пластини (на які пересічна людина рідко зверне увагу). Але тим більша наукова вага цих предметів, особливо, якщо вони походять з непорушених геологічних верств, які можна датувати за допомогою природничих аналізів. З року в рік ми накопичуємо ці скупі відомості про найдавніший період існування людства, і все чіткішою стає картина умов і способів життя наших далеких предків – і 10, і 100, і 500 тис. років тому.

У 2007 р. палеолітична експедиція нашого інституту провела польові дослідження на багатошарових палеолітичних пам’ятках Великий Глибочок I і Єзупіль III.

Пам’ятка Великий Глибочок I розташована на високому правому березі р. Серета, 800 м на північ від с. Великий Глибочок Тернопільського району, на місці недіючого кам’яного кар’єру, що знаходиться на вершині Товтрової пагорба (15 км на північ від Тернополя).

Стоянка відкрита автором у 1979 р. і періодично досліджувалася у 1982, 1987, 1991, 1997, 2002 рр. Тут зафіксовано 5 культурних шарів: періоду мезоліту, верхнього палеоліту, три – середнього палеоліту.

Минулого року спільно з геологами зі Львова (Богуцький Андрій), Варшави (Тереза Мадейська), Любліна (Марія Ланчонт) проведені зачистки на розкопці III. Тут прокопали шурф на глибину до 12 м від рівня сучасної поверхні. У ньому

знайшли новий середньопалеолітичний шар IV, дослідили також матеріали на рівні культурних шарів III-Б і II. Це приблизно на 30 тис. давніше, ніж матеріали культурного шару III в розкопі I. На глибині 8,56–8,80 від рівня нульової лінії знайшли кремені. За словами геологів, шар може датуватися 250 і більше тис. р. тому.

За 100 м від розкопу III заклали розкоп IV, прокопали на глибину близько 3 м, до скельної вершини Товтрового пагорба, де натрапили на велику кістку мамонта та дрібнішу кістку північного оленя, а також виявили десятки різних знарядь з каменю, переважно скребел і ножів.

Неподалік від цього розкопу заклали зачистку (розкоп V), в якій знайшли два крем'яні вироби – шкребла культурного шару III (пізній ашель). Ці матеріали датовано часом понад 200 тис. р. тому.

Загалом під час розкопок у Великому Глибочку знайдено 35 крем'яних артефактів – нуклеусів, пластин та відщепів, знарядь праці у вигляді ножеподібних та скреблоподібних виробів з кременю.

Археологічно-геологічні дослідження у Великому Глибочку I у 2007 р. виявилися напрочуд результативними: встановлені нові геологічні верстви середнього плейстоцену, відкрито новий культурний шар, доповнена хроно-геостратиграфічна колонка палеоліту Поділля.

Пам'ятка Єзупіль III відкрита автором навесні 2006 р. Враховуючи лише топографічні особливості місцевості, вирішено було закласти шурф-зачистку у верхній частині схилу поблизу ур. Стінка (крутий обрив до заплави Бистриці). Пам'ятка знаходиться безпосередньо в північних околицях смт. Єзупіль Тисьменицького району Івано-Франківської області. Це приблизно 10 км по прямій лінії на південний схід від Галича, 7–8 км на північний схід від Івано-Франківська. Культурні рештки виявлені на правому березі Дністра (крутий мис третьої надзаплавної тераси).

У 2006 р. тут закладено невеликий шурф-зачистку, у відкладах якої виявлено крем'яні вироби доби палеоліту. Неподалік шурфу – розкоп площею трохи більше 30 кв. м. У розкопі досліджено три культурні шари верхнього палеоліту, з яких лише шар II виявився повноцінним поселенням. Шар I представлений, на жаль, кількома крем'яними предметами і так само шар III включає тільки 5 виробів з кременю.

Культурний шар II залягає на глибині 2,70–3,00 м. В ньому знайдено близько 350 крем'яних предметів та кілька фрагментів кісток великих викопних тварин (мамонта). Представлені нуклеус, скребки, різці, стамескоподібні та ножеподібні знаряддя, пластинки з притупленою спинкою.

У планіграфічному аспекті культурні залишки розміщувались неоднорідно, але якої-небудь закономірності, значної концентрації виробів у різних місцях розкопу не зафіксовано.

Кам'яні матеріали належать до високоякісного чорного і сірого туронського кременю з верхньокрейдяних відкладів. Для двох знарядь типу відбійників використано овальні гальки дністровського алювію (крупнозернистий сірий пісковик девонського віку).

Стан збереження усіх кам'яних виробів винятково добрий. Кремені не патиновані (або ж іноді легко патиновані), з гострими краями і гранями. Простежується тільки м'який полиск на поверхні деякого числа розщеплених туронських кременів. Очевидно, захоронення культурних решток відбувалося порівняно дуже швидкими темпами, що зумовило “консервацію” матеріалів на місці стійбища.

Виглядає на те, що усі три рівні – верхньопалеолітичні культурні шари Єзуполя III є перевідкладеними у верхньоплейстоценовий час. У будь-якому випадку такі спостереження виникають щодо стратиграфії і характеру залягання артефактів на ділянці схилу, на якій міститься розкоп I. Водночас таке зміщення було незначне, можливо, в межах 2-3 (до 10-ти) метрів, оскільки збереглися (не були змиті вниз по схилу)

мікрометричні сколи і їх фрагменти, фауністичні рештки та дрібні вуглики від вогнищ. Пам'ятка важлива, насамперед, наявністю точних датувань, повної, хоч і не однозначної у трактуванні стратиграфії верхнього плейстоцену, достатньо яскравих культуровизначальних крем'яних виробів.

Основний культурний шар II датований 23–24 тис. р. тому (холодний період після потепління денекамп, мамонтовий фауністичний комплекс), залягає в прошарках відкладів середньої фази дубнівського рунтотворення, характеризується граветськими елементами культури, що має регіональне розповсюдження – молодовська чи середньодністровська пізньопалеолітична традиція (культура).

О.Ситник

Роботи Львівської обласної експедиції 2007 року

Основним завданням експедиції стали стаціонарні розкопки у похованому зсувом ґрунту гроті Львів XIII з відкладами культурного шару доби пізнього палеоліту, шурфування у навісах Романів I у Перемишлянському р-ні (мезоліт і XIII–XIV ст.). Здійснено охоронно-рятивні спостереження у похованих ґрунтом гроті Прийма I з культурним шаром мустьєрської доби та у навісі Львів VII (пізній палеоліт), на позапечерних поселеннях доби мезоліту Верин V у Миколаївському р-ні та Львів II. Відкрито поселення доби мезоліту Ясенівці I у Золочівському р-ні. У складі експедиції проходили археологічну практику 25 учнів Романівської середньої школи (директор М.Штайн). У дослідженнях брали участь доцент Р.Гнатюк і студентка С.Парасюк (Львівський університет) та Г.Панахид, В.Мазур, І.Дручек, А.Баукова і В.Опаліхін (Товариство “Давнє минуле”). У процесі робіт використовувався металодетектор Garet-2500. Спонсор робіт – підприємець Ю.Котик.

У гроті Аліни (Львів XIII), на східній околиці міста, у місцевості Чортова Скеля, продовжені розкопки на XIII горизонті на рівні 240–260 см від нульової точки у квадратах Т-18, Х-18, У-19, Ф-18 і Ф-19. Серед знахідок – кремінні вироби, ростр головоногого молюска та кістки тварин. Типологічний та стратиграфічний, інші види аналізів дозволяють всі знахідки віднести до доби пізнього палеоліту, за винятком пластинки з підйомного матеріалу, як і виявлені у 2006 р. фрагменти бивнів мамонта, кістка печерного ведмедя і кремінні вироби, а у 1994 р. – скребло-рубилоподібне знаряддя. Знахідки підтверджують припущення про багаторазове заселення території сучасного Львова вже у добу пізнього палеоліту (за ^{14}C : Ки-5415, -27200 ± 170 BP), що значно давніше Кирилівської стоянки у м. Києві.

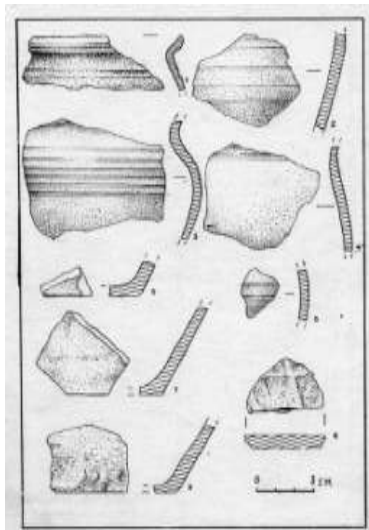
Здійснено охоронно-рятивні роботи на східній околиці Львова, у навісі Романа (Львів VII), у місцевості Чортова Скеля Скелелазів, де дослідження здійснюються з 1994 р. Тут у західній стінці розкопу в перерізі квадратів М і Т – 25 і 26 зафіксовано уламок кремінний, що залягав у верхньому (I) палеолітичному шарі на глибині 210 см від ± 0 (Ки-5414: 11800 ± 90 BP).

У зв'язку з підготовкою праці “Археологічні пам'ятки Львова”, обстежено поселення доби мезоліту Львів II у північно-західній частині міста, у місцевості Куртумова Гора. Пункт виявлений геологом В.Горецьким у 40-х роках ХХ ст. Тут на території, розташованій поблизу та вище автобази, у відслоненні, на глибині 1,7 м від поверхні зафіксовано кремінну гальку розміром 2,2x2,5x3,6 см.

За 1 км на південний захід від с. Прийма проведені роботи у п'ятиповерховому скельному ансамблі Прийма I, де дослідження здійснюються з 1987 р. Зафіксовано руйнування культурного шару в гроті у квадратах Щ-57, Ю-57 і Я-57. Виявлені кістки тварин доповнюють комплекс попередніх років, у якому віднайдено тліні останки неандертальців.

На позапечерному поселенні Верин V, за 2,5 км на північ від с. Верин, знайдено монету боратинку 1666 р. Крім того, тут виявлено кремінну пластинку та два відщепи, що на основі понад 3 тисяч знахідок під час багаторічних робіт з 1987 р., віднесені до доби мезоліту.

Продовжено роботи у скельному ансамблі Романів I, 1 км на південний схід від с. Романів, у місцевості Лиса Гора. Цим селом Б.Януш локалізував крем'яні та керамічні вироби невизначеного культурно-хронологічного часу. У переважно північній, а також східній і південній частинах скельного останця, у межах або поблизу скельних навісів, закладено 6 шурфів загальною площею 14 кв. м і глибиною від 45 до 160 см від поверхні. Зібрано 7 кремінних виробів, у т. ч. різець, який разом з уламком свідероїдного наконечника, знайденого у 2006 р., датовані мезолітом. Знайдено також уламки гончарного посуду (5 екземплярів), що як і численні знахідки кераміки зафіксовані у 2006 р., датуються кінцем

Скельні навіси Романів I.
Фрагменти посуду

XIII–XIV ст. Можливо, що переважно до цього ж комплексу належать і остеологічні рештки (151 знахідка), а також ростр головоногого молюска гелікс. У шурфі № 4 зафіксовано гільзу від патрона для гвинтівки часів Другої світової війни. Разом зі знахідками 2006 р., іншими джерелами, це може свідчити про використання скельного масиву під час визвольних змагань.

Відкрито поселення Ясенівці I розташоване за 0,5 км на південний захід від с. Ясенівці. Пам'ятка зафіксована на площі

3x20 м, на підвищенні, на рівні 15 м від долівки долини. Серед знахідок скобель, уламок пластини, два відщепи і два кремінні уламки. Комплекс віднесений до епохи мезоліту й датується IX–IV тисячоліттями до н. е.

Важливі археологічні відкриття досить часто фіксуються у похованих, переважно скельних порожнинах, де краще, ніж в інших умовах зберігається культурний шар, що дає значні можливості для комплексного міждисциплінарного використання багатьох методів і технологій. Підсумовуючи роботи експедиції, відзначимо доцільність продовження стаціонарних досліджень у похованому гроті Прийма I, де розкопано лише 30 кв. м, тоді як культурний шар може бути наявний на площі близько 70–100 кв. м. Перспективними є і розкопки на поселенні у похованому навісі Львів VII, де як і в похованому гроті Львів XIII можливі відклади не лише доби пізнього палеоліту, а й більш ранніх епох. Важливою особливістю Львів VII є наявність трьох палеолітичних шарів, а також доби мезоліту, ранньозалізного часу та княжої доби. У гроті Львів XIII зафіксовано знахідки лише одного культурного шару доби пізнього палеоліту; можливо, що вони представляють і давніший час. Перспективною є й пам'ятка Романів I. Адже у XIII ст. розташовані поблизу Романова городища княжої доби на території сучасних сіл Звенигород і Підгородище були спалені татаро-монголами і перестали існувати. Можна припустити, що втікачі з цих городищ шукали порятунку і певний час могли переховуватися у печерно-скельних утворах, яких досить багато у навколишніх лісах. Як і доби мезоліту, пам'яток XIII–XIV ст. у печерних порожнинах на заході України відомо поки лише декілька. Представляють інтерес і матеріали часів Другої світової війни, які можуть свідчити про діяльність боївки УПА, що як відомо діяла у цій місцевості.

Л. Мацкевий

Роботи Прикарпатської експедиції 2007 року

Дослідження здійснювалися згідно з договорами між НАН України, Польською АН і Польською академією знань у Старуні (Л.Мацкевий, М.Котарба), між нашим інститутом й Івано-Франківським національним технічним університетом нафти та газу (Л.Мацкевий, О.Адаменко), а також Національним заповідником “Давній Галич” і Прикарпатським університетом ім. В.Стефаника за темою “Археологія Галицько-Тлумацького Подністер’я” (Л.Мацкевий, Т.Ткачук, І.Кочкін, Г.Панахид). Використовувалися металодетектор Garet-2500, для геодезичної прив’язки – прилад GPS Magellan Explorist 210 і супутникові знімки.

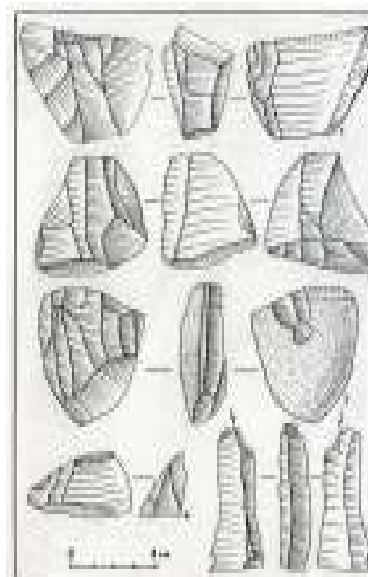
Прикарпатська експедиція нашого інституту (Л.Мацкевий) і Прикарпатського університету (І.Кочкін) працювала у 2007 р. у складі та за Відкритим листом Івано-Франківського регіонального науково-дослідного центру “Рятівна археологічна служба” Інституту археології НАН України (В.Романець). Основним завданням експедиції було здійснення охоронно-рятівних досліджень у місцях будівельно-господарських робіт, у результаті яких на території області, зокрема у Тлумацькому районі біля с. Буківна відкрито та обстежено майстерню Буківна XV доби пізнього палеоліту, поселення Буківна XVI доби мезоліту і курган Буківна XVII невизначеного культурно-хронологічного часу. У Богородчанському р-ні біля с. Старуня обстежено поселення Старуня V доби мезоліту та енеоліту культури лійчастого посуду, а у Городенківському р-ні біля с. Лука відкрито поселення Лука XVIII, що належить до трипільської культури доби енеоліту.

Археологічні дослідження в околицях с. Буківна проводяться вже майже сто років. Тут було відкрито та частково розкопано 14 пам’яток, включаючи багатощарові, датовані від палеоліту по давньоруський час. Пункт Буківна XV відкритий у 2007 р. на високому правому березі р. Дністер, на віддалі 2,3 км на схід

від центру села. Приладом GPS Magellan Explorist 210 визначені координати західної частини цього пункту 48°57'1.480 С; 025°00'1.002 В та східної – 48°57'1.460 С; 025°01'1.085 В. Підйомний матеріал зібрано на площі 100 x 300 м. Знахідки почленовані на два комплекси – доби пізнього палеоліту (45 кремінних артефактів) і доби енеоліту (пластина-ніж із струменевою ретушшю, що заходить на спинку виробу). У складі пізньопалеолітичного комплексу мінімальна кількість пластинчатих сколів (уламок пластинки) і знярядь (лише одне представлено комбінованим різцем-скобелем), а також до певної міри й поодинокі відходи (5 екземплярів) і відщепи (24), характерні для пунктів типу майстерень зі спрацьованими нуклеусами, з яких використовували лише пластинчаті сколи. У цілому типолого-статистичний аналіз дозволяє припустити, що знахідки належать до доби пізнього палеоліту оріньякоподібного типу, характерного для регіону і датувати комплекс 20000±5000 рр. до наших днів.

Поселення Буківна XVI розташоване за 3,3 км на схід від центра с. Буківна на площі 150x200 м. Пам’ятка представлена гомогенним комплексом із 135 артефактів. Згідно з типолого-статистичним аналізом знахідки можна віднести до мезолітичної культури Назвисько–Оселівка, зокрема, групи пам’яток типу Незвисько XXI – Молодово V.

За 2,1 км на схід від центру с. Буківна, у лісі біля дороги виявлено курган Буківна XVII

Буківна XV: 1-4 нуклеуси;
5 різець-скобель

невизначеного культурно-хронологічного часу, висотою 2 м і діаметром 25 м. Відстань до краю ріки становить близько 210 м. Отримано таку геодезичну прив'язку кургану, здійснену за допомогою приладу GPS Magellan Explorist 210: 48°57'1.896 С; 24°59'1.843 В.

Сто років тому в с. Старуня була зафіксована унікальна фауна і флора, що дозволило у 1947 р. П.Борисковському припустити наявність на цій території й археологічних пам'яток. Давні поселення в околицях і поблизу села були виявлені, обстежувалися, частково розкопані та прошурфовані у 1975–2007 рр. (30 пам'яток у 17 пунктах). Поселення Старуня V, що досліджувалося у 2007 р., зафіксоване за 1 км на схід від с. Старуня, у місцевості Верпель. Пункт обстежувався у зв'язку із господарськими роботами та підготовкою до відвідин учасниками наукових конференцій, присвячених ювілею старунських знахідок. На пам'ятці зібрано підйомний матеріал, більшість якого датується добою мезоліту, а менша, включаючи уламок кам'яної сокири – енеолітом, зокрема, культурою лійчастого посуду.

У 1951 р. О.Чернишем було відкрито палеолітичне поселення Лука I поблизу с. Лука. У наступні роки у цій місцевості було виявлено і частково розкопано ще 16 пунктів, датованих від мезоліту по давньоруський час включно; деякі з них – багатощарові. Поселення Лука XVIII відкрито у 2007 р. на дещо підвищеному лівому березі р. Дністер, на так званому Лукському меандрі, у межах с. Лука, на віддалі 150 м на північний схід від моста через ріку, в місцевості Огруд. Підйомний матеріал був зібраний на площі 10 x 30 м у природних відслоненнях берега та у стінках старого глиняного кар'єру і нової ями для видобутку глини, що продовжує експлуатуватися. Виявлено 86 фрагментів кераміки та 16 кам'яних артефактів епохи енеоліту. Найближчі аналоги комплексу спостерігаються серед знахідок трипільського поселення етапу VI Незвисько

(розкопки К.Черниш). Комплексний міждисциплінарний аналіз дозволяє віднести культурний шар поселення Лука XIII до етапу VI трипільської культури.

У 2007 р. Прикарпатська експедиція провела 35 польовий сезон в Івано-Франківській обл. за плановою археологічною проблематикою нашого інституту, а також четвертий рік робіт за програмою комплексних міждисциплінарних проектів по вивченню давнього минулого правобережжя Дністра між містами Галич і Городенка та українсько-польських досліджень у Старуні. У 2007 р., крім підготовки пам'яток до огляду під час польових екскурсій учасниками конференцій, присвячених 100-літньому ювілею старунських знахідок фауни та флори, було відкрито та обстежено майстерню пізнього палеоліту Буківна XV, поселення доби мезоліту Буківна XVI і курган Буківна XVII, поселення трипільської культури Лука XVIII, а також обстежено поселення Старуня V (Верпель) Найперспективнішими можуть стати роботи в околицях сіл Старуня, Буківна, а також Лука.

Л.Мацкевий

Поселення Стрілки II: дослідження 2007 року

Походження ранніх слов'ян, час і місце формування ранньослов'янської спільноти, уточнення меж території, на якій проходив цей важливий етнокультурний процес, вже десятиліттями хвилює дослідників. Важливим залишається питання під'рунтя, коріння, з якого розвинувся слов'янський етнос. Це в першу чергу стосується тих археологічних культур, які безпосередньо передували на нашій території ранньослов'янській добі. Тому без всебічного вивчення та історичного осмислення хронологічно ранішої черняхівської культури проблема слов'янського етногенезу є дуже складною та майже неможливою до розв'язання. Однією з таких пам'яток, що заслуговують

більшої уваги, є поселення Стрілки II біля с. Стрілки Перемишлянського району Львівської області.

Дослідження цього поселення в 2005 та 2006 рр. показали його особливість та наукову вагомість в плані отримання нових переконливих аргументів при розгляді питання формування ранньослов'янської культури. Особливої уваги заслуговують у цьому відношенні пізньочерняхівські пам'ятки. Йдеться про поселення, на яких виявлено житла, що відносяться до кінця IV – поч. V ст. н.е., тобто які безпосередньо передують ранньослов'янським пам'яткам. Однією з таких пам'яток є поселення Стрілки II, дослідження якого були продовжені в 2007 році.

У процесі досліджень поселення виявлено житлову споруду, господарську яму та ямки від стовпів, що могли входити в систему якоїсь загорожі, отримано значний речовий матеріал.

Житло IV – це легко заглиблена споруда чотирикутної форми з дещо заокругленими кутами. Її розміри 3,5x3,7 м, глибина 0,75 м від сучасної поверхні. Виразно простежена долівка, що збереглася у вигляді прошарку сильно втоптаного наносної землі з вмістом вугликів, незначної кількості попелу, дрібних шматків обмазки. Товщина нашарування долівки 5-7 см.

Майже посередині долівки житла знаходилася споруджена з глини піч, чотирикутної форми розміром 0,85x0,95 м. Стінки печі збереглися на висоту 20-24 см при товщині 10-12 см. Виліплена з глини черинь розміром 0,55x0,60 м, що залягала на рівні долівки, була випалена до червоного кольору з дальшим переходом у глину. На покритій попелом та вугликами черені, а також біля печі знайдено значну кількість гончарної кераміки. Все це було покрито шаром кусків випаленої глини, найімовірніше, з куполу печі. Там же знайдено декілька уламків ліпної кераміки.

Результати дослідження житла підтвердили вже висловлену раніше думку, що на пізньому етапі черняхівської культури в басейні Верхнього Дністра характерними стають напівземлянкові житла чотирикутної форми. Будівництво таких жител

дальше стає властивим для ранньослов'янських поселень регіону. До певної міри, будівництво таких жител є і хронологічною ознакою – приналежністю до пізнього етапу черняхівської культури.

Недалеко від житла знаходилася господарська яма. Обидва об'єкти утворювали єдиний господарський комплекс.

При дослідженні житла та поруч з ним виявлено значну кількість гончарної кераміки черняхівської культури, зокрема, уламки горщиків, великих піфосоподібних посудин, що служили для зберігання харчових припасів, а також дві миски. Необхідно відзначити, що наявність серед гончарного посуду більшої кількості піфосів є теж ознакою приналежності житла до пізнього етапу черняхівської культури (IV – поч. V ст. н.е.).

Вище вже зазначалося, що в заповненні житла IV знайдено декілька уламків ліпного посуду. Це уламки горщиків тих форм, що знаходять дальший розвиток і стають характерними на ранньослов'янських поселеннях V–VII ст. н. е.

Серед окремих знахідок є два уламки дуже маленьких кам'яних брусків, глиняне пряслице та залізний ніж з неповністю збереженим кінцем леза. Форма ножа вказує на його приналежність до пізнього етапу черняхівської культури.

Форма житла IV, гончарна кераміка з розкопок 2007 р. повторюють результати досліджень 2005 та 2006 рр. і підтверджують датування поселення IV – поч. V ст. н. е.

Виявлені в житлі уламки ліпних горщиків з ранньослов'янськими ознаками – це нові аргументи на користь того, що у формуванні ранньослов'янського етносу брала участь праслов'янська частина черняхівського населення Верхнього Наддністров'я. Все сказане підтверджує висловлене вже раніше окремими дослідниками положення, що Північне Прикарпаття є частиною регіону формування ранньослов'янської спільноти.

*В.Циглик
В.Касюхнич*

Нові дослідження у колишньому бернардинському костелі у Дубні

Упродовж червня–вересня 2007 р. в колишньому костелі оо. Бернардинів (тепер Свято-Миколаївський собор) у м. Дубні проводилися широкомасштабні археологічні розкопки. Дослідженнями охоплено майже усю поверхню південної нави храму, де було розмічено розкоп площею 36 кв.м. Стратиграфію простежено до глибини 2,20 м. Об'єктом вивчення виступили поховання, які здійснювалися під долівкою костелу. При цьому неоціненною була безкоштовна допомога антрополога – доктор Барбара Шибович із Інституту археології Ягеллонського університету (Краків). У результаті спільних археологічно-антропологічних досліджень встановлено, що в межах розкопу було поховано 56 осіб: 11 дітей, 15 жінок і 30 чоловіків, переважно у віці 20–45 років. Крім цього біля південно-східної колони відкрито невідому раніше усипальницю – крипту. Це вже четвертий підземний гробівець, виявлений на території костелу. У крипті (пограбованій в давнину) спочивали останки шести осіб, найімовірніше членів однієї родини: 1 дитини, 1 жінки і 4 чоловіків.

Під час розкопок здобуто нові дані щодо поховальної обрядовості ранньомодерної доби. Усі небіжчики в ґрунтових могилах були поховані в дерев'яних домовинах, збитих залізними цвяхами; в окремих трунах на стику днища і стінок для міцності конструкції кріпили залізне окуття. Лише в одному випадку відзначено рештки залізних кованих ручок, які служили для перенесення домовини. Надзвичайно рідкісною є знахідка в одній із трун майже цілого натрунного віконця. За єдиним винятком, усі небіжчики були поховані у випростаному положенні головою на захід з різним укладом рук. При цьому цікаво, що у тих похованнях, де померлого супроводжував параман, одна з рук небіжчика обов'язково лежала на цій реліквії.

Переважна більшість досліджених поховань не містила супровідного інвентарю. Натомість при таких останках, як правило, простежено залишки чорного порошку, який, на нашу думку, походить від зотлілої шерстяної одежі, а власне – чернечого габіту. Це припущення підтверджує широковідомий з архівних матеріалів (насамперед заповітів) факт причетності небіжчиків до світської спільноти терціаріїв (членів III Ордену св. Франциска), які бажали бути похованими у чернечих шатах. У трьох чоловічих похованнях відзначено залишки шовкового вбрання, яке репрезентоване жупанами. Оздобою одягу були грубі плетені срібні шнури і вив'язані з них петлі та дуже гарні 'удзики, майстерно виконані з тонких срібних ниток, плетиво яких утворювало мотиви зірок та розеток. Поверх жупанів вдалося зафіксувати і рештки поясів – плетених та тканих із шовкових та срібних ниток. В одному з найдавніших чоловічих поховань виявлено рештки унікального взуття у вигляді чобіт з високими до колін халявками. Взуття виконане з зеленого сукна і по зовнішньому боку гомілки запиналося на густо розміщені бронзові петлі та гаплички.

Серед поховального інвентарю інших чотирьох чоловічих поховань знаходилося п'ять надзвичайно рідкісних предметів. Передусім це ключ до колісного замка рушниць. Як правило, подібні ключі носили підвішеними на поясі у шкіряних мішечках разом із ладівницею. Досі – це єдиний випадок знахідки ключа у похованні. Решта чотири предмети поєднані з індивідуальними релігійними практиками, а власне – два парамани і два натільні хрестики. Парамани виконані із сукняної та шовкової тканини, на лицьових поверхнях оздоблені гаптуванням шовковими та срібними нитками, в одному випадку ще й нашитими намистинами із оніксу. Композиційні сюжети, пов'язані з культом Діви Марії, репрезентовані рідкісними мотивами: на одному зразку – квітки соняшника, голівки серафимів і погрудна постать Богородиці, на іншому зразку –

маківки, серце і постать у повний зріст чудотворної Матері Божої, що для аналогічних деволюціоналів є винятковим. Рідкісним за формою і характером зображень є також двосторонній натільний хрестик, виконаний із бронзи. Край кожного із рамен має обриси квітки куколя, а на самих кінцях зображено голівки путто. На аверсі на перехресті рамен поміщено припаяну фігурку розп'ятого Ісуса, над головою якого знаходяться літери “альфа” і “омега”, а в ногах – череп прародителя. На реверсі поверхня хрестика додатково по периметру оточена рельєфними крапками, що імітують низку перлів; на перехресті рамен зображено чудотворний образ Матері Божої з Дитятком в оточенні ангелів у польоті.

Окремо слід відзначити інший натільний хрестик, який репрезентує унікальний зразок релікваріїв. Виконаний він із високопробного срібла і вкритий грубим шаром золота, пустотілий. Внутрішня поверхня розділена на чарунки, у яких знаходилися якісь реліквії (у центральній скриньочці вдалося розрізнити залишки дерева). Лицьова і зворотна поверхня

*Дубно. Бернардинський костел.
Хрест-релікварій. Кінець XVII ст.*

хрестика оздоблені гравіруванням. Символи зображені на раменах відповідають станціям Хресної Дороги, а сам предмет – це Хресна Дорога у мініатюрі. На реверсі на перехресті рамен релікварія зображено серце, яке є графічним виразником культу Найсвятішого Серця Ісуса. Виникнення цього культу пов'язане з видіннями, що мали місце у середовищі сестер візиток у місцевості Paray-le-Monial у Франції у 1673–1675 рр. Звідси нижня границя датування знахідки об-

межується згаданим часом. Аналогії виявленому у Дубні хресту-релікварію відсутні, а сам предмет репрезентує високохудожній зразок західноєвропейського ювелірного ремесла.

У цілому загал речового матеріалу, здобутого під час розкопок, дозволяє стверджувати, що поховання у південній наві бернардинського костелу в Дубні безперервно могли здійснюватися починаючи з 1629 р. і до 1764 р. (коли в храмі відбулася найбільша пожежа, відбудова після якої тривала цілих двадцять років).

В.Гупало

Пам'яті Романа Багрія (1.12.1927–1.09.1993)

1 грудня 2007 р. виповнилося 80 років від дня народження Романа Степановича Багрія – відомого львівського археолога і музеєзнавця. Роман Багрій народився у Шилах Збараського району Тернопільської області. У 1952 р. закінчив історичний факультет Львівського державного університету ім. І.Франка. У 1954–1955, 1963–1979 рр. – науковий співробітник, завідувач відділу, в.о. директора Львівського історичного музею. Працював у нашому інституті з 1957 р. на посадах лаборанта та наукового співробітника відділу археології. Вивчав пам'ятки княжої доби Прикарпаття і Волині.

Особливе місце у дослідженнях Романа Багрія займали пошук, обстеження і вивчення старожитних пам'яток на теренах Львова і Львівщини. Саме Р. Багрій здійснював стаціонарні розкопки давньоруських городищ доби Київської Русі Пліснеська і Тустані. Розвідкові роботи проводилися ним майже в усіх районах Львівської області. Багато зусиль науковець доклав при дослідженні давньоруських городищ у Судовій Вишні, спочатку під керівництвом Олексія Ратича, а згодом – і самостійно.

Крім планомірного пошуку, Р. Багрій неодноразово проводив рятувні заходи у зоні меліоративних робіт, що вимагали

оперативності і високої кваліфікації. Саме завдяки його цілеспрямованим зусиллям, на археологічній карті з'являлися нові пам'ятки. Так, у Самбірському районі ним були виявлені поселення ранньосередньовічного періоду (Дроздовичі, Нижанковичі) і городища княжої доби (Стрілки, Тур'є). Паралельно, при сприянні місцевих краєзнавців, Роман Багрій здійснював охоронні розкопки на пам'ятках, що підлягали руйнуванню. Серед них – два важливих з наукового погляду ранньосередньовічних поселення у Городоцькому районі (Підзвіринець і Коропуж).

У зв'язку зі створенням 1975 р. Історико-архітектурного заповідника у Львові, Р.Багрій очолив перші планомірні і широкомасштабні розкопки на терені міста. Важливими були роботи на Замковій горі. У її західній частині зафіксовано залишки фундаментів південно-західної округлої мурованої вежі з прилеглими до неї з південного та західного краю стінами замку XII–XIII ст. Особливу увагу приділялося вивченню системи середньовічної фортифікації.

У наступні роки місце розкопок переміщається з території давнього замку у колишнє середмістя, що було викликано проведенням реконструкції архітектурних пам'яток. Розпочалася тісна співпраця археолога і музеєзнавця Романа Багрія з львівськими архітекторами. У 1978 р. в межах сучасної площі Івана Підкови локалізовано ділянку західного високого оборонного міського муру, що зараз протрасований, та рештки міського шпиталю, який вперше згадується у писемних джерелах під 1385 р. Детально археологічно обстежено нижні частини стін, підвальні приміщення з частково збереженими склепіннями, рештки сходів і фрагмент порталу цієї будівлі. У подвір'ї шпиталю досліджено чотири поховання, в одному з яких (жіночому) – серед супровідного інвентаря віднайдено наперсток, мідну шпильку, монету XIV ст.

Значний фрагмент зовнішньої оборонної стіни з підковоподібною бастеєю XIV ст. розчищено на площі перед Коро-

лівським арсеналом. На підставі археологічного дослідження цей мур законсервовано, відзначено на поверхні землі і пристосовано для огляду. Результативними були й розкопки біля міського арсеналу поблизу колишньої вежі шевців, де виявлено залишки чинбарського комплексу кінця XIV ст. Недалеко від чинбарні, глибше на 1 м, дослідники натрапили на залишки дерев'яної конструкції, ймовірно останньої чверті XIII ст., яка передувала побудові міських фортифікацій.

У 1982 і 1983 рр. дослідник Львова знову повертається до обстеження Замкової гори, невтомно шукаючи сліди найдавніших первісних забудов. Цього разу він вивчає район однієї з найстарших вулиць – Замкової. У північній частині цієї вулиці під пагорбом виявлені сліди білокам'яної будівлі XI ст., яка була округлою оборонною вежею діаметром 10м. Ще одна аналогічна вежа зафіксована на західному схилі Замкової гори зі сторони саду Онуфріївського монастиря.

Дуже цікавими були розкопки у межах колишнього костелу Івана Хрестителя на площі Старий ринок. У храмі виявлено 19 різночасових поховань XII–XVI ст., розміщених у три яруси. Обстеження фундаментів дозволили датувати храм початком XIII ст.

Археології Львова Роман Багрій присвятив майже п'ятнадцять років свого життя. Розкопки у місті він проводив завзято, незважаючи на труднощі, які неможливо було оминати у густозабудованих кварталах. Дослідник стійко переносив часом несприятливу для археологічних досліджень “львівську” погоду з її тривалими дощами, які затоплювали глибокі розкопи, не втрачав почуття гумору, коли доводилося на рівні найдавніших знахідок культурних шарів постійно вичерпувати ґрунтові води.

Завдяки наполегливій діяльності Р.Багрія у вивченні минулого Львова, була вперше скомплектована джерельна база, яка складалася як з рухомих матеріалів (тисячі різноманітних знахідок із культурного шару), так і нерухомих об'єктів (залишки

мурованих міських будівель: храмів, шпиталю, укріплень тощо). Особливу цінність посідає колекція монет з різних хронологічних горизонтів, окремих будівель та поховань. І, нарешті, важко переоцінити значення перших дендродат і датування за ^{14}C для періодизації старожитностей Львова. Усе це разом узятє і є тим істотним внеском археолога і музеєзнавця Романа Багрія у висвітлення питань, пов'язаних із топографією та плануванням міста у княжу добу, а також із з'ясуванням характеру міських фортифікацій, особливостей матеріальної та духовної культури, планіграфії і періодизації Львова в епоху пізнього середньовіччя.

Роман Багрій – співавтор колективної монографії “Археология Прикарпатья, Волыни и Закарпатья (раннеславянский и древнерусский периоды)”, що вийшла друком у Києві у видавництві “Наукова думка” у 1990 р., автор численних статей в Україні та за її межами переважно про княжу добу Львова та Львівщини.

Д.Романова

ВІДДІЛ ІСТОРІЇ СЕРЕДНІХ ВІКІВ

Як і попереднього року, відділ зосередив увагу на вивченні історико-політичного розвитку і культури Галицько-Волинської Русі на підставі писемних (літописи, хроніки, грамоти, листи іноземних володарів) та археологічних джерел. Наслідком досліджень буде енциклопедія “Галицько-Волинська держава” на електронних носіях, яка включатиме підсумкові огляди й довідкові матеріали про передумови виникнення держави, її розвиток, а також значення спадщини княжої доби для наступних поколінь. Проблематика середньовічних Волині й Галичини розглядається в контексті історії всієї Київської Русі та її зв'язків з країнами Центральної Європи та Євразії.

Внесок окремих науковців у реалізацію спільної теми визначається колом їхніх зацікавлень. Зокрема, Я.Ісаєвич ставить завдання простежувати елементи тяглості у державотворчому та культурному процесі. Л.Войтович продовжує поглиблене вивчення генеалогії правлячих династій, політичну та військову історію Центрально-Східної Європи. Ю.Ясіновський відомий як авторитетний дослідник візантійської і давньоукраїнської церковної музики. Вичерпність писемних джерел і пам'яток, значна частина яких впроваджена до обігу, забезпечує переконливість висновкам В.Александровича про образотворче мистецтво і архітектуру, їх національну своєрідність та міжнародне значення. В.Любашенко продовжує вивчення релігійної думки, опрацьовує репертуар християнських і релігійних рукописів Галичини й Волині. І.Паславський досліджував історію науки та філософської думки, ключові питання історії церков східного обряду, зокрема історію Галицької митрополії Східної

Церкви. Я.Книш, впровадивши до наукового обігу невідомі й маловідомі літописні тексти, картографічні та іконографічні джерела, по-новому висвітлив актуальні питання державотворення в західному регіоні Київської Русі, звернув увагу на появу на політичній карті Європи Львівського королівства. Ю.Зазуляк студіює формування шляхетського стану, його місце в еволюції політичного устрою Галицької землі. С.Терський використовує археологічні й писемні джерела у своїх студіях, присвячених міським поселенням і селам Галицько-Волинського князівства.

Свідченням активізації відділу як координаційного центру з дослідження західного регіону Київської Русі та Галицько-Волинської держави стало вихід у світ першого числа спеціалізованого періодичного видання “Княжа доба: історія та культура” та проведення 26–27 жовтня Міжнародної наукової конференції “Осмислення спадщини давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії”.

ПУБЛІКАЦІЇ

Ісаєвич Я.Д.

Енциклопедія Львова. Т. 1. – Львів, 2006 [статті: “Братства львівські”. – С. 278–281 [співавт. В.Кметь]; “Буквар львівський”. – С. 302].

Енциклопедія Сучасної України. Т. 6. – Київ, 2006 [статті: “Горн Ельжбета” – С. 273; “Горн Маврикій” – С. 273; “Греко-католицька церква”. – С. 400; “Громницький Сидір” – С. 531; “Грушкевич Теофіл” – С. 565; “Гузар Ірина Юліанівна”. – С. 593].

Чисельність, соціальна структура і національний склад населення Дрогобича у XVI–XVIII ст. // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2006. – Вип. 10. – С. 241–251.

Василь Стасюк – математик і педагог // Бережанська гімназія: Сторінки історії. Ювілейна книга. – Бережани; Тернопіль, 2007.

– С. 113–115; [співавт.: О.Парасюк, М.Крикун]. (Передрук з “Вісника НТШ”. – Львів, 2002. – С. 28).

Історія Львова. У трьох томах / НАН України, Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. Редкол.: Я.Ісаєвич (голова), М.Литвин, Ф.Стеблій, Л.Батрак. – Львів, 2007 [розділи: Т. 2: 1772 – жовтень 1918 “Книговидання і преса”. – С. 74–78; Т. 3: Листопад 1918 – поч. XXI ст. “Львів і львів’яни: замість післямови”. – С. 483–486].

Енциклопедія історії України. Т. 4. – Київ, 2007 [стаття: “Коблик”. – С. 373].

Галицько-Волинське князівство в історичному контексті: термінологія джерел та її інтерпретації дослідниками // Осмислення спадщини давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії. Міжн. наук. конф., 26–27 жовтня 2007. Програма і резюме доповідей. – Львів, 2007. – С. 34–35.

Княжа доба і середні віки: наскільки співпадають ці визначення // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2007. – Вип. 1. – С. 3–12.

Стефан Козак – вчений, організатор науки, національний діяч // Ukraina: teksty i konteksty. Księga Jubileuszowa dedykowana profesorowi Stefanowi Kozakowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin. – Warszawa, 2007. – S. 21–29.

Українсько-польські відносини: спадщина історії і суспільна свідомість // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. Вип. 2: Депортації 1944–1951. – Львів, 2007. – С. 5–11.

Ювілеї міст: Львів, Київ і знову Львів // Проблеми історії України: факти, судження, пошуки / Інститут історії України НАНУ. – Київ, 2007. – Вип. 16. – Ч. 1. – С. 75–87.

Початки єврейського друкарства // “І”. – 2007. – Ч. 48. – С. 90–93.

Історія вшанування: Із циклу “Ювілеї міст: Львів, Київ і знову Львів” // Львівська газета. – 2007. – 14 березня.

Загадка півторатисячоліття: Із циклу “Ювілеї міст: Львів, Київ і знову Львів” // Львівська газета. – 2007. – 20 березня.

Міфи чи наукові аргументи?: Із циклу “Ювілеї міст: Львів, Київ і знову Львів” // Львівська газета. – 2007. – 30 березня–1 квітня.

Интерес до міської історії відродився напередодні ювілею 1956 року // Львівська газета. – 2007. – 11–13 травня.

Львову потрібна потужна ілюзія (Інтерв’ю з Т.Нагорною) // Пост Поступ, 2007. – Травень; те саме // Дзеркало тижня, 2007. – 30 червня – 6 липня.

Сім чудес Львова (Розмова з кореспондентом “Леополіса” Ю.Ліщенко) // Леополіс (додаток до “Високого замку”). – 2007. – 12 липня.

[Відп. ред.]: Княжа доба: історія і культура / Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. – Львів, 2007. – Вип. 1. – 336 с.

Александрович В.С.

Пам’ятки малярства Перемиської єпархії найдавнішого періоду // Церковний календар 2007. Видання Перемисько-Новосанчівської єпархії. – Сянок, 2006. – С. 96–107.

Інвентарі Олицького замку XVII–XVIII ст. – Луцьк, 2007. – 276 с.

Акт візитації жовківського парафіяльного костюлу 1728 року та недатований опис плебанії другої половини XVIII століття // Вісник Львів. ун-ту. Серія мистецтвознавство. – Львів, 2007. – Вип. 7. – С. 161–172.

Архітектурний ансамбль середини XIII ст. у Спасі-Стовпі в околицях Холма // Confraternitas. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича. Відп. ред. М.Крикун / Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Зб. наук. праць. Вип. 15. Ін-т українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. – Львів, 2006–2007. – С. 110–114.

Богородиця Десятинна: де міф, а де історична реалія // Ruthenica. – 2007. – Вип. 6. – С. 322–337.

Історія крізь призму історії культури: нові аспекти мистецтва Галицько-Волинського князівства XIII століття // Історія в школах України. – 2007. – № 5. – С. 47–50.

Київський гравер ієромонах Теофан та його дереворит 1665 року “Єрусалим град святий” // Пам’ятки України: історія та культура. – 2007. – Ч. 1. – С. 76–79.

“Моління” – нововідкритий шедевр київського малярства другої половини XVII століття // Там само. – С. 55–68.

Контракти на малярські роботи в Кристинополі з третьою чвертю XVIII століття // Буття в мистецтві. Зб. наук. праць і матеріалів на пошану С.Костюка з нагоди його 80-річчя / Наук. ред. і упоряд. Л.Купчинська. – Львів, 2007. – С. 53–63.

Люблінський посмертний портрет князя Кароля (Яна Кароля) Корецького з 1633 року // Ukraina: teksty i konteksty. Księga Jubileuszowa dedykowana profesorowi Stefanowi Kozakowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin. – Warszawa, 2007. – S. 151–162.

Малярі та різьбарі Лукова (Матієва) у XVIII столітті // Волинська ікона: дослідження та реставрація. Матеріали XIV міжн. наук. конференції, м. Луцьк, 29–30 жовтня 2007 р. – Луцьк, 2007. – С. 23–30.

Намісна ікона Спаса початку XVI століття у церкві Різдва Богородиці в Камені-Каширському // Там само. – С. 8–17.

Малярське середовище Львова наприкінці XVI століття й утворення цеху малярів-католиків // Львів: місто – суспільство – культура. – Т. 6: Львів і Краків: Діалог міст в історичній ретроспективі / Під ред. О.Аркуші, М.Мудрого (Вісник Львів. ун-ту. Серія історична. Спеціалізований випуск). – Львів, 2007. – С. 78–121.

Мистецтво Холма доби князя Данила Романовича // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2007. – Вип. 1. – С. 136–153.

Монастирі францисканців та реформатів у Крем’янци: нововіднайдені архівні матеріали // Релігія і церква в історії Волині. Зб. наук. праць / Під ред. В.Собчука. – Кременець, 2007. – С. 108–116.

Нововіднайдені джерельні матеріали до біографії львівського друкаря Михайла Сльозки // Вісник Львів. ун-ту. Серія

книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – Львів, 2007. – Вип. 2. – С. 172–191.

Протоколи візитацій Луцького Хрестовоздвиженського (Братського) монастиря 1752 та 1763 років // Ковчег. Наук. збірник із церковної історії. – Львів, 2007. – Ч. 5. – С. 335–383.

Українське портретне малярство XVI–XVIII століть у контексті польського портрета // *Warszawskie Zeszyty Ukrainoznawcze*. – Warszawa, 2007. – Т. 23–24: *Spotkania polsko-ukrajskie*. Uniwersytet Warszawski – Iwanowi France. – S. 368–384.

Унікальне джерельне свідчення про виконання олов'яної труни Миколая Сенявського (1636) // Український археографічний щорічник. – Київ, 2007. – Вип. 12. – С. 813–816.

Чи була ікона Страстей Христових у київському Софійському соборі перед початком XV століття? // Софійські читання. Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції “Пам'ятки Національного заповідника “Софія Київська” та сучасні тенденції музейної науки”. – Київ, 2007. – С. 37–48.

[Рец.]: Ks. Michai Janocha. *Ukrajnskie i biaioruskie ikony wwiNeteczne w dawnej Rzeczypospolitej. Problem kanonu*. – Warszawa, 2001. – 560 s. // Ковчег. Наук. збірник із церковної історії. – Львів, 2007. – Ч. 5. – С. 384–398.

Войтович Л.В.

Князь Лев Юрійович: Спроба портрета // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2006. – Вип. 10. – С. 127–131.

Князь Іван Бирладник: загадка походження // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Львів, 2006. – Вип. 5. – С. 7–15.

Король Данило Романович: Загадки і проблеми // Засновник Львова король Данило та Українська держава в XIII столітті. – Львів, 2006. – С. 34–49.

[Рец. на]: Коган В.М., Домбровский-Шелагин В.И. Князь Рюрик и его потомки. *Историко-генеалогический свод* // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Львів, 2006. – Вип. 5. – С. 147–148.

[Рец. на]: Бодрухин В.М. Українська державність удільної доби (XIII–XIV ст.). – Луганськ, 2002. – 303 с. // Наукові зошити Історичного факультету ЛНУ ім. Івана Франка. – Львів, 2006. – Вип. 8. – С. 411–414.

Енциклопедія Львова. Т. 1. – Львів, 2007 [статті: “Бурундай” – С. 306 (співавт. О.Целуйко); “Вишневецькі (Корибутовичі)” – С. 374–375 (співавт. Ю.Бірюльов); “Войтович Петро” – С. 421; “Галицько-Волинська держава” – С. 479–481; “Галицько-Волинський літопис” – С. 481–483].

“Келійний Літописець” Дмитра Туптала та “Слово о полку Ігоревім” // Львівська медієвістика. Вип. 1: Дмитро Туптало у світлі українського бароко. Зб. наук. праць. – Львів, 2007. – С. 187–197.

Король Данило Романович: Загадки та дискусії // *Terra cossacorum*: студії з давньої і нової історії України. Наук. зб. на пошану доктора історичних наук професора В.Степанкова. – Київ, 2007. – С. 383–403.

Важливе дослідження з історії України XII–XIV ст. // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2007. – Вип. 1. – С. 325–330.

Мати короля Данила (зауваження на полях монографії Д.Домбровського // Там само. – С. 45–58.

“Очерки по истории Киевской земли” П.Г.Клепатського // Павел Клепатский. *Очерки по истории Киевской земли. Литовский период*. – Біла Церква, 2007. – С. 3–12.

Проблеми історичної термінології: Київська Русь, середні віки, княжа доба, феодалізм, держава, віче // Історичні записки. Зб. наук. праць / Східноукр. національний ун-т ім. В.Даля. – Луганськ, 2007. – Вип. 15. – С. 13–32.

Голик Р.Й.

Лев на кордоні світів: семантика львівських символів та стереотипів на тлі польсько-українських мовних контактів // Діалектологічні студії. 6: Лінгвістичний атлас – від створення до інтерпретації. – Львів, 2006. – С. 319–328.

Галицько-Волинський літопис: лексикон слів, образів і стереотипів // Осмислення спадщини давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії. Програма і резюме доповідей. – Львів, 2007. – С. 34–35.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділи: Т. 2. “Львів у Наддунайській монархії: гармонізація суперечностей чи неминучість їх загострення”. – С. 492–500; Т. 3. “Місто Лева” і “серце батяра”: образ міста і щоденне життя львів’ян між двома світовими війнами” – С. 149–162; “Міражі Возз’єднання: образ Львова у контексті радянської цивілізації (1939–1941)” – С. 193–200; “Радянський Львів: спроба побудови тоталітарного суспільства” – С. 396–399; “Повернення в Європу?: Сучасні візії Львова” – С. 475–477].

Король-(не)чудотворець: образ Данила Романовича на тлі літописних стереотипів // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2007. – Вип. 1. – С. 186–198.

Риторика чи містика: середньовічні образи та ранньоновітні стереотипи в дискурсі Дмитра Туптала // Львівська медієвістика. Вип. 1: Дмитро Туптало у світлі українського бароко. Зб. наук. праць. – Львів, 2007. – С. 125–135.

Зазуляк Ю.П.

“Formation of the Knightly Kogiak Clan and the Politics of Kinship of the Przemysl Magnates of Ruthenian Origin in the Fifteenth Century” // David Frick, Stefan Rohdewald, Stefan Wiederkehr, eds. Das Großfürstentum Litauen und die zstlichen Gebiete der polnischen Krone als interkulturelle Kommunikationsregion (15.–18. Jh.). – Stuttgart, 2007. – P. 34–49.

Violence, Courts and Noble Community in Late Medieval Kingdom of Poland. The Evidence of the Rus’ Palatinate, 15th – early 16th cent. (машинопис дисер., поданий на здобуття ступеня Ph. D. Central European University, Department of Medieval Studies (Угорщина, Будапешт). Pre-defense: 12 november 2007.

“Rebaptizatio Ruthenorum, подвійні імена та конфесійно-культурна ідентичність шляхти руського походження в Галичині XV ст.” // Ruthenica. – Київ, 2007. – Т. 6. – С. 275–298.

Книш Я.Б.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2006 [розділ: Т. 1. “Заснування міста. Від уділу до найблагословеннішої столиці королівства. Столичне місто короля Юрія та його спадкоємців”. – С. 53–60].

Прапори Романовичів // Осмислення спадщини давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії. Програма і резюме доповідей. – Львів, 2007. – С. 27–28.

Список Іпатіївського літопису з бібліотеки Григорія Полетики // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2007. – Вип. 1. – С. 154–165.

[Відп. секретар]: Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2007. – Вип. 1. – 336 с.

Любащенко В.І.

Галицько-Волинські рукописні євангелія XII–XIV ст. // Слово. – Київ, 2007. – № 1. – С. 11–15.

Єретичні пам’ятки давньої України як ідейне джерело раннього старообрядництва // Історія релігій в Україні. Наук. щорічник. – Львів, 2007. – Кн. 1. – С. 588–595.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділи: Т. 3. “Церковно-релігійне життя”. – С. 74–81 (співавт.: М.Литвин, І.Пилипів); “Конфесійна ситуація у роки застою”. – С. 348–355; “Релігійне відродження”. – С. 401–404; “Релігійно-церковне життя сучасного Львова”. – С. 429–436].

Християнські рукописні пам’ятки Галичини і Волині XII–XIV ст. (спроба джерельного узагальнення) // Осмислення спадщини давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії. Програма і резюме доповідей. – Львів, 2007. – С. 38–39.

Паславський І.В.

Антоній Ангелович. Його епоха і діяльність. – Львів, 2006. – 88 с. [Співавт. М.Гайковський].

Коронація Данила Галицького в контексті політичних і церковних відносин XIII століття // Засновник Львова король Данило

та Українська держава в XIII столітті (до 750-річчя літописної згадки міста Львова: 1256–2006). – Львів, 2006. – С. 226–283.

Галицька митрополія. Історичний нарис. – Львів, 2007. – 128 с.

Три писемні пам'ятки XV століття, пов'язані з іменем Папи Сикста IV // *Confraternitas...* – Львів, 2006–2007. – С. 147–156.

Двохсотлітній ювілей Галицької митрополії // *Вісник НТШ*. – 2007. – Ч. 37 (весна–літо). – С. 12–15.

Двохсотріччя відновлення Галицької митрополії. Історичний нарис // *Дзвін*. – 2007. – № 5. – С. 98–110.

До проблеми архієпископа Русі Петра, учасника I Ліонського Собору // Осмислення спадщини давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії. Програма і резюме доповідей. – Львів, 2007. – С. 36–38.

Справа українського патріархату в середині XIX століття у світлі новознайдених документів // *Вісник НТШ*. – 2007. – Ч. 38 (осінь–зима). – С. 23–25.

In universalis Ecclesiae regimine. До 200-річчя відновлення Галицької митрополії // *Львівщина в 2007 році: Знаменні і пам'ятні дати краю. Календар-щорічник*. – Львів, 2007. – С. 27–30.

На службі Церкві і Народові. До 100-річчя Володимира Стернюка // *Там само*. – С. 21–23.

Один із грона нескорених. До 70-річчя від дня народження Івана Гея // *Там само*. – С. 43–45.

Духовний пастир (Минуло 250 років від дня народження митрополита Антонія Ангеловича) // *Наша Батьківщина*. Всеукраїнська газета. – 2007. – 13 вересня.

Подвижник катакомбної Церкви (До 100-річчя В.Стернюка) // *Америка. Ukrainian Catholic Weekly*. – Філядельфія, 2007. – Ч. 7. – 17 лютого.

Професор Михайло Гайковський. Посмертна згадка // *Патріархат*. – Львів, 2007. – Ч. 4 (липень–серпень) – С. 31; те саме // *Христос – наша сила*. – Львів, 2007. – Жовтень–листопад.

Якою була б Україна без Святоюрської гори? До двохсотріччя відновлення Галицької митрополії // *Патріархат*. – Львів, 2007. – Ч. 3 (травень–червень). – С. 18–20.

Терський С.В.

Лучеськ Х–XV ст. – Львів, 2006. – 252 с.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2006–2007 [розділи: Т. 1. “Медицина, гігієна, санітарія”. – С. 165–170; Т. 2. “Медицина, охорона здоров'я”. – С. 123–125, 472–474; “Музейництво”. – С. 462–469; Т. 3. “Музеї”. – С. 110–116, 244–245, 289, 382–385, 446–449; “Доля музеїв та колекцій”. – С. 179–181].

Боярство Волині Х–XIV ст.: походження, суспільна роль, персональний склад за літописними та археологічними даними // *Записки НТШ*. – Т. 253: Праці Археологічної комісії. – Львів, 2007. – С. 545–562.

Волинь часів великого князя Любарта Гедиміновича та Золота Орда: взаємовідносини за історичними та археологічними джерелами // *Старий Луцьк. Наук.-інформ. зб.* – Луцьк, 2007. – Вип. 3. – С. 16–27.

Володимир у світлі археології // *Княжа доба: історія і культура*. – Львів, 2007. – Вип. 1. – С. 243–270.

Гігієна, санітарія, медицина старого Львова // *Здоровий спосіб життя*. Зб. наук. статей. Вип. 18: До 110-ї річниці Лікарської комісії НТШ. – Львів, 2007. – С. 50–55.

Енциклопедія Львова. Т. 1 – Львів, 2007 [статті: “Археологічні виставки”. – С. 101–112; “Археологічні дослідження”. – С. 141; “Археологічні музеї”. – С. 272; “Багрій Роман, Ботвін Нафталі”. – С. 359–362; “Винники”. – С. 359–362].

Новий погляд на історичну топографію Володимира-Волинського (Х–XIV ст.) в світлі розкопок 1999–2000 рр. // *Матеріали та дослідження з археології Прикарпаття та Волині*. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 41–44.

Оборонний комплекс середньовічного волинського міста Перемишля // *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. – № 584: Держава та армія. – Львів, 2007. – С. 13–26.

Скандинавські археологічні пам'ятки на Волині (X–XII ст.) // Другі “Ольжині читання”. – Пліснеська; Львів, 14–15 червня 2007 р. – Львів, 2007. – С. 53–58.

Храми середньовічного Володимира та його околиць: історія, локалізація, конфесії (за даними археології) // Релігія і церква в історії Волині. Зб. наук. праць. – Крем'янець, 2007. – С. 7–16.

Чинбарський спеціалізований комплекс XV–XVI ст. (З розкопок на площі Старий Ринок у Львові 1997 року) // Матеріали та дослідження з археології Прикарпаття та Волині. – Львів, 2007. – Вип. 11. – С. 131–144 [співавт.: Овчінников О.Г., Войнаровський В.М.].

[Рец.]: Княжа столиця Волині в просторі і часі: порівняльний аналіз поглядів луцьких та львівських істориків. [на кн.]: Кучинко М.М., Охріменко Г.В., Петрович В.В. Історія міста Володимира-Волинського від найдавніших часів до середини XX ст. (у світлі соціотопографії). – Луцьк, 2004. – 260 с. // Княжа доба: історія та культура. – Львів, 2007. – Вип. 1. – С. 314–325.

Ясіновський Ю.П.

Два канона Рождеству Христову в українсько-білоруських нотноголинейных Ирмологионах // Liturgische Hymnen nach byzantinischem Ritus bei den Slaven in dltester Zeit. Beitrage einer internationalen Tagung, Bonn, 7–10 Juni 2005. Hrsg. Hans Rothe und Dagmar Christians. – Paderborn; Munchen; Wien; Zurich, 2007. – S. 315–324.

Євангеліє київського друку 1707 року в Унівському монастирі // Ковчег, 5. – 2007. – С. 331–334.

Жанри і форми літургійного співу // Перемиські Архієпархіальні Відомості, рік 5. – 2007. – Ч. 6. – С. 181–189.

Історія Львова: У трьох томах. – Львів, 2007 [розділи: Т. 2. “Музика (1772–1860 рр.)”. – С. 90–92; “Музика (1867–1918)”. – С. 435–438; Т. 3. “Музичне життя”. – С. 127, 190, 240, 287, 376, 466–467].

Премія Петра Франца Крип'якевича за наукові праці з візантиністики // Вісник НТШ. – Львів, 2007. – Ч. 38. – С. 37–38.

Церковна музика Галичини між Сходом і Заходом // Пам'яті Яреми Якубяка. Зб. статей і матеріалів. – Львів, 2007. – С. 91–96.

Львівський літургіст і богослов: У 150-літню річницю від дня народження отця Петра Франца Крип'якевича // Арка. – 2007. – Ч. 21. – Листопад. – С. 10.

Нова сакральна музика [Фонографічна серія: Духовна музика та Персоналії] // День. – 2007. – 24 січня.

[Наук. ред.]: Мирослав Антонович. Станіслав Людкевич композитор, музиколог. – Львів, 2007. – 64 с.

[Співред.]: Сідальні вісьмох гласів / Інститут Літургійних Наук Українського Католицького Університету, Lehrstuhl für Slavische Philologie Julius-Maximilian Universität Würzburg (Антологія візантійсько-слов'янської церковної монодії, вип. 6). – Львів, 2007. – 24 с. [співред. Кр.Ганнік].

[Співред.]: Уляна Граб. Музикологія як академічна дисципліна: витоки, розвиток, проблематика. Методичні рекомендації / Кафедра музичної україністики Львівської державної музичної академії ім. М.Лисенка. – Львів, 2007. – 40 с. [Співред. Т.Коноварт].

[Співред.]: Уляна Граб. Історія створення та діяльності кафедри музикології у Львівському університеті (1912–1939). Методичні рекомендації / Кафедра музичної україністики Львівської державної музичної академії ім. М.Лисенка. – Львів, 2007. – 52 с.

[Член редкол., ред. статей про музику]: Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. 10–11. – 294 с.

[Член редкол.]: Княжа доба: історія і культура / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. Відп. ред. Я.Ісаєвич. – Львів, 2007. – Вип. 1. – 336 с.

[Член редкол.]: Пам'яті Яреми Якубяка. Зб. статей і матеріалів. – Львів, 2007. – 223 с.

Участь у наукових конференціях, семінарах, лекціях

Ісаєвич Я.Д.

Депортації 1944–1951 рр.: загальноукраїнський, загальнопольський та міжнародний аспекти // Наукова конференція “Депортації 1944–1951 років (до 60-річчя акції “Вісла” (Львів, 16 квітня 2007 р.).

Галичанізм: вчора, сьогодні і завтра // Міжнародний діалектологічний семінар “Актуальні проблеми української діалектології”. Засідання 10: “Мовне й культурне явище в діалектному просторі” (Львів, 26 квітня 2007 р.).

Шашкевичівські ювілеї: науковий контекст і суспільно-культурне значення // Вступне слово на Шашкевичівських читаннях – 2007 “Маркіян Шашкевич і “Русалка Дністрова” в контексті духовної культури України та країн Центрально-Східної Європи” (Львів, 2 червня 2007 р.).

Галицько-Волинське князівство // Доповідь на засіданні Президії НАН України (Київ, 13 червня 2007 р.).

Про діяльність Українського національного комітету істориків та участь у XXI міжнародному конгресі істориків у Амстердамі // Засідання Бюро Відділення історії, філософії та права НАН України (Київ, 15 листопада 2007 р.).

Голодомор: дослідження істориків та інтерпретація політиків // Засідання виконкому Західного наукового центру (Львів, 23 листопада 2007 р.).

Александрович В.С.

Мистецтво Львова: традиція як вираз співіснування та взаємодії культур // Religious Space of East Central Europe – Open to the East and the West (Львів; Люблін, 6–10 вересня 2007 р.).

Середовище львівських скульпторів першої половини XVIII століття // Творчість І.Г.Пінзеля і мистецтво бароко на західноукраїнських землях (Львів, 13–14 вересня 2007 р.).

Холмська церква святого Іоана Златоустого в Галицько-Волинському літописі та історіографії // Осмислення спадщини Давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії (Львів, 26–27 жовтня 2007 р.).

Малярі та різьбарі Лукова (Магієва) у XVIII столітті; Намісна ікона Спаса початку XVI століття у церкві Різдва Богородиці в Камені-Каширському // Волинська ікона: дослідження та реставрація / XIV міжнародна наукова конференція (Луцьк, 29–30 жовтня 2007 р.).

Войтович Л.В.

Археологія, мечі харалужні та нова полеміка довкола автентичності “Слова о полку Ігоревім” // Наукова конференція “День науки на історичному факультеті ДДПУ ім. Івана Франка” (Дрогобич, 23 березня 2007 р.).

Гадяцька угода – вершина козацької дипломатії // Наукові читання, присвячені 350-літтю обрання гетьманом Війська Запорозького Івана Виговського (Музей І.Виговського в Руді Жидачівського р-ну Львівської обл., 26 травня 2007 р.).

Пліснесько, “Дебра Кисаня” і проблема автентичності “Слова о полку Ігоревім” в світлі останніх публікацій // Міжнародна конференція “Другі Ольжині читання” (Пліснеськ, 14–15 червня 2007 р.).

Знову про дискусію з приводу автентичності “Слова о полку Ігоревім” та галицького князя Ярослава Осмомисла // Міжнародна конференція “Слово о полку Ігоревім” та його доба (на посвяту Ярославу Осмомислу – князю галицькому) (Галич, 24 жовтня 2007 р.).

Союз Візантії та Галицько-Волинської держави за Ангелів // Треті міжнародні Дриновські читання (Харків, 25 жовтня 2007 р.).

Галицько-Волинська держава і королівство Русі: етапи історії // Міжнародна конференція “Осмислення спадщини Давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії” (Львів, 26–28 жовтня 2007 р.).

Голик Р.Й.

Львів: міфи простору і часу // Семінар “Міський простір: проблеми для дослідника” (Львів, 5–6 лютого 2007 р.).

Тіло, душа і поділений світ: стереотипи раннього бароко у творчості Мелетія Смотрицького і Кирила-Транквіліона Ставровецького // Міжнародна конференція “Біля джерел українського бароко: Герасим Смотрицький, Мелетій Смотрицький, Кирило-Транквіліон Ставровецький” (Львів, 24–25 жовтня 2007 р.).

Галицько-Волинський літопис: лексикон слів, образів і стереотипів // Міжнародна наукова конференція “Осмилення спадщини Давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії” (Львів, 26–27 жовтня 2007 р.).

“Жемчужна душа” й “зранене тіло”: образний світ “Слово о полку Ігоревім” та його віддзеркалення у ментальності галичан XIX–XX ст. // Наукова конференція “Слово о полку Ігоревім” як пам’ятка української літератури (до 820-річчя написання твору) (Львів, 6 грудня 2007 р.).

Книш Я.Б.

Культура Південно-Західної Русі на зламі XIII–XIV ст. // Лекція у Бібліотеці української літератури (Москва, 22 січня 2007 р.).

Заснування Галицької митрополії // XVII міжнародна наукова конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 16 травня 2007 р.).

“Зуб” князя Лева // XVI геральдична конференція (Львів, 12 травня 2007 р.).

Прапори Романовичів // Міжнародна наукова конференція “Осмилення спадщини Давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії” (Львів, 26–27 жовтня 2007 р.).

Любащенко В.І.

Єретичні пам’ятки давньої України // Міжнародна наукова конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 10–12 травня 2007 р.).

Шляхи адаптації духовної освіти до потреб національної вищої школи в Україні // Міжнародна наукова конференція

“Перспективи духовної освіти в Україні” (Київ, 8–12 липня 2007 р.).

Протестантські спільноти в релігійному житті Львова і Галичини // Міжнародна наукова конференція “Релігійний простір у Центрально-Східній Європі” (Львів, 9–10 вересня 2007 р.).

Християнські рукописні пам’ятки Галичини і Волині XII–XIV ст. (спроба джерельного узагальнення) // Міжнародна конференція “Осмилення спадщини Давньої Русі. Галицько-Волинське князівство в історіографії” (Львів, 26–27 жовтня 2007 р.).

Паславський І.В.

Ідея українського патріархату в середині XIX ст. Невідомий проект о. М.Малиновського // XVII міжнародна конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 15–17 травня 2007 р.).

Де виникла ідея віднови Галицької митрополії, і хто був її автором? // 200-річчя відновлення Галицької митрополії (Львів, 12 травня 2007 р.).

Перемисько-Самбірський єпископ Антоній Ангелович і відновлення Галицької митрополії 1807 р. // Міжнародна конференція, присвячена 800-літньому ювілею Лаврівського монастиря (Лаврів; Старий Самбір, 27–28 липня 2007 р.).

Деякі дискусійні питання в історіографії відновлення Галицької митрополії 1807 р. // Спільний науковий семінар Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України і НТШ, присвячений 200-річчю відновлення Галицької митрополії (Львів, 18 жовтня 2007 р.).

До проблеми періодизації і типології українського бароко // Міжнародна наукова конференція “Біля джерел українського бароко: Герасим Смотрицький, Мелетій Смотрицький, Кирило-Транквіліон Ставровецький” (Львів, 24–25 жовтня 2007 р.).

До проблеми архієпископа Русі Петра, учасника I Ліонського Собору // Міжнародна наукова конференція “Осмилення

спадщини Давньої Русі. Галицько-Волинське князівство в історіографії” (Львів, 26–27 жовтня 2007 р.).

Терський С.В.

Рятівні розкопки на території колишнього Бернардинського монастиря у Луцьку в 2006 році // XXII міжнародна наукова конференція археологів Південно-Східної Польщі, Західної України та Північної Словаччини (Жешів (Польща), 1–2 березня 2007 р.).

Археологічні дослідження на території урочищ Хмільник та Юриздика у Луцьку у 1997–2006 рр. // III наукова конференція “Любартівські читання” (Луцьк, 23 березня 2007 р.).

Колекціонери та колекції археологічних пам’яток у львівських музеях XIX–XX ст. // Наукова конференція “Минуле майбутньому” (Замостя (Польща), 19–20 квітня 2007 р.).

Археологічні пам’ятки княжої доби на північній околиці Старого Луцька // Історико-краєзнавча конференція, присвячена 780-й річниці с. Жидичин Ківерцівського р-ну “Історія і сучасність Волині. Жидичин крізь віки” (с. Жидичин, 21–22 травня 2007 р.).

Рятівні дослідження на території Градної гори у Луцьку // IV міжнародна наукова конференція “Археологія Заходу України” (Львів, 23–25 травня 2007 р.).

Матеріальна культура населення Погориння (X–XII ст.) як приклад балто-чорноморських впливів // III міжнародна наукова конференція народів Балтійського моря “Культура народів Балтійського моря” (Волін (Польща), 20–21 липня 2007 р.).

Матеріальна культура західноукраїнських міст XV–XVIII ст. (за даними археологічних досліджень) // Міжнародна наукова конференція, присвячена 600-річчю першої писемної згадки про місто Чернівці (Чернівці, 12 жовтня 2007 р.).

Ясіновський Ю.П.

Бібліотека й архів Мирослава Антоновича // Міжнародна наукова конференція з нагоди 90-ліття Мирослава Антоновича

(XVIII Наукова сесія НТШ, засідання Музикознавчої комісії) (Долина, 1 березня 2007 р.).

Церковно-музична освіта колись і тепер // Інав’урація Ре’ентського Інституту Перемисько-Варшавської Архієпархії УГКЦ (Перемишль, 21 квітня 2007 р.).

Слов’янська рецепція візантійської гимнографії та літургійного співу // XVI міжнародний науковий колоквиум (Львів, 16 травня 2007 р.).

Степан Максимюк – колекціонер та історик українського звукозапису // Наукова конференція та урочиста академія з нагоди 80-ліття Степана Максимюка (Надвірна, 19 червня 2007 р.).

Євген Купчинський: вступне слово // Урочиста академія, присвячена 140-річчю від дня народження Євгена Купчинського, цитриста, композитора, громадського діяча, священика (Львів, 25 червня 2007 р.).

Петро Франц Крип’якевич – літургіст і богослов (до 150-ї річниці від дня народження) // Науковий семінар Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича (Львів, 27 червня 2007 р.).

Духовна музика і літургійний спів Західної України // Religious Space of East-Central Europe – Open to the East and the West. Conference of the Commission Internationale d’Histoire et d’Etude du Christianisme (СІНЕС) (Lublin; Lviv, 6–10 September 2007).

Отець Петро Франц Крип’якевич // V міжнародна конференція з історії церковної монодії та гимнографії “Літургійні та богословські аспекти церковного співу”, присвячена 150-й річниці від дня народження львівського літургіста і богослова Петра Франца Крип’якевича (1857–1914) (Унів; Львів, 10–12 жовтня 2007 р.).

Бібліотека Унівської Свято-Успенської лаври: минуле, руїна, відновлення // V міжнародна конференція з історії церковної монодії та гимнографії “Літургійні та богословські аспекти церковного співу”, присвячена 150-й річниці від дня народження львівського літургіста і богослова Петра Франца Крип’якевича (1857–1914) (Унів; Львів, 10–12 жовтня 2007 р.).

Наукова конференція “Осмислення спадщини Давньої Русі. Галицько-Волинське князівство в історіографії”

Сьогодні історія й культура Галицько-Волинської держави привертає дедалі більшу увагу дослідників, а її спадщина не раз стає полем жвавих дискусій між вченими з різних країн та наукових дисциплін. Свідченням цьому стала й міжнародна конференція, яка відбулася 26–27 жовтня 2007 року в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ. Її проведення – результат співпраці відділів археології та історії середніх віків Інституту, секції історії та культурології Західного наукового центру НАН України і Міністерства освіти та науки України у рамках спільного проекту Національної академії наук України та Російського гуманітарного наукового фонду.

Доповіді українських, російських, польських та угорських дослідників концентрувалися довкола цілої низки важливих проблем з історії княжої доби. Досить назвати лише деякі з них. Так, у виступі Ярослава Ісаєвича, який відкрив конференцію, порушувалося питання походження й еволюції терміну “Галицько-Волинське князівство” в контексті розвитку української історичної науки. Доповідь Леонтія Войтовича було присвячено значенню Галицько-Волинської держави як королівства Русі у політичній системі Центрально-Східної Європи XIII ст., її ролі у відновленні й збереженні державності на руських землях. Аналіз теми державно-політичного розвитку Галицької та Волинської земель продовжив у своєму виступі Олександр Головка, звернувши особливу увагу на історіографію та методологію проблеми; Марта Фонт запропонувала присутнім власне бачення проблеми відносин Галицько-Волинської Русі з половецьким степом. Наталія Юсова розглянула погляди Мирона Кордуби на історію Галицько-Волинської держави та етногенез українців. Натомість Сергій Конча зробив спробу

ідентифікації племінної назви “лензани” у тексті Константина Порфірогенета з літописними полянами. У доповіді Володимира Петегрича було презентовано панорамний погляд на формування Червенських градів та поселень Белзької землі впродовж V–X ст. Виступ Михаїла Юрасова став спробою вияснити роль волинського князя Андрія Доброго у боротьбі проти Бели II у 1132 році.

Ряд учасників конференції у своїх виступах звернулися до теми Холма як одного з ключових центрів Галицько-Волинської держави: Анджей Гіль схарактеризував історію Холмської землі у найновішій польській історіографії, Володимир Александрович подав аналіз літописного опису холмської церкви святого Івана Золотоустого та пізніших згадок про цей храм. Юрій Лукомський проаналізував можливі конструктивні варіанти дерев'яної архітектури Галича X–XIII ст. у світлі нових археологічних знахідок. У той же час Олег Іоаннісян звернувся до теми вивчення пам'яток Галицько-Волинського князівства в Росії у другій половині XIX ст. У доповіді Ярослава Книша було запропоновано інформацію про прапори Романовичів, зроблена спроба їхньої візуальної ідентифікації. Світлана Блащук зупинилась на рецепції норм Руської Правди у юридичній практиці Галицько-Волинської Русі, а Даріуш Домбровський звернув увагу на можливості використання генеалогічних досліджень для відтворення соціальної історії княжої доби.

Деякі виступи були присвячені історико-філологічним темам: Віра Франчук проаналізувала мовні особливості Галицько-Волинського літопису, Богдана Крися зупинилися на зіставленні історіографічного й літературознавчого аналізу цієї пам'ятки, Роман Голик – на проблемах лексикографічної систематизації образів і стереотипів літописного тексту. Крім того, Вікторія Любашенко запропонувала учасникам конференції спробу джерельного узагальнення християнських рукописних пам'яток Галичини й Волині XII–XVI ст., Мирослав Волощук

проінформував про матеріали північнословацьких архівів до історії русько-угорських відносин кінця XIII–XIV ст.; Іван Паславський порушив дискусійну проблему особи учасника I Ліонського собору архієпископа Петра, Сергій Яковенко висвітлив діяльність Євгена Шмурла у зв'язку з долею “корони” Данила Романовича в роки Першої світової війни тощо.

Загалом жовтнева конференція в Інституті українознавства ім. І.Крип'якевича пройшла у невимушеній атмосфері толерантних й плідних дебатів, продемонструвала сучасний стан і проблеми галицько-волинських студій та стала вагомим поштовхом до майбутньої міжнаціональної та міждисциплінарної співпраці у дослідженнях над княжою добою.

Р.Голик

ВІДДІЛ НОВОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

У 2007 р. відділ спільно з відділом новітньої історії продовжив розробку теми “Суспільно-політичні та національно-конфесійні трансформації в Західній Україні XIX–XX ст.”, простежуючи ці процеси протягом XIX ст. у науковій діяльності, в культурній і просвітницькій сфері, в громадському та церковно-релігійному житті.

Найважливішими наслідками дослідницької праці відділу стала участь восьми працівників у виданні другого тому “Історії Львова” (1772 – жовтень 1918 р.), вихід у світ монографії А.Заярнюка “Ідіоми емансипації. “Визвольні” проекти і галицьке село в середині XIX століття”, наукового збірника “Шашкевичів край – Золочівщина. Історико-культурні нариси” (упорядник Ф.Стеблій) та першого львівського перевидання альманаху “Русалка Дністрова” у двох книгах (відповідальний за випуск Ф.Стеблій). Крім того, працівники відділу опублікували 39 наукових статей, 44 газетних, 9 енциклопедичних та одну рецензію.

Старший науковий співробітник П.Шкраб’юк захистив дисертацію “Монаший чин отців Василіян у суспільно-культурному житті України” на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук.

Відділ як базовий для діяльності Шашкевичівської комісії взяв участь у проведенні Шашкевичівських читань – 2007 “Маркіян Шашкевич і “Русалка Дністрова” в контексті духовної культури України та країн Центральної Східної Європи”.

З лекціями і доповідями в закордонних наукових центрах та в міжнародних літніх школах виступали О.Середа, В.Расевич, А.Заярнюк. На стажуванні у Віденському університеті перебували Т.Гаврилів та І.Косик.

ПУБЛІКАЦІЇ:

Стеблій Ф.І.

Василь Щурат – дослідник минулого Галичини // *Confraternitas*. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича. Відп. ред. М.Крикун / Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Зб. наук. праць. Вип. 15. Ін-т українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2006–2007. – С. 727–737.

Власна держава – найвищий ідеал нації. Ідея української державності в історичній та політологічній спадщині Івана Кревецького // *Наш Львів. Альманах*. – Львів, 2006. – С. 214–217.

Знакова постать українського відродження. Вшанування пам'яті о. Маркіяна Шашкевича на Львівщині // *Там само*. – С. 125–127.

Енциклопедія Сучасної України. Т. 6. – Київ, 2006 [стаття: “Горинь Василь Іванович”. – С. 260; “Гостічка (Hostiika) Владимир”. – С. 331].

Гордість Золочівської землі. Маркіян Шашкевич – символ українського відродження // *Шашкевичів край – Золочівщина / Упоряд. Ф.Стеблій*. – Львів, 2007. – С. 11–18 [Бібліотека Шашкевичіани. Нова серія. № 5 (10)].

Шашкевичівське свято на Білій Горі 1941 року // *Там само*. – С. 65–69.

Шашкевичівські наукові форуми на Золочівщині // *Там само*. – С. 154–165.

Енциклопедія Львова. Т. 1. – Львів, 2007 [статті: “Академічний легіон”. – С. 47; “Бельовський Август”. – С. 205; “Борисикевич Іван”. – С. 268; “Вагилевич Іван”. – С. 314–315; “Войнаровський-Столобут Тит”. – С. 420; “Гарасевич Михайло”. – С. 496–497].

Історія Львова. У трьох томах / НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Редкол.: Я.Ісаєвич (голова), М.Литвин, Ф.Стеблій, Л.Батрак. – Львів, 2007 [розділи: Т. 2. “Адміністративно-правовий статус. Система управління” – С. 9–15; “Соціально-демографічний портрет”. – С. 28–29;

“Церковно-релігійне життя”. – С. 37–46; “Освіта”. – С. 47–53; “Наука”. – С. 54–60 (співавт. Р.Кирчів); “Літературне життя”. – С. 61–87; “Театр”. – С. 88–89; “Суспільно-політичне життя”. – С. 129–147; “Весна народів” у Львові”. – С. 148–169].

Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича Національної академії наук України в 2006 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2007 [стаття: “Шашкевичівські читання на Радохівщині”. – С. 90–91. – Б.п.]

Щедрий ужинок шашкевичезнавця (Виступ на творчому вечорі М.Шалати 15 лютого 1999 р.) // *Непідвладний часові*. Збірник на пошану професора Михайла Шалати. – Дрогобич, 2007. – С. 49–51.

Кличе до гурту безсмертний Маркіян Шашкевич // *Літературна Україна*. – 2007. – 22 листопада.

Горинь В.І.

Акт відновлення Української держави, проголошений у Львові // *Наш Львів. Альманах*. – Львів, 2006. – С. 350–351.

Відродження культури Маркіяна Шашкевича // *Шашкевичів край – Золочівщина*. Історико-культурні нариси. – Львів, 2007. – С. 116–134.

Підлисецька Горо Біла // *Там само*. – С. 235–238.

На шляхах непокори // *Микола Дубас*. Бібліографічний покажчик. – Львів, 2007. – С. 13–18.

Нові сторінки життєпису поета-упівця // *Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху; Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України*. – Львів, 2007. – Зб. 9. – С. 309–315.

Співець подзвіння гострих мечів // *Дзвін*. – 2007. – Ч. 7. – С. 124–132.

Заярнюк А.В.

The Politics of Language and Popular Culture in Dziga Vertov's "The man with the Movie Camera" // Hyphenated Histories: Central European Bildung and Slavic Studies in the Contemporary Academy / Ed. Andrew Colin Gow. – Leiden, 2007. – P. 121–139.

The Empire Strikes Back // Критика. – 2007. – № 9. – С. 7–8.

Колб Н.М.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділ: Т. 2. “Церковно-релігійне життя”. – С. 289–300 (співавт. П.Шкраб’юк)].

Практика проведення духовних місій і реколекцій греко-католицьким парафіяльним духовенством Галичини у 90-х рр. XIX ст. // Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. – Львів, 2007. – Кн. 1. – С. 505–520.

Орлевич І.В.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділ: Т. 2. “Українські товариства”. – С. 289–300 (співавт. В.Пашук)].

Боротьба між русофілами та українофілами за Народний дім у Львові // Львів: місто – суспільство – культура / Вісник Львів. ун-ту. Серія історична (Спеціальний випуск). – Львів, 2007. – С. 333–353.

Взаємини греко-католицької ієрархії та русофільських товариств Галичини XIX – поч. XX ст. / Історія релігій в Україні. – Львів, 2007. – Кн. 1. – С. 672–684.

Фінансова діяльність Комісії Народного дому у Львові (1848 – 1872 рр.) // Наука, релігія, суспільство. – Донецьк, 2007. – С. 51–57.

Пашук В.С.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділ: Т. 2. “Українські товариства”. – С. 371–384 (співавт. І.Орлевич)].

Расевич В.В.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділи: Т. 2. “Церковно-релігійне життя”. – С. 525–536; Т. 3. “Економічна криза”. – С. 416–422].

Ein habsburgischer Kцnig fцr die Ukraine? // Wilhelm von Habsburg und Kaiser Karl I / Karl I (IV), der Erste Welt Krieg und das Ende der Do – naumonarchie. – Wien; Rom, 2007. – S. 223–230.

Leopolis multiplex на <http://www.zaxid.net> particle /92091.

Середа О.В.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділи: Т. 2. “Масові урочистості та міський публічний простір”. – С. 301–317; “Щоденне життя” – С. 318–333].

Риць bkdzie tacczуж! “Руські бали” у Львові як фактор польсько-українських взаємин у Галичині кінця 40-х – 60-х років XIX ст. // Львів: місто – суспільство – культура / Вісник Львів. ун-ту. Серія історична (Спеціальний випуск). – Львів, 2007. – Т. 6. – С. 310–332.

Павлин Свенціцький у суспільному житті Галичини: до історії польського українофільства // Confraternitas... – Львів, 2006–2007. – С. 465–486.

[Інтерв’ю про нову історію України] // P.Lodenus. Ukraina i Europas mitt [Україна і Центральна Європа; шведською мовою]. – Tryck, 2006. – S. 63–70; 133–134.

Відкриття Центру міської історії Центрально-Східної Європи // Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України в 2006 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2007. – С. 163–164.

[Заст. відп. ред]: Confraternitas. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаевича / Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Зб. наук. праць. Вип. 15. Ін-т українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. – Львів, 2006–2007. – 940 с.

[Член редкол.]: Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість / НАН України, Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича. – Вип. 2: Депортації 1944–1951. – Львів, 2007. – 294 с.

Чорновол І.П.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділ: “Політичні рухи 1881–1900 років”. – С. 238–254].

Фронтири Росії // Критика, 2007. – № 10. – С. 17–21.

Oleksandr Barwieski // Ziota ksikga historiografii lwowskiej. – Rzeszyw, 2007. – S. 215–228.

Львівська газета. – 2007 [Рубрика “Люди Львова”: “Мечислав Опалек про львівські бали 1806 р.” – 19 січня; “Пілігрим. Бальгазар Гакет”. – 26 січня; “Казка про Попелюшку: Яків Парнас і Йосиф Сталін”. – 2 лютого; “Сокільський рух” і Вацлав Кухар”. – 9 лютого; “Батьки та діти. Тит і В’ячеслав Будзинівські”. – 16 лютого; “Перший губернатор. Граф Антоній Пер’ен”. – 23 лютого; “Перший мер. Флоріян Земялковський”. – 2 березня; “Оцим прохаю ввічливо пана злодія...”. – 16 березня; “Оссолінеум”. – 23 березня; “Петро Чорний і страйк українських школярів 1912 року”. – 30 березня; “Батьки та діти. Олександр і Юліян Бачинські”. – 6 квітня; “Бенедикт Дибовський – дослідник Байкалу”. – 13 квітня; “Батьки та діти. Микола Ганкевич і Генрик Верещицький”. – 20 квітня; “Червоний прапор. Болеслав Червенський”. – 27 квітня; “Т.Нуссенблятт про львівське коріння Карла Маркса”. – 4 травня; “Інтерес до міської історії відродився напередодні ювілею 1956 року”. Розмова з Ярославом Ісаєвичем”. – 11 травня; “Роковини скасування панщини 19 травня 1898 р.”. – 18 травня; “М’яч круглий, а воріт – двоє”. Казимир Гурський”. – 25 травня; “Кривавий день 2 червня 1902 р.” – 1 червня; “Національні гімни і Львів (урибок із спогадів С.Шаха)”. – 8 червня; “Національні гімни і Львів. Іван Гушалевиц”. – 15 червня; “Саме січові стрільці занесли всім тепер відому мелодію Вербицького до Києва”. Розмова з Олександром Зелінським”. – 22 червня; “Гей-гу, гей-га – таке то в нас життя...” Тарас Крушельницький”. – 6 липня; “Останній gente Ruthenus, natione Polonus. Платон Костецький”. – 13 липня; “Казимир Бартель – прем’єр-міністр Польської республіки”. – 20 липня; “Рідна школа” та Ілля Кокорудз”. – 27 липня; “Сокільський рух” та Іван Боберський”. – 3, 17 серпня; “Пагорб Люблінської унії”. – 10 серпня; “Останній арешт І.Франка і “Ліга польська”. – 31 серпня; “Національні гімни і Львів. Олександр Колеса”. – 7 вересня; “Про автора “Роксолани”. Осип Назарук”. – 14 вересня; “Львів – це не лише Вавилон, але й Содом і Гомора” (урибок із спогадів С.Шаха)”. – 21 вересня; “Львів – місто молодості Степана Шаха”. – 28 вересня; “Бернард Каліцький і “ягайлонська ідея”. – 5 жовтня; “Націоналізм і ювілей”. – 12 жовтня; “Театр Скарбка”. – 19 жовтня; “Діти у польсько-українській війні 1918–1919 рр.” – 26 жовтня; “Герої польсько-української війни. Отаман

Долуд”. – 2 листопада; “І.Фенців. Те, що минуло”. – 9, 16, 23 листопада; “Й.Застирець. “Нова рада”. – 30 листопада; “Феміністки у польсько-українській війні. Марія Дулембянка”. – 7 грудня; “Іван Карпинець і музей визвольних змагань”. – 14 грудня; “Володимир Старосольський – фундатор української політології”. – 21 грудня; “Казимир Міхаловський – фундатор нубіології”. – 28 грудня.

Шкраб’юк П.В.

Монаший чин отців Василіян у суспільно-культурному житті України. Автореферат дис. ... доктора історичних наук. – Львів, 2007. – 36 с.

Іван Франко і митрополит Андрей Шептицький на тлі взаємин аристократичної та демократичної еліт // Вісник Львів. ун-ту. Серія журналістики. – Львів, 2007. – Вип. 30. – С. 116–122.

Іван Фідик та його освідчення в любові // Фідик І. Мій час у просторі безмежнім: рубаї. – Дрогобич, 2007. – С. 5–12.

Мелодії Бандури // Бандура В. Руки розп’ятого Христа: вірші. – Львів, 2007. – С. 5–7.

Микола Петренко та о. Зенон: доповнення до біографії // Петренко М. Молитва о. Зенона: поезії. – Львів, 2007. – С. 5–8.

У мені живе подивування світом. Інтерв’ю // Львівська газета. – 2007. – 18 грудня.

Цехмістер Купер’ян, Іван Півень та рейдерські наїзди на агрофірму “Провесін” // За вільну Україну плюс. – 2007. – 26 липня.

Участь у наукових конференціях, семінарах

Стеблій Ф.І.

Літературно-видавнича діяльність Я.Головацького // Історико-краєзнавча конференція “Літературні імена на карті Брідщини” (Броди, 21 березня 2007 р.).

Відновлення Галицької митрополії УГКЦ на початку XIX ст.: передумови, здійснення, наслідки // XVII міжнародна

наукова конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 15–17 травня 2007 р.).

Львівська Духовна Семінарія часів Маркіяна Шашкевича – осередок вишколу діячів національного відродження // Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич і “Русалка Дністрова” в контексті духовної культури України та країн Центрально-Східної Європи” (Львів, 2 червня 2007 р.).

Виступ на засіданні польсько-української комісії в обговоренні польських шкільних підручників з історії (Львів, 25 жовтня 2007 р.).

Залярнюк А.В.

Інтелектуали чи інтелігенція та їхня роль в українському національному відродженні в Галичині // Українознавчий колоквіум (Сідней (Австралія), травень 2007 р.).

Українознавство в Австралії // Науковий семінар Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України (Львів, 26 червня 2007 р.).

Концептуалізуючи селянську працю: економічна теорія, етнографічні спостереження і політична практика в австрійській Галичині // Симпозіум “Праця: Концепції – Образи. Ідеї” (Мельбурн (Австралія), 22–23 листопада 2007 р.).

Колб Н.М.

Практика проведення духовних місій і реколекцій греко-католицьким парафіяльним духовенством Галичини у 90-х рр. XIX ст. // XVII міжнародна конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 16–18 травня 2007 р.).

Греко-католицьке парафіяльне духовенство в 90-х рр. XIX ст.: стан і статус // XVII міжнародна конференція “Історія релігій в Україні”. Круглий стіл “200-річчя заснування Галицької митрополії” (Львів, 15–17 травня 2007 р.).

Косик І.В.

Шлюбна поведінка греко-католицького населення Галичини кінця XIX – початку XX ст.: міська та сільська демогра-

фічні моделі // Науковий семінар Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України (Львів, 15 лютого 2007 р.).

Орлевич І.В.

Взаємини греко-католицької ієрархії та русофільських товариств Галичини XIX – початку XX ст. // XVII міжнародна конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 15–17 травня 2007 р.).

Діяльність Львівського Ставропігону в XIX – поч. XX ст. // III всеукраїнські ставропігійські читання. Освітні і культурологічні традиції Львівської Ставропігії: педагогіка, духовність, творчість (Львів, 25–26 травня 2007 р.).

Збір пожертв на будівництво Народного дому в східно-галицькій провінції // Міжнародна наукова конференція “Андрій Чайковський в контексті доби” (Львів, 12 жовтня 2007 р.).

Расевич В.В.

Національна мобілізація і боротьба за церкву. Галицькі греко-католики напередодні та під час Першої світової війни // XVII міжнародна конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 15–17 травня 2007 р.).

Націоналізація релігії та сакралізація нації. Галицькі греко-католики напередодні та під час Першої світової війни // Religious Space of East – Central Europe – Open to the East and the West. Conference of the Commission Internationale d’ Histoire et d’ Étude du Christianisme (Люблін (Польща); Львів, 6–10 вересня 2007 р.).

Galizische Erinnerungsorte // Kulturtdume und Erinnerungsorte aus sprach-, literatur – und kulturwissenschaftlicher Sicht. Internationale Tagung (Львів, 28–30 вересня 2007 р.).

Середа О.В.

Творення альтернативного публічного простору: “Руські бали” у Львові (1840–1870-і рр.) // Міжнародна конференція “Багатоманітність міського простору” (Львів, 6 лютого 2007 р.).

Виступ на круглому столі “Національна ідея – регіональний вимір” (Львів, 25 квітня 2007 р.).

Рукописна література в середовищі вихованців Львівської Духовної Семінарії 1860-х рр. // Шашкевичівські читання – 2007 (Львів, 2 червня 2007 р.).

Музичний театр і культурна політика у підросійському Києві в другій половині XIX ст. // Міжнародний семінар “Опера і місто” (Львів, 20 липня 2007 р.).

“Обрядовий рух” і проблеми національної ідентичності галицьких греко-католиків у 60–70-х рр. XIX ст. // Міжнародна конференція “Релігійний простір Центрально-Східної Європи – відкритий на Схід і Захід” (Львів, 9 вересня 2007 р.).

Обрядовий рух у Галичині в XIX ст. // Літургійні та богословські аспекти церковного співу. V міжнародна конференція з історії церковної монодії та гимнографії (Унів, 10 жовтня 2007 р.).

Виступ на засіданні польсько-української комісії в обговоренні польських шкільних підручників з історії (Львів, 25 жовтня 2007 р.).

Чорновол І.П.

Франц Кратер – фундатор “Львівської газети” // Історико-краєзнавча конференція “Літературні імена на карті Брідщини” (Броди, 21 березня 2007 р.).

Виступ з доповіддю на I конгресі закордонних дослідників історії Польщі (Краків, 28–30 червня 2007 р.).

Шкраб’юк П.В.

ЧСВВ і київські митрополити // XVII міжнародна конференція “Історія релігій в Україні” (Львів, 16 травня 2007 р.).

Француз о. Жан, ЧСВВ, на Білій Горі: спогад з Шашкевичівських урочистостей 1911 р. // Шашкевичівські читання – 2007 (Львів, 2 червня 2007 р.).

Маркіян Шашкевич і українське національне відродження // Науково-практична конференція, присвячена Дню пам’яті Маркіяна Шашкевича (Львів, 7 червня 2007 р.).

Лаврівська школа оо. Василіян в історії Української церкви // XII міжнародна конференція, присвячена 800-літньому ювілею Лаврівського монастиря (Лаврів; Старий Самбір, 27–28 липня 2007 р.).

Релігійний аспект в житті і творчості Андрія Чайковського // Міжнародна наукова конференція “Андрій Чайковський в контексті доби” (Львів, 12 жовтня 2007 р.).

Презентація видання “Шашкевичів край – Золочівщина”

За ініціативою Шашкевичівської комісії з нагоди 195-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича та 170-річчя з часу виходу у світ “Русалки Дністрової” у 2007 р. опублікована збірка “Шашкевичів край – Золочівщина. Історико-культурні нариси”, яка увійшла до серії “Бібліотека Шашкевичіани” (№ 5(10)).

Книжка багата інформацією про все, що пов’язане на території Золочівщини з ім’ям М. Шашкевича. Це насамперед сама постать фундатора “Руської Трійці”, подвижника, провісника і символу національного відродження, яка своєю значимістю вийшла далеко за рамки національної культури і органічно увійшла в контекст культури світової. Подано матеріали про втілення в життя ідеалів М.Шашкевича, його національно-визвольних і державотворчих ідей багатьма поколіннями патріотів Золочівщини, відомості про виникнення на теренах регіону та відродження в незалежній Україні традиції всенародного вшанування пам’яті національного Будителя. Вміщена також літературна Шашкевичіана – твори поетів походженням із Золочівщини або таких, у яких присутня золочівсько-шашкевичівська тематика.

Збірка може стати в пригоді вчителям-філологам, історикам-краєзнавцям, просвітянам, школярам як Золочівщини, так

і поза її межами. Видання книжки стало можливим завдяки підтримці районної ради, зокрема її голови Б.Золотника, й добродійним пожертвуванням народного депутата П.Писарчука, а також фірм “Карпатські мінеральні води”, “Львівхолод”, “Форвард”, “Золочівбуд”, “Ірина М”, “Золочівський держлісгосп”, “Галкомсервіс”.

9 листопада 2007 р. в Золочівській центральній районній бібліотеці відбулася презентація видання. Появу книжки привітав у вступному слові голова районної ради Борис Золотник. Про зародження ідеї підготовки збірника, його концепцію, зміст і оформлення, а також корисність для читацької аудиторії розповів упорядник Феодосій Стеблій. Висвітленої на його сторінках тематики торкнулися у своїх виступах автори: голова обласної організації Комітету Національної премії ім. Тараса Шевченка Роман Лубківський, заступник голови НТШ Іван Головацький, голова товариства “Україна – Світ” Богдан Якимович, завідувач Музею “Русалки Дністрової” Галина Корнєєва, письменники Роман Дідула і Микола Дубас, депутат районної ради Мирослава Бабінська, завідувач районного відділу освіти Володимир Бартошик, голова районної організації Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т.Шевченка Олександра Юськевич, начальник відділу культури Радехівської районної державної адміністрації Оксана Проказюк.

Наприкінці голова районної ради Борис Золотник, заступник голови районної державної адміністрації Олег Леськів та міський голова Володимир Зубар подякували усім причетним до створення цінного історико-краєзнавчого видання і пообіцяли сприяти новим цікавим видавничим проектам щодо Золочівщини.

На завершення зустрічі музичний вінок з пісень подарував учасникам вокальний квартет “Пори року”, який виконав пісні “Підлісся”, “Маркіянова гора”, “Встала “Русалка Дністрова” (автори Д.Павличко та А.Кос-Анатольський).

Презентація військово-історичних праць Івана Карпинця

26 червня 2007 р. у Палаці Потоцьких відбулася презентація військово-історичних студій відомого історика, завідувача колишнього Музею історично-воєнних пам’яток НТШ Івана Карпинця, що увійшли до першого збірного видання його творчої спадщини під назвою “Галичина: військова історія. 1914–1921”, опублікованого Інститутом українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України та Науковою бібліотекою Львівського національного університету ім. Івана Франка у Видавничому домі “Панорама” (2005) за сприяння Львівської обласної державної адміністрації та Львівської міської ради.

До книги увійшли фундаментальне дослідження “Історія 8-ї Галицької бригади”, у складі якої воював свого часу автор, що визнана однією з найкращих в українській військовій історіографії; хронікальні нотатки “І курінь 8-ї бригади УГА” й “Штаб 8-ї бригади і Булавна сотня” та нарис “Панцирний поїзд ч. 2” – передруки з видань “Червоної калини”; стаття “Участь бувших учнів Перемиської української гімназії в українській визвольній війні”; досі неопублікована розвідка “Пролом під Чортковом” та узагальнюючі праці “Історія західно-українських земель в часі I світової війни” і “Український народ Австро-Угорщини в часі Першої світової війни”.

Упорядкували видання Феодосій Стеблій (він же автор передмови) та Богдан Якимович. Книга багато ілюстрована. Ілюстративний матеріал використано з колекцій світлин Ірини Карпинець та Кіма Науменка.

Розпочала урочистість заслужена артистка України Леся Боровець виконанням пісні-молитви “Під Твою милість” (автор Ігор Соневицький).

Появу друком зібрання військово-історичних праць І.Карпинця привітав у вступному слові голова Наукового товариства

ім. Шевченка Олег Купчинський. З оглядом наукового доробку історика в царині військової історії, його заслуг у створенні Музею історично-воєнних пам'яток НТШ у 1937 р. та пропозиціями продовжити традицію цього музею при розбудові сучасного Музею визвольної боротьби виступили співупорядники книги Феодосій Стеблій і Богдан Якимович, заступник голови НТШ Іван Головацький, директор Львівського історичного музею Богдан Чайковський, завідувач кафедри Академії ветеринарної медицини Михайло Падура, донька вояка УГА Ганна Іваницька, о. Кость Панас.

Донька історика Ірина Карпинець висловила подяку усім причетним до видання книги, а усім учасникам презентації – за вшанування пам'яті її батька.

На закінчення Леся Боровець виконала ще кілька пісень: “Ave Maria” Каччіні, арію Розіни з опери В.А.Моцарта “Весілля Фігаро” й “Ти і твої чорні очі” Б.Веселовського (концертмейстер Наталя Пелех).

ВІДДІЛ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

У 2007 р. відділ продовжив розробку теми “Суспільно-політичні та національно-конфесійні трансформації в Західній Україні XIX–XX ст.” Досліджувалися проблеми політичної структуризації українського суспільства XX ст., формування та розвитку українського парламентаризму, місце та значення українського питання в період Першої та Другої світових воєн, українсько-польські відносини на Західній Україні під час німецької окупації, висвітлено зв'язок українського визвольного руху з національними рухами народів країн Центрально-Східної Європи у боротьбі проти нацистського й тоталітарних режимів, рух опору комуністичній владі в європейському контексті боротьби за демократію, роль української культури у загальноєвропейських та світових культурологічних процесах.

Значною подією у відділі стало нагородження наукового співробітника К.Є.Науменка орденом “За заслуги” III ступеня за великий особистий внесок у дослідження Голодоморів в Україні.

Працівники відділу взяли участь у публікації окремих розділів і параграфів до колективної праці “Історія Львова”, а також у виданні спільно з Центром досліджень визвольного руху періодичного збірника “Український визвольний рух” (випуски 9, 10).

Підготовлено до друку збірники документів та матеріалів: “Л.Берія і Україна. 1953 р.” (упорядники О.Луцький і К.Науменко), “Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. Нариси історії. Документи” (О.Луцький).

Опубліковано роботи М.Литвина і К.Науменка “Збройні сили України першої половини XX століття. Генерали і адмірали”; К.Науменка “Партизани Барвінківщини: воєнно-історичний

нарис”. Спільно з центром досліджень визвольного руху випущено колективну працю “Українська Повстанська Армія. Історія нескорених”.

Видано збірники документів і матеріалів: “Культурне життя в Україні. Західні землі. 1966–1971”, т. 3 (відповідальний редактор О.Луцький), “Я винен тим, що українець”: Інтерв’ю Ю.Зайцева з Олексою Різниківим. Документи”.

Відділ став співорганізатором наукових конференцій “Роман Шухевич – провідник українського визвольного руху”, “Еволюція ідеології українського націоналізму в ХХ – на початку ХХІ століття”. У Вільнюсі спільно з Центром досліджень геноциду і резистансу Литви відзначено 100-річчя від дня народження Романа Шухевича. Співробітники відділу разом з Центром досліджень визвольного руху підготували фотовиставку “Українська Повстанська Армія: історія нескорених”, яка демонструвалася у Києві, Львові, інших містах України.

У бібліотеці української літератури в Москві з лекціями виступили К.Науменко, І.Соляр.

Ю.Зайцев надав консультативну допомогу режисеру О.Фролову в праці над семисерійним документальним фільмом “Дисиденти” (кіностудія “Контакт”). Р.Грицьків був консультантом документального фільму “УПА – к 65-летию создания” (телеканал “Russia today”).

Сектор дослідження українського національного руху ХХ століття.

У звітному періоді досліджувалися проблеми українського визвольного руху першої половини ХХ століття, проводилася пошукова робота нових документів та матеріалів.

Наукові співробітники сектору досліджень визвольного руху В.В’ятрович і М.Романюк перебували у відрядженні в США з метою запису спогадів учасників українського визвольного руху 1930–1950-х рр. та супроводу фотовиставки “Українська Повстанська Армія: історія нескорених”, яка експонувалася в

осередках проживання української еміграції в США 30 вересня 2007 р., Детройт; 7 жовтня 2007 р., Нью-Йорк; 13–14 жовтня 2007 р., Пасейк; 14 жовтня 2007 р., Нью-Йорк; 27–28 жовтня 2007 р., Йонкерс; 2–4 листопада 2007 р., Чикаго; 9 листопада 2007 р., Стенфорд; 10 листопада 2007 р., Гартфорд; 17 листопада 2007 р., Вашингтон; 18 листопада 2007 р., Балтимор).

Відрядження здійснено за сприяння Українсько-Американської Фундації “Воля” (м. Нью-Йорк), фундації “Спадщина” (м. Чикаго), Організації Оборони Чотирьох Свобод України (м. Нью-Йорк) та Центру досліджень визвольного руху (м. Львів). Під час відрядження В.В’ятрович і М.Романюк опрацювали “Архівну збірку ОУН в Нью-Йорку”, “Архів Українського національного музею в Чикаго”, знайдено цілий ряд нових документів до планової теми. Працівник сектору М.Посівнич опрацював в архіві університету м. Торонто колекцію документів П.Потічного про діяльність УПА. М.Романюк, перебуваючи у відрядженні в США, виступив з доповідями: Джерела до історії УПА та особливості їх використання (Наукова конференція в НТШ з нагоди 65-річчя створення УПА, Нью-Йорк, 7 жовтня 2007 р.); Значення Листопадового зриву в історії українських визвольних змагань (Урочиста академія з нагоди святкування річниці Листопадового зриву, Чикаго, 4 листопада 2007 р.).

Працівники сектору визвольних змагань спільно з університетом ім. Матея Бели (Банська Бистриця, Словаччина) готують до друку колективну монографію “Діяльність УПА на територіях Чехословаччини 1945–1948”.

ПУБЛІКАЦІЇ:

Патер І.Г.

Історія Львова. У трьох томах / НАН України, Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. Редкол.: Я.Ісачевич (голова), М.Литвин, Ф.Стеблій, Л.Батрак. – Львів, 2007

[розділи: Т. 2 “Перша світова війна”. – С. 501–525; Т. 3 “Львів повоєнний”. – С. 251–268; “Греко-католицька церква: роки випробувань”. – С. 269–276; “Наука”. – С. 364–366; “Наука і освіта”. – С. 436–440].

Галицька Руїна: соціально-економічне становище Східної Галичини (1914–1915) // Вісник НУ “Львівська політехніка”: “Держава і армія”. – Львів, 2007. – № 84. – С. 44–52.

Пролог нової доби: Головна Українська Рада // Альманах “Наш Львів”. – Львів, 2007. – Ч. 1. – С. 140–141.

Талергоф – Голгофа галичан // Галицька брама. – Львів, 2007. – № 7–8. – С. 31–32.

Українські військові формування на Волині у 1918–1919 рр. // Науковий вісник Волинського держуніверситету ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2007. – № 1. – С. 137–143.

Аркуша О.Г.

Ukrainska reprezentacja w Sejmie Krajowym Galicyjskim // Ukrainskie tradycje parlamentarne / Pod red. J. Moklaka. – Kraków, 2006. – S. 14–52.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділ: Т. 2. “Суспільно-політичні рухи. Партії та їх політика у 1900–1914 роках”. – С. 255–279].

Енциклопедія Львова. Т. 1. – Львів, 2007 [статті: “Бадені Станіслав”. – С. 144–145; “Барвінський Олександр”. – С. 178–179; “Бобжинський Міхал”. – С. 248–249; “Галицький крайовий сейм”. – С. 475–479; “Галицький становий сейм”. – С. 478–479; “Галицько-руська матиця”. – С. 484–485, “Гломбінський Станіслав”. – С. 622–623; “Грабський Станіслав”. – С. 639].

Батрак Л.О.

Відділ новітньої історії // Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2006 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2007. – С. 92–104.

Спеціалізована вчена рада // Там само. – С. 170–173.

Тамара Галайчак – дослідник соціальної історії // Там само. – С. 151–152.

[Секретар ред. ради]: Історія Львова. У трьох томах. Т. 2, 3 / НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. – Львів, 2007. – 559 с.; 575 с.

[Рец. на]: Історія Львова. У трьох томах // Вісник НТШ. – Ч. 38. – Львів, 2007. – С. 49–50.

В'ятрович В.М.

Українська Повстанська Армія. Історія нескорених / Центр досліджень визвольного руху; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Ред. кол.: В. В'ятрович (відп. ред.), Р. Грицьків, І. Дерев'яний, Р. Забілий, А. Сова, П. Содоль – Львів, 2007. – 352 с. [Статті: “Витоки збройного повстанського руху” – С. 12–34; “Розгортання повстанської боротьби”. – С. 34–54; “Польсько-український конфлікт”. – С. 54–68; “Українська Головна Визвольна Рада”. – С. 80–90; “Роман Шухевич”. – С. 124–136; “Закордонні рейди”. – С. 228–240; “Криївки”. – С. 240–254; “Слід в історії”. – С. 324–334].

До проблеми формування ідейно-програмових засад українського визвольного руху 1920-х – 1950-х рр. // Український визвольний рух. – Львів, 2007. – Зб. 9. – С. 125–138.

Місце захоронення Головного командира УПА Романа Шухевича як предмет суспільних дискусій // Український визвольний рух. – Львів, 2007. – Зб. 10. – С. 323–337.

Слово як зброя // Василь Кук – “Леміш”. Колгоспне рабство – Львів, 2007. – С. 3–7.

[Відп. ред.]: Українська Повстанська Армія. Історія нескорених / Центр досліджень визвольного руху; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2007. – 352 с.

[Наук. ред. та упоряд.]: Василь Кук – “Леміш”. Колгоспне рабство / Центр досліджень визвольного руху. – Львів. – 264 с.

[Співред. та співупоряд.]: Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2007. – Зб. 9. – 240 с.

[Співред. та співупоряд.]: Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2007. – Зб. 10. – 320 с.

[Співред. та співупоряд.]: *The Ukrainian Insurgent Army: A History of Ukraine's Unvanquished Freedom Fighters / Compiled by V.Viatrovych, R.Hrytskiv, I.Derevianyj, R.Zabilyj, A.Sova, P.Sodol.* – Lviv: Centre for Research on the Liberation Movement, 2007. – 80 p.

[Рец. на кн.]: Роман Шухевич у документах радянських органів державної безпеки (1940–1950) // *Український визвольний рух.* – Львів, 2007. – Зб. 10. – С. 345–348.

Грицьків Р.Я.

Висвітлення діяльності Української Повстанської Армії сучасною польською історіографією у перші роки після падіння комуністичного режиму (кінець 1980-х – середина 1990-х) // *Питання історії України. Зб. наук. статей.* – Чернівці, 2007. – Т. 10. – С. 252–257.

Українська Повстанська Армія. Історія нескорених. – Львів, 2007 [статті: “Видавнича діяльність підпілля”. – С. 212–227; “Противовстанська боротьба”. – С. 278–311; “Перелік рекомендованих джерел та літератури”. – С. 342–344].

Діяльність Української Повстанської Армії у висвітленні польської історіографії (період Польської народної республіки) / *Український визвольний рух.* – Львів, 2007. – Зб. 9. – С. 280–299.

[Відп. ред. та співупоряд.]: *Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху, Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України.* – Львів, 2007. – Зб. 9. – 320 с.

[Співред. та співупоряд.]: *The Ukrainian Insurgent Army: A History of Ukraine's Unvanquished Freedom Fighters/ Compiled by V.Viatrovych, R.Hrytskiv, I.Derevianyj, R.Zabilyj, A.Sova, P.Sodol.* – Lviv, 2007. – 80 p.

[Тексти та іл.]: “Німецька і радянська противовстанська боротьба”, “Радянська і польська противовстанська боротьба”, “Видавнича діяльність українського визвольного руху” // *Фотовиставка “Українська Повстанська Армія: історія нескорених” / Центр досліджень визвольного руху.* – Львів, 2007.

Дядюк М.С.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділи: Т. 2. “Архіви” – С. 85–88; 412–414].

Листування М.Грушевського з М.Возняком (1909–1931 рр.) // *Український історик.* – 2006–2007. – № 4 (172)/1–2(173–174). – С. 113–153.

Три документи про створення суспільно-політичної організації “Рада Старих” у Львові // *Вісник НТШ.* – 2007. – Ч. 37. – С. 38–39.

Забілий Р.В.

Українська Повстанська Армія. Історія нескорених. – Львів, 2007 [статті: “Запілля”. – С. 90–103 “Щоденне життя повстанця”. – С. 136–143, “Повстанські свята”. – С. 144–158; “Озброєння”. – С. 182–203; “Окупант змінився – боротьба триває”. – С. 254–277].

[Співред. та співупоряд.]: *Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху, Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України.* – Львів, 2007. – Зб. 9. – 240 с.

[Співред. та співупоряд.]: *The Ukrainian Insurgent Army: A History of Ukraine's Unvanquished Freedom Fighters / Compiled by V.Viatrovych, R.Hrytskiv, I.Derevianyj, R.Zabilyj, A.Sova, P.Sodol.* – Lviv, 2007. – 80 p.

[Упоряд.]: *Ремесло повстанця (Збірник праць підполковника УПА Степана Фрасуляка – “Хмеля”).* – Львів, 2007. – 420 с.

[Рец.]: “Життя і боротьба генерала “Тараса Чупринки” (1907–1950)” [на кн.]: *Літопис УПА. Нова серія.* – Т. 10. – Київ; Торонто, 2007. – 815 с. // *Український визвольний рух.* – Львів, 2007. – Зб. 10. – С. 341–344.

[Рец.]: *Історія на замовлення?* [на кн.]: Іваненко В., Якунін В. *ОУН і УПА у Другій світовій війні: проблеми історіографії та методології.* – Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2006. – 423 с. // *Український визвольний рух – Львів, 2007.* – Зб. 9. – С. 300–308.

Зайцев Ю.Д.

Енциклопедія Сучасної України. Т 6. – Київ, 2006 [статті: “Грицина Богдан Михайлович”. – С. 488–489; “Громадський комітет захисту Ніни Строкатої”. – С. 522; “Губка Іван Миколайович”].

– С. 581; “Гурний Роман Андрійович”. – С. 661; “Гусяк Дарія Юрїївна”. – С. 681].

[Вступна стаття, упоряд. і ред.] “Я винен тим, що українець”: Інтерв’ю Юрія Зайцева з Олексою Різниківим. Документи. – Львів: Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України, 2007. – 232 с. [Серія “Усна історія України ХХ ст.”, № 3].

“Висока вистражданість слова” [Про Олексу Різниківіва]. – Там само. – С. 3–12.

Гене́за правозахисного руху в Україні (Створення Громадського комітету захисту Ніни Строкатої) // Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Одеса, 26 жовтня 2007 р. – Одеса, 2007. – С. 240–248.

Документальна стрічка “Дисиденти” // Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України в 2006 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2007. – С. 164–165.

Тридцять річниця Української Гельсінкської групи // Там само. – С. 165–166.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділи: Т 3. “Влада і суспільство: нерівний діалог”. – С. 298–309; “Ідеологічні пріоритети”. – С. 310–322; “Беззбройний опір тоталітарному режимові”. – С. 323–347].

Енциклопедія Львова. Т. 1. – Львів, 2007 [статті: “Антонів Олена”. – С. 70; “Біль” (журнал). – С. 243; “Вальо Марія”. – С. 324; “Воля і Батьківщина” (журнал). – С. 426–427; “Всеукраїнська ліга українських жінок”. – С. 434; “Гасюк Ярослав”. – С. 503; “Гель Іван”. – С. 507–508; Гордасевич Галина. – С. 550–551; “Горинь Богдан”. – С. 553–554; “Горинь Микола”. – С. 554; “Горинь Михайло”. – С. 555; “Горинь Ольга”. – С. 555–556; “Грицина Богдан”. – С. 585; “Громадський комітет захисту Ніни Строкатої”. – С. 587; “Губка Іван”. – С. 597–598; “Гурний Роман”. – С. 602; “Гусяк Дарія”. – С. 604].

Енциклопедія історії України. Т. 6. – Київ, 2007 [статті: “Кампов Павло Федорович”. – С. 162–163; “Кафедра”. – С. 152–153; “Квецко Дмитро Миколайович”. – С. 162–163].

Розмова про недавнє минуле // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Вип. 15 / Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. – Львів, 2007. – С. 905–910 (співавт. Я.Ісасвич).

Генерал Григоренко: від комуніста до антирадянця // Воля і Батьківщина. – 2007. – Ч. 3–4 (27-28/43-44). – С. 61–79.

Кримсько-татарський сюжет в життєписі Петра Григоренка: Розмова з Мустафою Джемїлевим // Там само. – С. 80–90.

Український Національний Фронт у боротьбі за волю України // Воля і Батьківщина. – 2007. – Ч. 1–2 (25-26/41-42). – С. 19–56.

Кадебістський погром 1972-го // Львівська газета. – 2007. – 19 січня.

Повстанська доля Галини Дидик // Львівська газета. – 2007. – 23 березня.

За національний прапор – до буцегарні: 50 років тому Веніамін Дужинський здійснив спробу вивісити у Львові український прапор // Львівська газета. – 2007. – 13 липня.

Григоренко вмирав, але просив про порятунок інших [Біографія Петра Григоренка та фрагменти інтерв’ю з Мустафою Джемїлевим] // Львівська газета. – 2007. – 23 жовтня.

[Передрук] “Не був я одномірним...” (З інтерв’ю Юрія Зайцева з Іваном Дзюбою // Високий Замок. – 2001. – 16 лютого) // Наш Львів: Альманах. Число 1. – Львів, 2006. – С. 477–480.

[Передрук] (Стратегія і тактика Українського Національного Фронту: Хроніка боротьби // Губка І.М. Дорогою боротьби (борці за Україну 1960–1990). – Львів, 2007. – С. 297–312.

[Передрук] (Український Національний Фронт у боротьбі за волю України // Воля і Батьківщина. – 2007. – Ч. 1–2. – С. 20–21; 30–43, 52–53, 458–473.

[Передрук документів] (З протоколу судового засідання 4–19.05.1972 р. у справі Н.Строкатої, О.Різниківіва та О.Притики; Із свідчень Галини Могильницької в суді 12.05.1972 р.; З вироку Одеського обласного суду в справі Н.Строкатої, О.Різниківіва та О.Притики 19.05.1972 р. В кн.: “Я винен тим, що українець”:

Інтерв'ю Юрія Зайцева з Олексою Різниківим. Документи / Вступна стаття, упоряд. і ред. Ю.Зайцева. – Львів, 2007. – С. 111–128) // Там само. – С. 496–522.

[Рец.]: Різниченко О. Промінь з Одеси. До 30-х роковин Української Гельсінкської групи. – Одеса, 2006. – 68 с.

[Рецензії]: Дяченко-Лисенко Л., Осінська В. Доля бути українцем // Слово Просвіти. – 2007. – 15–21 листопада; Губенко В. “Я винен тим, що українець” // Енакиевский рабочий. – 2007. – 11 септєбря.

[Консультант]: “Дисиденти” – семисерійний документальний фільм “Контакт” (Київ), режисер Олександр Фролов. Вийшов на телекрани в січні 2007 р.

Луцький О.І.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділи: Т. 3. “Радянська організація”. – С. 170–178; “Повсякденне життя в окупованому Львові”. – С. 218–226].

[Ред. та співупоряд.]: Культурне життя в Україні: західні землі / НАН України, Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича. – Львів, 2006. – 856 с. [Співупоряд. Т.Галайчак].

[Наук. ред.]: Конгрес українських націоналістів 1929 р. Документи і матеріали / ЛНБ ім. В.Стефаніка НАН України, Центр досліджень визвольного руху. Упоряд. В.Муравський. – Львів, 2006. – 417 с.

[Співавтор приміток]: Історія Національної Академії Наук України (1941–1945) / Національна бібліотека ім. В.І.Вернадського НАН України. В 2-х ч. – Київ, 2007. – Ч.1. – С. 626–696.

Науменко К.Є.

Енциклопедія сучасної України. Т. 6. – Київ, 2006 [статті: “Годило–Годлевський О.Є.” – С. 19; “Головін М.М.” – С. 58; “Головінський Ю.” – С. 60; “Гудима В.О.” – С. 588; “Горлецька битва”. – С. 267; “Горук С.В.” – С. 312; “Треков О.П.” – С. 398].

Царицинська доба Євгена Коновальця // Український визвольний рух. – Львів, 2006. – Зб. 8. – С. 11–24.

Збройні сили України першої половини ХХ ст. Генерали і адмірали / НАН України, Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича. – Львів; Харків, 2007. – 244 с. [співавт. М.Литвин].

Партизани Барвінківщини: Воєнно-історичний нарис. – Харків, 2007. – 188 с.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділ: Т. 3. “Львів 1939–1944 рр.” – С. 163–250].

Дивізія “Галичина” на Золочівщині // Золочівщина. – Львів, 2007. – С. 33.

Полковник Альфред Бізанц // Миколаївщина. Зб. 3. – Львів, 2007. – С. 35–50 [співавт. М.Литвин].

Василь Кучабський у російському полоні // Голос Народу. – Пустомити, 2007. – 30 березня.

Цифри про півмільйона радянських партизанів в Україні роздуть (інтерв'ю) // Поступ. – Львів, 2007. – 21–27 вересня.

Посівнич М.Р.

Станиця ОУН у місті Харбіні (1935–1944) // Визвольний шлях. – 2006. – Кн. 12. – С. 104–119.

Нескорений командир. – Торонто; Львів, 2007. – 64 с.

Роман Шухевич // Стозир'я. Б-ка укр. родини: Державні діячі. Дипломати. Військові діячі. – Київ, 2007. – 63 с.

95-й рік не демобілізованого генерала. // <http://maidan.org.ua/static/lvivmail/1168532838.html>

Нескорений командир // Львівщина в 2007 році: знаменні і пам'ятні дати. Календар-щорічник / Упоряд. Л.Працьовита. – Львів, 2007. – С. 38–42.

Повстанський генерал // Там само. – С. 31–33.

Нескорений командир // Дзвін. – Львів, 2007. – № 7 (753). – С. 81–93.

Смерти той не знає хто за Україну помирає... Нарис життєвого шляху Петра Башука // Визвольний шлях. – Львів, 2007. – Кн. 6. – С. 67–82.

Форми та методи агітаційно-пропагандистської діяльності ОУН у 1929–1939 рр. // Український визвольний рух. – Львів, 2007. – Зб. 9. – С. 61–78.

Шана Роману Шухевичу // Інформаційний бюлетень Об'єднання товариств депортованих українців “Закерзоння”. – 2007. – № 15. – 23 березня.

Рік Батька УПА / Інтерв'ю Олі Поліщук // Експрес. – 2007. – 8–15 лютого.

Нескорений командир УПА. До 100-річчя від дня народження Романа Шухевича // Нескорені. – 2007. – № 5 (165). – Травень.

Життя віддав в борні за Україну (про Романа Шухевича) / Матеріали наук. конф. проведеної у просвітянській Світлиці-музею визвольних змагань, Рудки 24 червня 2007 р. // Голос Самбірщини. – Самбір, 2007. – № 48 (1276). – 6 липня.

Biohraphy: Roman Shuhevych, comander-in-chief of the UPA / Interview given by Mykola Posivnych to Ilya M.Labunka // The Ukrainian Weekly, 15 July, 2007. – № 28. – S. 6.

[Ред.] Літопис Української Повстанської Армії. – Т. 45: Генерал Роман Шухевич – “Тарас Чупринка” Головний Командир УПА. – Торонто; Львів: Вид-во “Літопис УПА”, 2007. – 560 с. [Співред. Петро Й. Потічний].

[Спіупоряд.] Життя і боротьба генерала “Тараса Чупринки” (1907–1950). Літопис УПА. Нова серія, т. 10 / Упорядники: С. Богунов, В. Даниленко, А. Кентій, С. Кокін, В. Лозицький. – Київ; Торонто: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України, Видавництво “Літопис УПА”, Державний комітет архівів України, Центральний державний архів громадських об'єднань України, Галузевий державний архів Служби безпеки України. – 832 с.

[Упоряд.] Календар Літопису Української Повстанської Армії 2008 – рік. – Львів, 2007. – 28 с. [Співупоряд.: І.Гомзяк].

Романюк М.В.

Гримайлівський бій куща “Гонти” // Голос відродження (Броди). – 2007. – 24 квітня, 15 травня, 22 травня.

Роман Шухевич – провідник українського визвольного руху // Національна трибуна (Нью Йорк). – 2007. – 14 жовтня.

[Співред. та співупоряд.]: Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху; Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2007. – Зб. 9. – 320 с.

Соляр І.Я.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділ: Т. 3. “Освіта”. – С. 81–85].

“Сельроб” від створення до розколу // Галичина. – Івано-Франківськ, 2006–2007. – № 12–13. – С. 126–132.

Радіофільські орієнтації УНДО в 1920-х рр. // Проблеми гуманітарних наук. – Дрогобич, 2007. – С. 35–45.

Листування О.Назарука і В.Липинського як джерело до характеристики партійно-політичного життя Західної України 1920-х рр. // В'ячеслав Липинський в історії, теорії та практиці українського державотворення. Зб. наук. статей. – Луцьк, 2007. – С. 276–284.

Степан Федак (1861–1937) // Львівщина в 2007 році. Знаменні і пам'ятні дати краю / Календар-щорічник. – Львів, 2007. – С. 13.

Стасюк О.Й.

Контроль за виготовленням та розповсюдженням підпільних друків у системі видавничо-пропагандивних структур ОУН (1944–1953 рр.) // Український визвольний рух / Центр досліджень визвольного руху; Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2007. – Зб. 11. – Львів, 2007. – С. 93–116.

Діяльність підпільних друкарень ОУН (1941–1953 рр.) (статистичний аспект) // Українознавчі студії. – Івано-Франківськ, 2007–2008. – Вип. 8–9. – С. 259–277.

Участь у наукових конференціях, семінарах, радіо та телепередачах, виставках

Патер І.Г.

В'ячеслав Липинський – провідник Союзу визволення України // Міжнародна наукова конференція “В'ячеслав Липинський в історії, теорії та практиці українського державотворення” (Луцьк, 26–28 квітня 2007 р.).

Галичина і Буковина: від автономності до державності та соборності // VI Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція, присвячена 600-річчю першої писемної згадки про Чернівці (Чернівці, 12–13 жовтня 2007 р.).

Аркуша О.Г.

Краківський консерватизм та українське питання в Галичині на початку ХХ ст. // Звітна наукова конференція викладачів та аспірантів історичного факультету (Львів, 8 лютого 2007 р.).

I Kongres Zagranicznych Badaczy Dziejyw Polski (участь у дискусіях) (Krakow, 28–30 czerwca 2007 r.).

В'ятрович В.М.

Діяльність відділів УПА на терені Чехословаччини 1945–1948 рр. // Міжнародна наукова конференція “Довкола акції “Вісла”. Доля українців та поляків на південно-східних теренах Польщі” (Ополе (Польща), 17 квітня 2007 р.).

До питання концепції українського визвольного руху в ХХ столітті // Всеукраїнська наукова конференція до 100-річчя з дня народження Романа Шухевича (Івано-Франківськ, 18 травня 2007 р.).

Місце захоронення Головного командира УПА Романа Шухевича, як предмет суспільних дискусій // Всеукраїнська наукова конференція “Роман Шухевич – провідник українського визвольного руху (До 100-річчя від дня народження)” (Львів, 25 травня 2007 р.).

Український визвольний рух 1920–1950-х рр.: концепція та місце в історії // Всеукраїнська наукова конференція “Український націоналістичний рух 1920–1950-х рр. на Прикарпатті в загальноукраїнському контексті” (Дрогобич, 30 листопада 2007 р.).

До питання про еволюцію ідейно-політичних засад ОУН 20–50-х рр. ХХ століття // Всеукраїнська наукова конференція “Еволюція ідеології українського націоналізму в ХХ – на поч. ХХІ ст.” (Дніпропетровськ, 14–15 грудня 2007 р.).

УПА: слід в історії // Урочиста академія до 65-тої річниці Української Повстанської Армії / Львівська обласна рада, Львівська обласна державна адміністрація (Львів, 13 жовтня 2007 р.).

Роман Шухевич провідник українського визвольного руху 1920–1950-х років // Захід до 100-річчя Головного Командира УПА Романа Шухевича / Центр досліджень геноциду і резистансу Литви та українське посольство в Литві (Вільнюс, 19–20 червня 2007 р.).

Всеукраїнська наукова конференція – “Роман Шухевич – провідник українського визвольного руху (До 100-річчя від дня народження)” / Львівська обласна державна адміністрація, Львівська обласна рада, Український інститут національної пам'яті, Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, Львівський національний університет ім. І.Франка, Центр досліджень визвольного руху (Львів, 25 травня 2007 р.) [спів-організатор].

Українська Повстанська Армія: історія нескорених. Фото-виставка / Львівська обласна державна адміністрація, Центр досліджень визвольного руху (Львів, 1–13 травня 2007 р.) [спів-організатор].

Грицьків Р.Я.

Діяльність Української Повстанської Армії на Закарзонні в 1944–1947 роках у висвітленні польської історіографії // Міжнародна наукова конференція “Депортації 1944–1951 років (до 60-річчя Акції “Вісла”)”, (Львів, 16–17 квітня 2007 р.).

Діяльність Української Повстанської Армії у висвітленні польської історіографії // Наукова конференція “Український націоналістичний рух на Прикарпатті в загальноукраїнському контексті” (Дрогобич, 30 листопада 2007 р.).

Український визвольний рух у 20–50-х роках ХХ ст. // Науковий семінар викладачів та слухачів Львівської обласної Малої академії наук “Історія УПА – історія написана кров’ю героїв” (Львів, 31 жовтня 2007 р.).

Всеукраїнська наукова конференція – “Роман Шухевич – провідник українського визвольного руху (До 100-річчя від дня народження)” (Львів, 25 травня 2007 р.) [співорганізатор].

Українська Повстанська Армія: історія нескорених. Фото-виставка / Львівська обласна державна адміністрація, Центр досліджень визвольного руху (Львів, 1–13 травня 2007 р.) [співорганізатор].

Українська Повстанська Армія: історія нескорених. Фото-виставка / Центр досліджень визвольного руху (Чернівці, 20 червня 2007 р.) [співорганізатор].

Дядюк М.С.

Родинний архів Крип’якевичів у фондах ЛНБ ім. В.Стефаника НАН України // Науковий семінар “Іван Крип’якевич у родинній традиції, науці, суспільстві” (Львів, 27 червня 2007 р.).

Забілий Р.В.

Визвольний рух 40–50-х років ХХ ст. Маловідомі факти // Семінар з історії УПА для наукових працівників музеїв м. Києва та Київської області (Львів, 17–18 травня 2007 р.).

Витоки і розгортання визвольного руху 40–50-х років ХХ ст. // Лекція для вчителів-істориків в Інституті вдосконалення вчителів (Львів, 6 червня 2007 р.).

Олекса Гасин – генерал ГВШ УПА // Урочисте святкування з нагоди дня народження генерала УПА Олекси Гасина

(с. Конюхів Стрийського району Львівської області, 24 липня 2007 р.).

Дмитро Грицай – будівничий збройної сили визвольного руху // Урочиста академія з нагоди святкування 100-річчя з дня народження генерала УПА Дмитра Грицай (Львів, 3 квітня 2007 р.).

Євген Коновалець як людина і політик // Програма “Постаті” радіо “Незалежність” (Львів, квітень 2007 р.).

Постать О. Гасина на тлі доби // Програма “Постаті” радіо “Незалежність” (Львів, липень 2007 р.).

Олена Степанів – жінка, воїн, науковець // Програма “Постаті” радіо “Незалежність” (Львів, 3 грудня 2007 р.).

Наукова конференція – “Роман Шухевич – провідник українського визвольного руху (До 100-річчя від дня народження)” (Львів, 25 травня 2007 р.) [співорганізатор].

Українська Повстанська Армія: історія нескорених. Фото-виставка / Львівська обласна державна адміністрація, Центр досліджень визвольного руху (Львів, 1–13 травня 2007 р.) [співорганізатор].

Зайцев Ю.Д.

Тридцятиріччя Української Гельсінкської групи // Львівська студія телебачення, 12-й канал, програма “Суспільний діалог” (спільно з М.Мариновичем) (Львів, 5 лютого 2007 р.).

Головний командир УПА Роман Шухевич та його зв’язкові // Львівська студія телебачення, 12-й канал, програма “Суспільний діалог” (спільно з В.В’ятровичем) (Львів, 21 березня 2007 р.).

Український національний фронт: історія та уроки на сьогодні // Урочиста академія з нагоди 40-річчя УНФ (Львів, 24 березня 2007 р.).

Опозиційний рух в Україні 1950–1980-х рр. // Лекція для вчителів історії шкіл Львівської області (Львів, 14 травня 2007 р.).

Зв'язкові Романа Шухевича: Галина Дидик // Всеукраїнська наукова конференція “Роман Шухевич в українському національно-визвольному русі ХХ століття” (Івано-Франківськ, 17–18 травня 2007 р.).

Опозиційний рух в Україні 1960–1980-х рр. Петро Григоренко // Відкритий урок / Українська гімназія (Ялта, 28 вересня 2007 р.).

Петро Григоренко: генерал і дисидент // Урочиста академія з нагоди 100-річчя від дня народження генерала Петра Григоренка (Львів, 24 жовтня 2007 р.).

Петро Григоренко – військовий діяч і правозахисник // Урочиста академія з нагоди 100-річчя Петра Григоренка (Львів, 25 жовтня 2007 р.).

Гене́за правозахисного руху в Україні (Створення Громадського комітету захисту Ніни Строкатої) // Міжнародна науково-практична конференція “Південь України: етноісторичний, мовний, культурний та релігійний виміри” (Одеса, 26 жовтня 2007 р.).

Луцький О.І.

І.П.Крип'якевич – директор Інституту суспільних наук АН УРСР // Науковий семінар, присвячений І.П.Крип'якевичу (Львів, 27 червня 2007 р.).

Науменко К.Є.

Репресії – головна зброя організаторів Голодомору 1932–1933 рр. в Україні // Наукова конференція, присвячена 75-літтю Голодомору в Україні (Київ, 30 листопада 2007 р.).

Посівнич М.Р.

Образи Провідників: Степан Бандера та Роман Шухевич // Конференція “Український націоналізм – історія і сучасність” (Калуш, 28 лютого 2007 р.).

Військово-політична діяльність Романа Шухевича в УВО–ОУН 1923–1938 рр. // Всеукраїнська наукова конференція “Роман Шухевич в українському національно-визвольному русі ХХ століття” (Івано-Франківськ, 17–18 травня 2007 р.).

Роман Шухевич – референт бойової екіпувати ОУН 1930–1934 рр. // Всеукраїнська наукова конференція “Роман Шухевич – провідник українського визвольного руху (До 100-річчя від дня народження)” (Львів, 25 травня 2007 р.).

Романюк М.В.

Роман Шухевич – провідник українського визвольного руху // Урочиста академія з нагоди святкування 100-річчя від дня народження Романа Шухевича (Детройт (США), 30 вересня 2007 р.).

Джерела до історії УПА та особливості їх використання // Наукова конференція НТШ з нагоди 65-річчя від створення УПА (Нью-Йорк (США), 7 жовтня 2007 р.).

Значення Листопадового зриву в історії українських визвольних змагань // Урочиста академія з нагоди святкування річниці Листопадового зриву (Чикаго (США), 4 листопада 2007 р.).

Спогади учасників українського визвольного руху 1940–1950-х рр. у навчально-методичній роботі в загальноосвітніх навчальних закладах // Лекція про значення усної історії для вчителів-істориків в Інституті вдосконалення вчителів (Львів, травень 2007 р.).

Наукова конференція – “Роман Шухевич – провідник українського визвольного руху (До 100-річчя від дня народження)” (Львів, 25 травня 2007 р.) [співорганізатор].

Українська Повстанська Армія: історія нескорених. Фото-виставка / Львівська обласна державна адміністрація, Центр досліджень визвольного руху (Львів, 1–13 травня 2007 р.) [співорганізатор].

Фотовиставка “Євген Коновалець і його доба” (Львів, травень 2007 р.) [співорганізатор].

Соляр І.Я.

Листування О.Назарука з В.Липинським як джерело до політичної історії Західної України 1920-х рр. // Міжнародна

наукова конференція “В’ячеслав Липинський в історії, теорії та практиці українського державотворення” (Луцьк, 26–28 квітня 2007 р.).

Центральна Рада в оцінці українських партій // Наукова конференція присвячена 90-річчю утворення Центральної Ради (Львів, 26 травня 2007 р.).

Проблема Буковини в діяльності Всеукраїнської Національної Ради (1921 р.) // VI Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція, присвячена 600-річчю першої писемної згадки про Чернівці (Чернівці, 12–13 жовтня 2007 р.).

Стасюк О.Й.

Роль друкованих видань у висвітленні ідейно-політичних засад ОУН // Всеукраїнська наукова конференція “Еволюція ідеології українського націоналізму в ХХ – на поч. ХХІ ст.” (Дніпропетровськ, 14–15 грудня 2007 р.).

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Відділ української мови традиційно поєднав роботу над дослідженнями з історії мови та діалектології.

Упродовж тривалого часу лексикографи відділу, які водночас є визначними фахівцями з історії мови, працюють над створенням “Словника української мови ХVІ – першої половини ХVІІ ст.” (відп. ред. Д.Гринчишин). Таку роботу продовжували і 2007 року: окрім укладання словникових гасел, здійснювалося редагування слів на літеру “К” і підготовка до друку чергового (14) випуску цієї лексикографічної праці. Водночас завершено редагування й опубліковано збірник “Українська історична та діалектна лексика” (вип. 5, відп. ред. Г.Войтів, О.Кровицька), основою створення якого стали лексикологічні студії насамперед з історії мови.

Діалектологи відділу провели десяте засідання Міжнародного діалектологічного семінару “Актуальні проблеми української діалектології”. Тема семінару “Мовне і культурне явище в діалектному просторі” об’єднала близько 80 діалектологів з України, Польщі, Угорщини.

Водночас лексикографи відділу працюють над створенням “Словника гуцульських говірок”, зокрема підготовано до друку лексикографічну працю “Скарби гуцульських говірок: Березови” (автор Микола Не’рич), яка започаткувала новий формат серії “Діалектологічна скриня”. Оскільки в українській діалектології відсутній академічний Словник українських говорів, завданням кожного діалектолога, як, зрештою, і кожної людини, яка цінує рідне слово, є збереження і фіксація живого мовлення. Тому задумом членів редколегії “Діалектологічної скрині”

(Н.Хобзей, Т.Ястремська, О.Сімович, Г.Дидик-Меуш) є публікація праць, які стануть своєрідними “цеглинками” до створення такого словника. Готуються до друку і “скарби” інших говорів: наддністрянського, бойківського, лемківського та ін. Члени редколегії працюють і над створенням словника мовлення міста Львова – “Лексикон львівський: поважно і на жарт”. У рамках діалектологічних проектів тривала й робота над підготовкою до друку праці Гаврила Шила “Наддністрянський реґіональний словник” та сьомого випуску збірника “Діалектологічні студії” – “Питання теорії і практики”.

Окрім уже звичних для відділу наукових засідань, спільно з мовознавчою комісією НТШ започатковано лінгвістичний семінар. 2007 р. із доповідями виступили проф. Міхаель Мозер (Відень) “Мовний і ментальний світи в галицьких книгах для народу 1871–1872 років” та проф. Павло Гриценко (Київ) “Картографування українського мовного простору”

ПУБЛІКАЦІЇ:

Хобзей Н.В.

З історії лексикографічного дослідження гуцульського говору // *Gwary dzin*. – Poznań, 2007. – Т. 4. – С. 76–87.

Історія Львова. У трьох томах / НАН України, Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича. Редкол.: Я.Ісаєвич (голова), М.Литвин, Ф.Стеблій, Л.Батрак. – Львів, 2007 [розділ: Т. 3 “Мовний простір”. – С. 442–445].

Із когорти співців гуцульського краю: Михайло Ломацький // *Греґіт: Історико-краєзнавчий часопис регіонального об'єднання дослідників Гуцульщини м. Львова*. – 2007. – Ч. 2. – Літо–осінь. – С. 34–36.

Багнюк Н.В.

Графіко-орфографічні особливості анонімного середньошрифтного Четвероевангелія у зв'язку із другим південно-

слов'янським впливом // *Вісник Прикарпатського національного університету / Ювілейний випуск на пошану 100-річчя від дня народження проф. І.Ковалика. Філологія*. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. 15–18. – С. 705–708.

Мова безвихідного середньошрифтного Євангелія (особливості фонетичної системи пам'ятки) // *Українська історична та діалектна лексика: Зб. наук. праць / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України*. – Львів, 2007. – Вип. 5. – С. 220–228.

Войтів Г.В.

Група слів зі значенням “скатерть” в українській мові // *Українська історична та діалектна лексика*. – Львів, 2007. – Вип. 5. – С. 53–65.

[Співред.]: *Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. / Відп. ред. Д.Гринчишин*. – Львів, 2006. – Вип. 13. – 241 с.

[Відп. ред.]: *Українська історична та діалектна лексика: Зб. наук. праць*. – Львів, 2007. – Вип. 5. – 556 с.

Гринчишин Д.Г.

Давні пам'ятки з Рогатинщини // *Українська історична та діалектна лексика*. – Львів, 2007. – Вип. 5. – С. 3–11.

[Відп. ред.]: *Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.* – Львів, 2006. – Вип. 13. – 241 с.

Дидик-Меуш Г.М.

Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. – Львів, 2006. – Вип. 13. – С. 166–207 [укладання статей *иродь - исторычный*].

Єдлінська У.Я.

[Співред.]: *Словник української мови XVI – першої половини XVII ст.* – Львів, 2006. – Вип. 13. – 241 с.

Кровицька О.В.

Іменник “люди” у соціально-культурному і мовному просторі XVI–XVII ст. // *Українська історична та діалектна лексика*. – Львів, 2007. – Вип. 5. – С. 36–43.

Іменник “молитва” у мовній традиції XVI–XVII ст. // Вісник Прикарпатського національного університету / Ювілейний випуск на пошану 100-річчя від дня народження проф. І.Ковалика: Філологія. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. 15–18. – С. 314–316.

Лінгвознавчий словник як джерело історико-культурного вивчення українського народу // Рідне слово в етнокультурному вимірі. Матеріали Першої міжнародної науково-практичної конференції. – Дрогобич, 2007. – С. 84–89.

Назви осіб за професією та родом занять в острозьких інвентарях XVI–XVII ст. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного ун-ту ім. В.Гнатюка. Серія: Мовознавство. – Тернопіль, 2007. – Ч. 1(16). – С. 357–366.

Писемні пам’ятки XVI–XVII ст. із Лемківщини в історії української мови // Lemkowie, Wojkowie, Rusini – historia, wspuyczesnoż, kultura materialna i duchowa. – Legnica; Zielona Gęga, 2007. – S. 465–472.

Щиростю украшеннний єсть ... в працютості (до 80-річчя від дня народження Д.Гринчишина) // Українська мова. – 2007. – Ч. 3. – С. 105–109.

[Відп. ред.]: Українська історична та діалектна лексика. – Львів, 2007. – Вип. 5. – 556 с.

[Співред.]: Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. – Львів, 2006. – Вип. 13. – 241 с.

[Чл. редкол.]: Лемківський календар на 2008 р. – Львів, 2007. – 232 с.

[Рец. на]: Різдво на Лемківщині: фольклорно-етнографічний збірник / Упоряд. М.Горбаль. – Львів, 2004. – 215 с. // Вісник Львівського ун-ту. Серія книгознавство, бібліотекознавство та інформаційні технології. – Львів, 2007. – Вип. 2. – С. 258–259.

Осташ Н.Л.

Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. – Львів, 2006. – Вип. 13. – С. 207–236 [укладання статей *історія – июнь*].

Про українські народні назви квасолі // Вісник Прикарпатського національного ун-ту / Ювілейний випуск на пошану 100-річ-

чя від дня народження проф. І.Ковалика: Філологія. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. 15–18. – С. 319–323.

Spotkanie po rіkdziesięciu latach // W cieniu ъmioramiennego krzyża / Pod red. Renaty Gyrskiej. – Cheim, 2007. – S. 40–44.

Осташ Р.І.

До питання про онімізацію апелютивів при виникненні ойконімів у XVI–XVII ст. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного ун-ту ім. В.Гнатюка. Серія: Мовознавство. – Тернопіль, 2007. – 1(16). – С. 222–235.

Онімізація апелютивів у процесі ойконімотворення // Студії з ономастики та етимології. 2007. – Київ, 2007. – С. 211–219.

Українські прізвища у світлі історичної та діалектної антропонімії // Науковий вісник Чернівецького національного ун-ту ім. Ю.Федьковича. – Вип. 354–355: Слов’янська філологія. Зб. наук. праць. – Чернівці, 2007. – С. 50–54.

Українські особові імена середини XVII ст. // Українська історична та діалектна лексика. – Львів, 2007. – Вип. 5. – С. 191–219.

[Рец. на]: Недялка Иванова, Пенка Радева. Имената на българите. Домашни имена. Заети имена. Празничнокалендарен именник. – Велико Търново, 2005. – 248 с. // Студії з ономастики та етимології. 2007. – Київ, 2007. – С. 411–416.

Полюга Л.М.

Словник українських синонімів і антонімів. – Київ, 2007. – 576 с.

Словник синонімів української мови. – Вид. 3-є. – Київ, 2007. – 478 с.

Українсько-російський словник термінів будівництва й архітектури / За ред. Р.Кінаша. – Львів, 2007. – Т. 2. – 560 с. [співавт.: С.Жуковський, Р.Кінаш, В.Базилевич, Н.Дрівко].

Збірник тестових завдань та методичних матеріалів з української мови. – Вид. 3, випр. і доп. / Посібник для слухачів підготовчих курсів та вступників до НУ “Львівська політехніка”. – Львів, 2007. – 340 с. [співавт.: Г.Л.Вознюк (відп. ред.) та ін.].

Концептуальна спорідненість семантичних структур синонімів і антонімів // Вісник Прикарпатського національного ун-ту / Ювілейний випуск на пошану 100-річчя від дня народження проф. І.Ковалика: Філологія. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. 15–18. – С. 299–301.

Новації в українській лексиці та її фіксація у словниках // Українська історична та діалектна лексика. – Львів, 2007. – Вип. 5. – С. 150–157.

Передумови укладання нового словника термінів будівництва і архітектури // Українська термінологія і сучасність: Зб. наук. праць. – Київ, 2007. – С. 343–347.

Проблематика процесів творення термінологічних словників // Мовознавство / Наукові записки Тернопільського національного педагогічного ун-ту ім. В.Гнатюка. Серія: Мовознавство. – Тернопіль, 2007. – С. 255–265.

Українська лексикографія і становлення національної культури // Рідне слово в етнокультурному вимірі: Матеріали Першої міжнародної науково-практичної конференції. – Дрогобич, 2007. – С. 109–116.

Любив зоряне небо й Україну // Аудиторія: освітній студентський тижневик / НУ “Львівська політехніка”. – 2007. – Ч. 9. – С. 5.

Нічого в них не вийде! // Аудиторія: освітній студентський тижневик / НУ “Львівська політехніка”. – 2007. – Ч. 8. – С. 11.

Ні в тин, ні в ворота / Мовне питання // Україна молода. – 2007. – 17 травня.

[Співред.]: Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. – Львів, 2006. – Вип. 13. – 241 с.

[Рец.]: Концептосфера “Бог” в українському мовному просторі // Аудиторія: освітній студентський тижневик / НУ “Львівська політехніка”. – 2007. – Ч. 37. – С. 2.

Рим’як О.Є.

Однозначні транзитивні дієслова в пам’ятках XVI – першої половини XVII століть // Вісник Прикарпатського національного ун-ту / Ювілейний випуск на пошану 100-річчя від дня

народження проф. І.Ковалика: Філологія. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. 15–18. – С. 86–88.

Проблеми перехідності/неперехідності в граматиках української мови XVI – першої половини XX століть // Українська історична та діалектна лексика. – Львів, 2007. – Вип. 5. – С. 312–320.

Сімович О.І.

Словник символів – мікромодель української мови та культури: концептуальні засади // Українська історична та діалектна лексика. – Львів, 2007. – Вип. 5. – С. 157–165.

Системна організація лексико-семантичної групи назв тварин (на матеріалі гуцульських говірок) // Там само. – С. 423–433.

Тріль О.М.

Особливості функціонування слова “звізда” в пам’ятках української мови XVI–XVIII ст. // Українська історична та діалектна лексика. – Львів, 2007. – Вип. 5. – С. 240–253.

Чікало М.І.

Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. – Львів, 2006. – Вип. 13. – С. 57–166 [укладання статей *издавати – иродовъ*].

[Співред.]: Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. / Відп. ред. Д.Гринчишин. – Львів, 2006. – Вип. 13. – 241 с.

Черевко І.В.

Словник української мови XVI – першої половини XVII ст. – Львів, 2006. – Вип. 13. – С. 237–241 [укладання статей на літеру **І**].

Поняття “страждання” в українській фразеології XVI–XVII ст. // Українська історична та діалектна лексика. – Львів, 2007. – Вип. 5. – С. 191–200.

[Член редкол.]: Українська історична та діалектна лексика. – Львів, 2007. – Вип. 5. – 556 с.

Ястремська Т.Я.

Лексика пастухування гуцульського говору у форматі мотиваційного словника // Gwary dżiń. – Poznac, 2007. – Т. 4. – С. 123–131.

Участь у наукових конференціях, семінарах:

Хобзей Н.В.

Дієслівна лексика гуцульського говору // Конференція “Проблеми діалектної лексикографії та лінгвогеографії” (Кам’янець-Подільський, 8–9 червня 2007 р.).

З історії лексикографічного дослідження гуцульського говору // *Gwary* dziń. 4. Konteksty dialektologii (Pamięci Profesora Zenona Sobierajskiego (1917–2007)) (Obrzycko (Польща), 13–16 czerwca 2007 г.).

Префікс “до-” в дієсловах гуцульського говору // Конференція “Діалектне суміжжя як об’єкт діалектологічних досліджень” (Умань, 24–26 жовтня 2007 р.).

Діалектна лексикографія сьогодні // Конференція “Словникова справа в Україні: минуле, сучасне, майбутнє” (до 100-річчя публікації “Словаря української мови” за ред. Бориса Грінченка) (Київ, 8 листопада 2007 р.).

Багнюк Н.В.

Графіко-орфографічні особливості анонітного середньошрифтного Четвероєвангелія у зв’язку із другим південнослов’янським впливом // Конференція “Іван Ковалик і сучасне мовознавство” (до 100-річчя від дня народження Івана Ковалика) (Івано-Франківськ, 15–17 травня 2007 р.).

Особливості південно-західних говорів у канонічному тексті анонітного середньошрифтного Євангелія // Конференція “Діалектне суміжжя як об’єкт діалектологічних досліджень” (Умань, 24–26 жовтня 2007 р.).

Дидик-Меуш Г.М.

Лікування як мистецтво і ремесло у староукраїнських писемних пам’ятках // Міжнародна конференція “Слов’янське слово і культура в контексті світового розвитку” (Київ, 24–25 травня 2007 р.).

Діалект і пам’ятка: проблеми взаємоперетину // Конференція “Проблеми діалектної лексикографії та лінгвогеографії” (Кам’янець-Подільський, 8–9 червня 2007 р.).

Галицизм – українізм – інтернаціоналізм (за матеріалами медичного словника Є.Озаркевича // Конференція “Діалектне суміжжя як об’єкт діалектологічних досліджень” (Умань, 24–26 жовтня 2007 р.).

Кровицька О.В.

Іменник “молитва” у мовній традиції XVI–XVII ст. // Конференція “Іван Ковалик і сучасне мовознавство” (до 100-річчя від дня народження Івана Ковалика) (Івано-Франківськ, 15–17 травня 2007 р.).

Писемні пам’ятки XVI–XVII ст. із Лемківщини в історії української мови // Конференція “Лемки, бойки, гуцули: минуле, теперішнє, майбутнє” (Зелена Гура (Порльща), вересень 2007 р.).

Особливості лексикографічної практики Івана Верхратського // Конференція “Словникова справа в Україні: минуле, сучасне, майбутнє” (до 100-річчя публікації “Словаря української мови” за ред. Бориса Грінченка) (Київ, 8 листопада 2007 р.).

Остап Р.І.

Діалектне й літературне в горнілі однієї говірки // X міжнародний діалектологічний семінар “Мовне й культурне явище в діалектному просторі” (Львів, 26–27 квітня 2007 р.).

Онімізація апелютивів у процесі ойконімотворення // Ономастичний семінар “Ойконімія України” (Київ, 24–26 травня 2007 р.).

Українські прізвища у світлі історичної та діалектної антропонімії // XII міжнародна ономастична конференція “Українська ономастика у загальнослов’янському контексті” (Чернівці, 30 жовтня – 3 листопада 2007 р.).

Полюга Л.М.

Концептуальна спорідненість структур синонімів і антонімів // конференція “Іван Ковалик і сучасне мовознавство” (до 100-річчя від дня народження Івана Ковалика) (Івано-Франківськ, 15–17 травня 2007 р.).

Передумови укладання нового словника термінів будівництва і архітектури // VII міжнародна наукова конференція “Українська термінологія і сучасність” (Умань, 17–19 вересня 2007 р.).

Роль словників України в утвердженні національної самобутності // Наукова координаційна рада “Закономірності розвитку мов і практика мовної діяльності” (Івано-Франківськ, 11–12 жовтня 2007 р.).

Українська лексикографія і становлення національної культури // Перша міжнародна науково-практична конференція “Рідне слово в етнокультурному вимірі” (Дрогобич, 14–15 листопада 2007 р.).

Рим'як О.Є.

Однозначні транзитивні дієслова в пам'ятках XVI – першої половини XVII століть // Конференція “Іван Ковалик і сучасне мовознавство” (до 100-річчя від дня народження Івана Ковалика) (Івано-Франківськ, 15–17 травня 2007 р.).

Гріль О.М.

Астрономічна лексика в історичних словниках української мови // Конференція “Словникова справа в Україні: минуле, сучасне, майбутнє” (до 100-річчя публікації “Словаря української мови” за ред. Бориса Грінченка) (Київ, 8 листопада 2007 р.).

Ястремська Т.Я.

Мотиваційний діалектний словник тематичної групи пастушої лексики // Конференція “Діалектне суміжжя як об'єкт діалектологічних досліджень” (Умань, 24–26 жовтня 2007 р.).

ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Коли відділ планує тему, він формує наукову стратегію на певний період, бачить актуальність і перспективи дослідження проблематики у рамках сформульованої теми, місце кожного підрозділу в загальній структурі дослідження, здатність кожного учасника програми охопити й висвітлити той або інший її аспект.

Але життя мимоволі втручається й порушує так логічно й системно розставлені акценти. Надходять несподівано ювілейні дати, запрошення виступити з доповіддю на науковій конференції у якомусь цікавому місці (і тема ж конференції цікава!), пропозиція написати передмову чи статтю до якогось видання або спогад про письменника чи діяча культури, з яким ти був у дружніх взаєминах, тощо. Запланована тема мимоволі відсувається із заспокійливою думкою, що кінець року ще далеко, ще встигну, а стосик заздалегідь підготовленої і дбайливо складеної літератури докірливо нагадує про себе корінцями обкладинок і закладок, що припадають неунікним порохом.

І от наближається кінець року... Слава Богу, що не року виконання теми, за яку треба звітувати.

Та все ж досвід підказує й іншу закономірність: при всіх відступах від досліджуваної проблеми уява імпліцитно шукає граней стику з матерією основного зацікавлення, щось додає до неї нового – і проблема розширюється, збагачується новими нюансами. Так у суті справи формується учений, кристалізується коло його зацікавлень та інструменталій аналізу.

Характер творчої індивідуальності кожного із співробітників відділу української літератури знаходить свій відбиток і в діяльності відділу за 2007 рік.

Тема “Інтертекст літературного Львова” не обмежує науковця ні колом проблематики, ні хронологічними рамками. Інтертекстуальний характер має вся українська література, оскільки як писана вона почалася з перекладів візантійських джерел. В епоху бароко розвивалася під значним впливом і у взаємодії з літературою польською, у час позитивізму – російською, а розвиток модернізму вписав її в широкий загальноєвропейський контекст: французько-російський символізм, італійський футуризм, австрійсько-польська сецесія і т.д.

Відділ акцентував українсько-польські контактні зв'язки та типологічні спорідненості, які охоплюють період від давньої літератури до сучасного літературного процесу. Результати досліджень зафіксує збірник відділу “Парадигма” № 4, який буде присвячений цій проблемі.

Але й публікації протягом поточного року та підготовлені до друку якщо не прямо висвітлюють цю проблематику, то “підсвічують” її збоку, як, приміром, дослідження листів митрополита Андрея Шептицького до матері, в якому в цікавому аспекті постає питання польсько-українських взаємин, підготовлене Н.Пікулик для “Парадигми”, чи статті й доповіді Б.Криси про латинські джерела (як і візантійські), що приходили до України через посередництво католицької церкви і польської культури.

Широке коло польсько-українських літературно-культурних взаємин Я.Мельник розкриває крізь призму біографії та літературної і науково-публіцистичної діяльності І.Франка, яка постає мов збільшений екран кінопанорами складних стосунків між народами-сусідами в ХІХ – на поч. ХХ ст.

М.Ільницький прямо й опосередковано торкається цієї проблеми в розділах про літературне життя Львова у кінці ХІХ – протягом ХХ ст., а також у статтях про творчість Б.-І.Антонича та С.Гординського, тісно пов'язану з польським літературним життям. Він готує розгорнуті паралелі польсько-українських

літературних взаємин крізь призму творчості І.Франка, В.Пачовського, Б.-І.Антонича.

Говорячи про здобутки відділу української літератури в 2007 р., варто підкреслити тісну взаємодію між відділом та кафедрами теорії літератури та порівняльного літературознавства, а також української літератури ім. М.Возняка Львівського національного університету ім. І.Франка, без такої взаємодії неможливо було б проведення наукових конференцій чи створення навчального посібника, яким є “Порівняльне літературознавство” М.Ільницького та В.Будного, відзначений минулого року на Форумі видавців у Львові.

Про недоліки говорити не будемо. Як той мініколектив (три посадові ставки), яким сьогодні є відділ, працював протягом 2007 року, видно з списку опублікованих праць та виступів на конференціях. У майбутньому, як у родині, – сподіваємося на поповнення.

ПУБЛІКАЦІЇ:

Ільницький М.М.

Західноукраїнська й емігрантська поезія 20–30-х рр. ХХ ст. // Наш Львів. Альманах. – Львів, 2006. – Ч.1. – С. 228–240.

Літературний Львів – повоєнний // Там само. – С. 447–453.

Остап Тарнавський – штрихи до портрета // Там само. – С. 244–245.

Біль, обернений в слово // “Зів’яле листя”: тексти, матеріали, дослідження (Серія “Українська філологія: школи, постаті, проблеми”). – Львів, 2007. – С. 253–267.

Біля джерел наукового франкознавства: (Іван Франко в рецепції західноукраїнської критики) // Франкознавчі студії. Зб. наук. праць. – Дрогобич, 2007. – Вип. 4. – С. 122–128.

Дорога й отчий поріг [Передм.] // Мельничук Б. На ріках оleshківських. – Київ, 2007. – С. 5–7.

Ідеї Олександра Потебні в літературознавчих працях Івана Дзюби // Феномен Івана Дзюби. – Київ, 2007. – С. 116–120.

Ідея циклічності культур і доля України в творчості Олега Ольжича // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – Львів, 2007. – С. 25–29.

Інтелігент високої мірки // Юліан Редько (1905–1993): Спогади. Матеріали. – Львів, 2007. – С. 377–378.

Крізь бібліотечну призму [До 100-річчя Ірини Вільде] // Дзвін. – 2007. – № 5/6. – С. 120.

Історія Львова. У трьох томах / НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Редкол.: Я. Ісаєвич (голова), М. Литвин, Ф. Стеблій, Л. Батрак. – Львів, 2007 [розділи: Т. 2. “Література кінця ХІХ – початку ХХ ст. – С. 101–107; Т. 3. “Літературне життя Львова міжвоєнного двадцятиліття”. – С. 117–122; “Літературний Львів [напередодні й на початку Другої світової війни]”. – С. 184–188; “Літературне життя [в умовах німецької окупації]”. – С. 236–238; “Літературне життя [1944–1953]”. – С. 277–282; “Літературне життя 1950–1980 рр.”. – С. 367–372; “Література сучасного Львова”. – С. 441].

Маргінальність чи зміна парадигми [Про сучасну українську поезію] // Слово і час. – 2007. – № 10. – С. 70–79.

Міт чи міти Львова, або Парадокси мітологізації // Буття у мистецтві: Зб. наук. праць і матеріалів на пошану Степана Костюка з нагоди 80-річчя. – Львів, 2007. – С. 246–249.

Осягаючи феномен Антонича // Теорія літератури, компаративістика, україніка: Зб. праць з нагоди 70-річчя доктора філол. наук, проф., акад. Академії вищої школи України Р. Гром'яка. – Тернопіль, 2007. – С. 142–146.

Післямова // Бондар Л. Три любові Івана Франка. – Дрогобич, 2007. – С. 82–83.

Поєдинок із собою: проблема двійництва у “Поєдинку” І. Франка і “Двійнику” Ф. Достоєвського // Той, хто відродив Могилянку; Зб. до 60-річчя В'ячеслава Брюховецького. – Київ, 2007. – С. 440–445.

Порівняльне літературознавство. – Львів, 2007. – Ч. 1: Лекційний курс. – 278 с.; Ч. 2: Практичний курс. – 144 с.

Сербські сюжети української фольклорної балади // Антологія бойківського краю. – Дрогобич, 2007. – С. 79–86.

Слідами Івана Франка на Бойківщині // Там само. – С. 73–79; те саме // Літературний Львів. – 2007. – № 8. – С. 2–4.

Сто робіт професора Михайла Шалати // Непідвладний часо-ві: Зб. на пошану проф. Михайла Шалати. – Дрогобич, 2007. – С. 5–12.

Туга за гармонією [Богдан Лепкий] // Українська література. Книжка для вчителя. – Київ, 2007. – С. 55–63.

Українська повоєнна еміграційна поезія (фрагмент) // Багряний І. Вибрані твори. – Київ, 2007. – С. 625–628.

Франкіана Якіма Яреми // Ярема Я. Франкознавчі студії. – Львів, 2007. – С. 5–13; те саме // Ukraina: teksty i konteksty. Księga Jubileuszowa dedykowana profesorowi Stefanowi Kozakowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin. – Warszawa, 2007. – S. 341–348.

[Рец.]: Перша монографія про Дмитра Чижевського // Слово і час. – 2007. – № 1. – С. 64–69 [на кн.]: Надъярных Н.С. Дмитрий Чижевский. Единство смысла. – Москва, 2005. – 366 с.

[Рец.]: Моторошні чари осінніх ночей // Дзвін. – 2007. – № 8. – С. 151–153 [на кн.]: Тихолоз Б. Психодрама Івана Франка. – Львів, 2005. – 180 с.

Криса Б.С.

Історія Львова. У трьох томах. – Львів, 2007 [розділ: Т. 1 “Писемність і літературна творчість [XIV–XVII ст.]”. – С. 191–198].

Віршований текст Димитрія Туптала як перехрестя середньовічних і ранньоновітніх тенденцій // Львівська медієвістика. Вип. 1: Дмитро Туптало у світлі українського бароко. Зб. наук. праць. – Львів, 2007. – С. 117–125.

Іван Франко і сучасна українська медієвістика // Франкознавчі студії: Зб. наук. праць. – Дрогобич, 2007. – С. 177–181.

“Мій Ізмарагд” Івана Франка в контексті ізмарагдівської традиції // Варшавські українознавчі записки. – Варшава, 2007. – Вип. 23/24. – С. 234–240.

Герменевтика у сенсі Григорія Сковороди // Григорій Сковорода. Духовний орієнтир для сучасника. – Київ, 2007. – Кн. 1. – С. 109–116.

Галицько-Волинський літопис: реальність написаного // Осмислення спадщини давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіографії. Міжн. наук. конф., 26–27 жовтня 2007. Програма і резюме доповідей. – Львів, 2007. – С. 33–34.

Необароко Юрія Липи // Зб. наук. праць, присвячених 60-річчю Миколи Сулими. – Київ, 2007. – С. 393–403.

Мельник Я.І.

Апокрифологія Івана Франка // Франкознавчі студії. – Дрогобич, 2007. – Вип. 4. – С. 3–7.

М. Драгоманов: “...Пишу і про апокрифи” // Тези доповідей 17, 18, 19 щорічних Франківських наукових конференцій. – Львів, 2007. – С. 68–71.

У дзеркалі критики: І.Франко і апокрифи // Там само. – Львів, 2007. – С. 71–74.

Участь у наукових конференціях, семінарах

Льницький М.М.

Перекладацька діяльність Святослава Гординського // Наукова конференція до 100-річчя від дня народження Святослава Гординського “Барви і лінії слова” (Львів, 8 травня 2007 р.).

Ірина Вільде і шістдесятницький рух у Львові // Наукова конференція до 100-річчя від дня народження Ірини Вільде “Художній світ Ірини Вільде. Виміри часом” (Львів, 10 травня 2007 р.).

“Концерт” Б.-І.Антонича: музична структура поетичного тексту // Всеукраїнська наукова конференція “Література в

системі міждисциплінарних зв’язків” (Львів, 17–18 травня 2007 р.).

Шашкевичівська тема в поезії Ігоря Калинця періоду заслання // Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич у контексті духовної культури України та Центральної Європи” (Львів, 2 червня 2007 р.).

“Ой перевізничку, перевези мене...”: два записи української фольклорної балади // XXI щорічна наукова франківська конференція “Із секретів творчості Івана Франка: інтерпретація Франкового тексту” (Львів, 18 жовтня 2007 р.).

Круска Б.С.

Герменевтичні обрії барокового тексту // Звітна наукова конференція викладачів, студентів і аспірантів Львівського національного університету ім. І.Франка (Львів, 17 лютого 2007 р.).

“Стара літературна традиція: подолання байдужості // XVIII наукова сесія НТШ (Львів, 20 березня 2007 р.).

Література як філософія: барокова парадигма // Всеукраїнська науково-теоретична конференція “Література в системі міждисциплінарних зв’язків” (Львів, 16–17 травня 2007 р.).

Образ матері в прозі Ірини Вільде // Наукова конференція до 100-річчя від дня народження Ірини Вільде “Художній світ Ірини Вільде. Виміри часом” (Львів, 10 травня 2007 р.).

Хтось немов ти: єдність часів у поезії Олега Ольжича // Міжнародна наукова конференція “Археологія Заходу України” (до 100-річчя від дня народження Олега Ольжича) (Львів, 23–25 травня 2007 р.).

Маркіян Шашкевич і християнська риторична традиція // Шашкевичівські читання “Маркіян Шашкевич у контексті духовної культури України та Центральної Європи” (Львів, 2 червня 2007 р.).

Герменевтика у сенсі Сковороди // XIII Всеукраїнські сквородинівські читання (Переяслав-Хмельницький, 4–5 жовтня 2007 р.).

Онтологія ранньобарокового віршованого тексту // Міжнародна наукова конференція “Біля джерел українського бароко: Герасим Смотрицький, Мелетій Смотрицький, Кирило-Транквіліон Ставровецький” (Львів, 24–25 жовтня 2007 р.).

Галицько-Волинський літопис: реальність написаного // Міжнародна наукова конференція “Осмислення спадщини давньої Русі: Галицько-Волинське князівство в історіософії” (Львів, 26–27 жовтня 2007 р.).

Мельник Я.І.

Проблеми створення наукової біографії Івана Франка // Звітна наукова конференція викладачів, студентів і аспірантів Львівського національного університету ім. І.Франка (Львів, 17 лютого 2007 р.).

Апокрифічні молитви: сюжети Івана Франка // Наукова конференція “Література в системі міждисциплінарних зв’язків” (Львів, 16 травня 2007 р.).

Іван Франко в критиці української діаспори // Міжнародна наукова конференція “Література української діаспори” (Суми, 4 червня 2007 р.).

Іван Франко – письменник, мислитель, громадянин у контексті європейської літератури // Доповідь в Бібліотеці української книги в Москві (Москва, 6–7 червня 2007 р.).

Апокрифічний код оповідання І.Франка “Під оборогом” // Наукова конференція “В плен-ері: натурфілософія Івана Франка”. Чорногірський географічний семінар Львівського національного університету ім. І.Франка (Львів, 5 жовтня 2007 р.).

Франко незнаний. “Благовіщення Богородиці”: Порівняльний дослід біблійної теми // XXI щорічна наукова франківська конференція “Із секретів творчості Івана Франка: інтерпретація одного тексту” (Львів, 9 жовтня 2007 р.).

Апокрифічні мотиви в творчості Кирила-Транквіліона Ставровецького // Міжнародна наукова конференція “Біля джерел українського бароко: Герасим Смотрицький, Мелетій

Смотрицький, Кирило-Транквіліон Ставровецький” (Львів, 24–25 жовтня, 2007 р.).

Іван Франко, молодомузівці і львівські кавярні // Доповідь в Українському вільному університеті (Мюнхен (Німеччина), 21 листопада 2007 р.).

Наукова конференція “Література в системі міждисциплінарних зв’язків”

16–17 травня 2007 р. відділ української літератури разом з кафедрою теорії літератури та порівняльного літературознавства ЛНУ імені Івана Франка провів Всеукраїнську наукову конференцію “Література в системі міждисциплінарних зв’язків”. На конференцію прибули доктори та кандидати філологічних наук, аспіранти з усіх регіонів України – Києва, Донецька, Дрогобича, Житомира, Кривого Рогу, Луцька, Харкова, Миколаєва, Одеси, Полтави, Рівного, Тернополя, Чернівців, зокрема наукові співробітники Інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, доктори та кандидати Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Загалом у конференції взяло участь 69 доповідачів. Заочно до конференції приєдналися, надіславши свої доповіді, українські літературознавці з-за кордону Олег Ільницький (Едмонтон, Канада) та Марко Павлишин (Брізбен, Австралія).

Конференція порушила актуальні питання міждисциплінарного підходу до проблем сучасної гуманітаристики. Розвиток культури позначений, з одного боку, процесами інтенсивної диференціації, розмежування, появи нових відгалужень у вчора ще єдиній системі (в системі теорії літератури, приміром, виділяється як окрема спеціальність компаративістика), а з іншого – взаємодією, усвідомленням культури як цілісного національного феномену, де кожна галузь розвивається не “сепаратно”, окремо від інших, а в тісному

взаємозв'язку літератури з релігією, історією, соціологією, суміжними мистецтвами.

Метою проведення конференції було з'ясувати й осмислювати проблеми міждисциплінарних зв'язків у теоретичному та історико-літературному аспектах, знайти спільний підхід у розв'язанні питань, які викликають дискусію, виробити наукові підходи щодо трактування взаємин між теорією, історією літератури, порівняльним літературознавством.

Відповідно до проблематики під час конференції було сформовано такі секції: “Межі і відкритість поняття “Література”: від античності до сучасності”, “Текст між Культурамаи”, “Літературна онтологія і тропологія”, “Суспільний статус та сприймання літератури”, “Документальність літератури, фікційність історії”, “Явища на стику мистецтв”. Під час обговорення різних аспектів цих проблем відбулася широка дискусія, в якій активну участь взяли як досвідчені літературознавці, так і молоді науковці та аспіранти. Готується до друку збірник матеріалів наукової конференції.

М.Ільницький

**Міжнародна наукова конференція
“Біля джерел українського бароко: Герасим
Смотрицький, Мелетій Смотрицький,
Кирило-Транквіліон Ставровецький”**

24–25 жовтня 2007 р. відділ української літератури разом з кафедрою української літератури ім. М.Возняка ЛНУ, НТШ, фундації “Андрей” провів Міжнародну наукову конференцію “Біля джерел українського бароко: Герасим Смотрицький, Мелетій Смотрицький, Кирило-Транквіліон Ставровецький”. Участь у конференції взяли провідні вчені з основних осередків українського літературознавства і культурології медієвіс-

тики: Києва (Юрій Пелешенко, Леся Рева, Лариса Довга, Ганна Павленко), Харкова (архієпископ Ігор Ісіченко, Леонід Ушкалов, Тетяна Трофименко, Тетяна Левченко-Комісаренко, Олена Матушек), Тернополя (Наталя Поплавська, Любов Олійник), а також закордонні дослідники (Валентина Соболев (Варшава, Польща), Любов Левшун (Мінськ, Білорусь), Олег Неменський (Москва, Росія).

З доповідями виступили Б.Криса (“Онтологія ранньобарокового віршованого тексту”), Г.Пехник (“Біля витоків жанру різдвяних та великодніх декламацій”), Н.Федорик (“Конфесійне протистояння кінця XVI ст. у творах Герасима Смотрицького”), Д.Сироїд (“Барокова картина Різдва: Кирило-Транквіліон Ставровецький та Дмитро Туптало”) та ін. У рамках дискусії були висунуті нові інтерпретації багатьох явищ суспільно-культурного життя XVII–XVIII століть. Конференція проходила в рамках продуктивної дискусії.

Доповіді учасників конференції засвідчили поглиблення погляду на формування українського бароко, його латинські та візантійські джерела та контакти між письменниками й культурно-релігійними діячами.

У рамках конференції відбулася презентація випуску наукового збірника “Дмитро Туптало у світі українського бароко” та екскурсія “Історичні проходи ренесансним і бароковим Львовом.

Б.Криса

ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН

Центр створено у квітні 2007 р. згідно з указом Президента України та ухвалою Президії НАН України. У квітні-червні прийнято на посади: керівника – д.і.н. Миколу Литвина; к.і.н. Піха Олега, с.н.с. – д.і.н. Олександра Рубльова, к.і.н. Івана Козловського, н.с. – к.і.н. Андрія Боляновського, к.і.н. Андрія Портнова, м.н.с. – к.і.н. Ярослава Кондрача, к.і.н. Оксану Руду, Богдану Пікулик, Оксану Рак, лаборанта – Сергія Терещенка. Відділ наукових та інформативних видань реформовано в сектор наукових та інформативних видань, до якого увійшли: провідні редактори – Марта Войтович, Світлана Іваник; інженери I кат. – Олександр Єрмолович, Галина Леськів; інженер II кат. – Марина Чебан; інженер – Олег Круцько; лаборанти – Любов Дейнека, Ольга Войтюк. З вересня 2007 р. планує тему Центру виконує також заступник директора інституту з наукової роботи, д.і.н. Леонід Зашкільняк.

Науковці Центру розробляли планує тему “Українці-поляки: взаємовпливи, протисторова, співпраця” (готували план-проспект тритомного видання про польсько-українські відносини, упорядковували бібліографію). Центр координував також працю за цією темою інших підрозділів інституту. У квітні 2007 р. проведено Міжнародну наукову конференцію за участю вчених Львова, Тернополя, Києва, Перемишля і Жешува на тему: “Депортації 1944–1951 років (до 60-річчя акції “Вісла”)”.

Микола Литвин брав участь у підготовці циклу документальних фільмів, присвячених 90-річчю Української революції 1917–1921 рр. (телеканали “Тоніс”, “1+1”), Петрові Франку

(Львівське телебачення). Виступав на Львівському телебаченні і радіостанції “Незалежність” з нагоди 89-ї річниці ЗУНР. Підготував буклет, присвячений Д.Вітовському. Виконував обов’язки Голови спецради по захисту дисертацій в Інституті українознавства ім. І.Крип’якевича НАНУ, члена Експертної Ради ВАК України, голови Львівської обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців. Був науковим консультантом докторської дисертації П.Шкраб’юка (захищена 25 грудня 2007 р.), науковим керівником кандидатської дисертації Я.Кондрача (захищена 2 червня 2007 р.).

Працівники сектору наукових та інформативних видань готували оригінал-макети планових видань інституту, зокрема збірники “Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність” (вип. 16), “Історична та діалектна лексика” (вип. 5), “Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість” (вип. 2), “Парадигма” (вип. 3), “Інформаційний бюлетень за 2006 р.”.

Сергій Терещенко розробив макет WEB-сторінки інституту.

Ярослав Кондрач захистив дисертацію “Військово-історичні дослідження І.Крип’якевича” на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 20.02.22 – військова історія.

Олег Піх захистив дисертацію “Науково-бібліографічна діяльність Мирона Кордуби” на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 – історія України.

ПУБЛІКАЦІЇ:

Литвин М.Р.

Збройні сили України першої половини ХХ ст. Генерали і адмірали / Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. – Львів; Харків, 2007. – 244 с. [Співавт. К.Науменко].

Історія Львова. У трьох томах / Відп. ред. Я.Ісаєвич (голова), Ф.Стеблій (заст. голови), М.Литвин, Л.Батрак. – Львів, 2007 [розділи: Т. 3. “Столиця ЗУНР”. – С. 10–26; “Українсько-польська війна 1918–1919 рр. за Львів”. – С. 27–37; “Поразка Кінної армії під Львовом”. – С. 38–40; “Церковно-релігійне життя”. – С. 47–80 [співавт. В.Любашенко, І.Пилипів]; “Книговидання”. – С. 95–97 [співавт. М.Лозинський]; “Наука”. – С. 364 [співавт. Т.Галайчак, І.Патер]; “Наука і освіта”. – С. 436–440 [співавт. І.Дуцяк, І.Патер].

Депортації 1941–1951 рр. у суспільній свідомості // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. Вип. 2: Депортації 1944–1951. – Львів, 2007. – С. 12–19.

Депортовані українці Перемишля 1945–1946 рр.: штрих до етносоціального портрета // Там само. – С. 222–226 [співавт. Я.Кондрач].

Енциклопедія Львова. Т. 1. – Львів, 2007 [статті: “Акт відновлення Української держави 30.06.1941 р.” – С. 49–50; “Бабин Микола”. – С. 138 [співавт. П.Гуцал]; “Буря”, операція”. – С. 306–307 [співавт. К.Науменко]; “Відродження”. – С. 378; “Таламай Степан”. – С. 459–460; “Гриневич Володимир”. – С. 578–579 [співавт. П.Гуцал].

Проблеми відродження державності й соборності України в 1914–1923 рр.: політика і дипломатичний чин північноамериканської еміграції // Україна в революційних процесах перших десятиліть ХХ століття / Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України. – Київ, 2007. – С. 431–437.

[Член редкол.]: Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість / НАН України, Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича. – Вип. 2: Депортації 1944–1951. – Львів, 2007. – 294 с.

[Член редкол.]: Миколаївщина / Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів, 2007. – Т. 4. – 208 с.

Боляновський А.В.

Депортації як чинник впливу на розвиток українсько-польських стосунків у 1944–1945 рр. // Україна – Польща: історична

спадщина і суспільна свідомість. Вип. 2: Депортації 1944–1951. – Львів, 2007. – С. 54–71.

До питання про політичну стратегію українського визвольного підпілля у 1944 р. // Культурно-просвітній краєзнавчий часопис “Галичина”. – Івано-Франківськ, 2007. – С. 109–113.

Зашкільняк Л.О.

Політика польської влади щодо українців у 1944–1947 рр. // Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. Вип. 2: Депортації 1944–1951. – Львів, 2007. – С. 165–171.

Козловський І.С.

Україна як об'єкт історичної політики сусідів // Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. Вип. 2: Депортації 1944–1951. – Львів, 2007. – С. 243–248.

Кондрач Я.С.

Військово-історичні дослідження Івана Крип'якевича (1886–1967). – Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – Львів, 2007. – 20 с.

Депортовані українці Перемишля 1945–1946 рр.: штрих до етносоціального портрета // Україна – Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. Вип. 2: Депортації 1944–1951. – Львів, 2007. – С. 222–226 [співавт. М.Литвин].

Піх О.М.

Науково-бібліографічна діяльність Мирона Кордуби. – Автореф. дис. ... канд. іст. наук. – Львів, 2007. – 20 с.

До джерел науково-бібліографічної діяльності Мирона Кордуби // Вісник Львівського ун-ту. Серія книгознавство, бібліотечознавство та інформаційні технології. – Львів, 2007. – Вип. 2. – С. 158–171.

Енциклопедія Львова. Т. 1. – Львів, 2007 [стаття: “Бібліографічна комісія Наукового товариства ім. Шевченка у Львові”. – С. 228–229].

Картотека Мирона Кордуби “Бібліографія історії України”: структура та принципи складання // Український історичний журнал. – 2007. – № 4. – С. 175–183.

Рубльов О.С.

Документи київських архівів про так зване переселення поляків з УССР і українців у ПНР й акція “Вісла” // Україна–Польща: історична спадщина і суспільна свідомість. Вип. 2: Депортації 1944–1951. – Львів, 2007. – С. 203–211.

Руда О.В.

Історія України у науковому доробку Віктора Чермака // Wielokulturowe środowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w. / Pod red. J. Maternickiego, L. Zaskilniaka. – Rzeszyw, 2007. – Т. 5. – С. 293–305.

Висвітлення історії України у працях Юзефа Шуйського // Південний архів: Зб. наук. праць. Історичні науки. – Херсон, 2007. – Вип. 26. – С. 110–116.

Рак О.Р.

[Відп. секретар, художньо-техн. ред.] Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України в 2007 р. Інформаційний бюлетень. – Львів, 2007. – 176 с.

Чебан М.М.

Енциклопедія Львова. Т. 1. – Львів, 2007 [стаття: “Андрусак Микола”. – С. 113].

Участь у конференціях, конгресах, семінарах:*Литвин М.Р.*

Депортації 1944–1951 рр. у суспільній свідомості українців // Міжнародна наукова конференція “Депортації 1944–1951 років (до 60-річчя акції “Вісла”)” (Львів, 16 квітня 2007 р.).

Депортації поляків і українців 1939–1951 років у суспільній свідомості в Україні // Міжнародний історичний семінар “Операція “Вісла” на фоні воєнних і повоєнних депортацій” (Перемишль (Польща), 28 квітня 2007 р.).

Громадсько-політична і державотворча діяльність Романа Шухевича // Всеукраїнська наукова конференція, присвячена

100-річчю від дня народження Головнокомандувача Української повстанської армії, генерал-хорунжого Романа Шухевича (Івано-Франківськ, 17–18 травня 2007 р.).

Діяльність Комітету рятунку України 1933 р. // Засідання виконкому Західного наукового центру (Львів, 23 листопада 2007 р.).

Виступ на засіданні польсько-української комісії в обговоренні польських шкільних підручників з історії (Львів, 25 жовтня 2007 р.).

Боляновський А.В.

Депортації як чинник впливу на розвиток українсько-польських стосунків у 1944–1945 рр. // Міжнародна наукова конференція “Депортації 1944–1951 років (до 60-річчя акції “Вісла”)” (Львів, 16 квітня 2007 р.).

До питання про політичну стратегію українського визвольного підпілля у 1944 р. // Всеукраїнська наукова конференція “Роман Шухевич в українському національно-визвольному русі ХХ століття” (Івано-Франківськ, 17–18 травня 2007 р.).

Кондрач Я.С.

Військово-історичні дослідження І. Крип'якевича // Науковий семінар “Іван Крип'якевич у родинній традиції, науці, суспільстві” (Львів, 27 червня 2007 р.).

Піх О.М.

Бібліографічна картотека Мирона Кордуби в Інституті українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України // Науковий семінар Наукового товариства ім. Шевченка в Україні та львівського осередку Українського історичного товариства “Мирон Кордуба та його внесок в українську історіографію ХХ століття (до 130-річчя з дня народження)” (Львів, 13 березня 2007 р.).

Проблеми підготовки до друку рукописної картотеки Мирона Кордуби “Бібліографія історії України // Наукова конференція відділу наукової бібліографії Львівської наукової

бібліотеки ім. В. Стефаніка НАН України і комісії з книгознавства та бібліографії Наукового товариства ім. Шевченка “Книга у Львові (XVIII–XX ст.): видавництва, бібліотеки, історичні колекції” (Львів, 29–30 квітня 2007 р.).

Рубльов О.С.

Депортації поляків і українців 1944–1951 років: документи київських архівів // Міжнародний історичний семінар “Операція “Вісла” на фоні воєнних і повоєнних депортацій” (Перемишль (Польща), 28 квітня 2007 р.).

Руда О.В.

Дослідження Берестейської унії кінця XVI ст. польськими істориками // XIV Міжнародний славістичний колоквиум (Львів, 16–18 травня 2007 р.).

I Конгрес іноземних дослідників історії Польщі (участь у дискусіях) (Краків (Польща), 28–30 червня 2007 р.).

Юзеф Шуйський та польсько-українські відносини у Галичині // I Міжнародна наукова конференція “Історія–ментальність–ідентичність. Місце і роль історії та істориків у житті польського та українського народів у XIX і XX ст.” (Жешів (Польща), 27–28 вересня 2007 р.).

БІБЛІОТЕКА ІНСТИТУТУ

З нових надходжень

1. Ададуров В. “Наполеоніда” на сході Європи: уявлення, проекти та діяльність уряду Франції щодо південно-західних окраїн російської імперії на початку XIX століття. – Львів, 2007. – 560 с.
2. Бармак М. Формування владних інституцій Російської імперії на Правобережній Україні (кінець XVIII – перша половина XIX ст.). – Тернопіль: “Астон”, 2007. – 512 с.
3. Бережанська гімназія. Сторінки історії: Ювілейна книга. – Бережани; Тернопіль, 2007. – 1028 с.
4. Бібліотека української діаспори (1991–1997). Каталог. – К.: “Пам’ятки України”, 2006. – 272 с.
5. Білокінь С.І. Музей України (Збірка Потоцького П.): Дослідження, матеріали. – К., 2006. – 476 с.
6. Бондаренко Н.С. Славянский этногенез и становление украинского народа (историографический анализ). – К.: Феникс, 2007. – 400 с.
7. Булатова С.О. Книжкове зібрання роду польських магнатів Яблоновських у фондах національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. – К., 2006. – 334 с.
8. Бусленко Л. М.В. Довнар-Запольський як історик України. – К., 2007. – 104 с.
9. Буття в мистецтві. Збірник на пошану С.Костюка з нагоди 80-річчя. – Львів, 2007. – 550 с.
10. Верига В. Під крилами визвольних дум: Спомини підрунжого дивізії “Галичина”. – К., 2007. – 200 с.
11. Винар Л.: Біобібліографічний покажчик. 1848–2007. – Львів; Острог; Нью-Йорк; Париж, 2007. – 566 с.

12. Вопросы истории и политики. Вып. 2. – Москва, 2006. – 199 с.
13. Гай-Нижник П. Податкова політика Центральної Ради, урядів УНР, Української держави, УСРР (1917–1930 рр.). – К., 2006. – 303 с.
14. Гай-Нижник П. Український державний банк: історія становлення. Документи і матеріали (1917–1918 рр.). – К., 2007. – 339 с.
15. Ганіткевич М., Ганіткевич Я. Родовід Ганіткевичів та споріднених родин. – Львів, 2007. – 120 с.
16. Горний М. Трагедія українських сіл Холмщини 1943–1945 рр. або розстріляний фенікс. – Львів: СПОЛОМ, 2007. – 303 с.
17. Володимир Гошовський: Біобібліографічний покажчик. – Львів, 2007. – 113 с.
18. Григор'янць В., Шевчук О., Беднарський І. Про деякі особливості інтеграції кримських мусульман в український соціум. – Сімферополь, 2006. – 36 с.
19. Петро Грицак. Спогади. Листування. Публіцистика. – Перемишль, 2006. – 768 с.
20. Гронський Й. Нарис історії Яворівщини. – Львів, 2008. – 218 с.
21. Гундорова Т. Невідомий Іван Франко. Грані ізмарагду. – К.: “Либідь”, 2006. – 360 с.
22. Доля старообрядства в ХХ – на початку ХХІ ст.: історія та сучасність. – Київ; Куренівка; Чечельник, 2007. – 235 с.
23. Дорогами долі [Спомини емігрантів про визвольну боротьбу українців в лавах УСС, ОУН–УПА, дивізії “Галичина”, націоналістичне підпілля]. – Дрогобич: “Коло”, 2006. – 534 с.
24. Джерела з історії Полтавського полку (середина XVII–XVIII ст.). – Полтава: АСМІ, 2007. – Т. 1. – 400 с.
25. Дрогобицький красназнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2006. – Вип. 10. – 834 с.
26. Дубровский А.М. Историк и власть: историческая наука в СССР и концепция истории феодальной России в контексте политики и идеологии (1930–1950-е гг.). – Брянск, 2005. – 800 с.
27. Енциклопедія Львова. Т. 1. – Львів: Літопис, 2007. – 656 с.

28. Жанры и формы в письменной культуре средневековья. – М., 2005. – 271 с.
29. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. Посібник. – Львів: ПАІС, 2007. – 321 с.
30. Інститут історії України НАН України: Друге двадцятиріччя (1957–1977): Документи і матеріали. – К., 2007. – 464 с.
31. Історико-політичні проблеми сучасного світу. Зб. наук. статей. – Чернівці: “Рута”, 2005. – Т. 10–11. – 495 с.
32. Історія НАН України. 1941–1945. Ч. 1: Документи і матеріали. – К., 2007. – 804 с.
33. Історія НАН України. 1941–1945. Ч. 2: Додаток. – К., 2007. – 574 с.
34. Історія України. Науково-допоміжний покажчик за 2005 рік. – К.: “Арістей”, 2007. – 556 с.
35. История в рукописях и рукописи в истории. – Санкт-Петербург, 2006. – 448 с.
36. Історія українського козацтва. В 2-х т. Т. 1. – К.: КМА, 2006. – 800 с.
37. Кириличні рукописні книги у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В.Стефаника НАН України. Каталог. Т. 1. XI–XVI ст. – Львів: Оріяна-Нова, 2007. – 522 с.
38. Конгрес Українських Націоналістів 1929 р.: Документи і матеріали. – Львів, 2006. – 420 с.
39. Корзо М. Украинская и белорусская катехетическая традиция конца XVI–XVIII вв. Становление, эволюция и проблемы заимствования. – Москва: “КАНОН+”, 2007. – 672 с.
30. Микола Костомаров: Віхи життя і творчості. Енциклопедичний довідник. – К.: “Вища школа”, 2005. – 543 с.
41. Коханська Г. З Україною у серці. Спомини. – Торонто; Львів: “Літопис УПА”, 2008. – 384 с.
42. Коць-Григорчук Л. Нестерті сліди. – Львів, 2008. – 155 с.
43. Красназнавчий вісник музею “Верховина” в Стрию. Вип. 2: Січові стрільці – нев’януча слава Галицько-українського відродження. – Стрий: “Щедрик”, 2006. – 203 с.

44. Краузе С.В. Монети та грошовий обіг Галичини. – Коломия, 2000. – 135 с.
45. Кульчицкий С. Украинский голодомор 1932–1933 гг.: интерпретация фактов. – К.: Ин-т истории, 2008. – 103 с.
46. Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. – Львів, 2004. – 1283 с.
47. Купчинський О.: Бібліографічний покажчик. – Львів, 2006. – 232 с.
48. Курилишин К. Українська легальна преса періоду німецької окупації (1939–1944 рр.). Історико-бібліографічне дослідження. У двох томах. Т. 1: А–М. – Львів, 2007. – 640 с.; Т. 2: Н–Я. – Львів, 2007. – 592 с.
49. Літопис Української повстанської армії. Т. 11: Мережа ОУН(б) і запілля УПА на території ВО “Заграва”, “Турів”, “Богун” (серпень 1942 – грудень 1943 рр.). – К.; Торонто, 2007. – 832 с.
50. Літопис Української повстанської армії. Т. 45: Генерал Роман Шухевич – “Тарас Чупринка” головний командир УПА. – Торонто; Львів, 2007. – 560 с.
51. Літопис Української повстанської армії. Т. 46: Боротьба з агентурою: Протоколи допитів Служби Безпеки ОУН в Тернопільщині 1946–1948. Книга 3. – Торонто; Львів, 2007. – 880 с.
52. Майоров А.В. Великая Хорватия: этногенез и ранняя история славян Прикарпатского региона. – С.-Петербург, 2006. – 208 с.
53. Мемуари до історії Південної Русі. Вип. 1. (XVI ст.). – Дніпропетровськ: “Січ”, 2005. – 219 с.
54. Миколаївщина. Т. 4: Роман Сколоздра. Миколаївщина у визвольних змаганнях 1914–1920 рр. – Львів, 2007. – 206 с.
55. Мицик Ю. Чигирин. Гетьманська столиця. – К.: “Києво-Могилянська академія”, 2007. – 292 с.
56. Моця О. Південна “Руська земля”. – К., 2007. – 264 с.
57. “Наш Львів”. Альманах. – Ч.1: Львів 1256–2006. – Львів, 2007. – 680 с.
58. Няговские поучения. – Ньиредьхаза, 2006. – 226 с.

59. Олесницький Є. Сторінки з мого життя. Передрук видання з 1935 р. з додатковими матеріалами. – Стрий, 2007. – 381 с.
60. Онишко Л. Катерина Зарицька в українському національно-визвольному русі. – Торонто; Львів: “Літопис УПА”, 2007. – 912 с.
61. Степан Павлюк: Біобібліографічний покажчик (до 60-річчя від дня народження). – Львів, 2007. – 206 с.
62. Пам’ятки. Археографічний щорічник. – К., 2007. – Т. 7. – 450 с.
63. Перемиські архієпархіальні відомості: Schematyzm 2007. – Przemysl, 2007. – 385 s.
64. Подорож до Європи: Галичина, Буковина і Відень на центральноевропейській культурній шахівниці / Упоряд. О.Гаврилів, Т.Гаврилів. – Львів: В Н Т Л – Класика, 2005. – 232 с.
65. Пом’яник українців Холмщини і Підляшшя за 1941–1947 роки. – Львів: “СПОЛОМ”, 2008. – 239 с.
66. Праці Інституту історії України НАН України (1988–2005 рр.). Бібліографічний покажчик. – К., 2006. – 597 с.
67. Проблеми історії України: факти, судження, пошуки. – К., 2007. – Вип. 16. – Ч. 1. – 487 с.
68. Пшепорська-Овчаренко М. Мова українців Надсяння. – Перемишль, 2007. – 300 с.
69. Пшик П. Україна і світ відкритими очима і серцем українця в Америці. – Львів: Каменяр, 2007. – 320 с.
70. Юліан Редько (1905–1993): Статті, спогади, матеріали. – Львів, 2006. – 500 с.
71. Релігія і церква в історії Волині / Під ред. В.Собчука. – Кременець, 2007. – 270 с.
72. Ремесло повстанця. Зб. праць підполк. УПА С.Фрасуляка – “Хмеля”. – Львів: Центр дослід. визвольного руху, 2007. – 424 с.
73. Rossica Antiqua: Исследования и материалы. 2006. – СПб.: Изд-во С.-Петербург. ун-та, 2006. – 413 с.
74. Ruthenica. – К., 2006. – Т. 5. – 314 с.
75. Сокіл В. Народна проза у записках Івана Франка. – Львів, 2006. – 112 с.

76. Сосса Р. Картографування території України від найдавніших часів до 1941 р. Бібліографічний покажчик. – К., 2007. – 240 с.
77. Слово многоцінне. У 4-х книгах. Хрестоматія української літератури, створеної різними мовами в епоху ренесансу (друга половина XV–XVI століття) та в епоху бароко (кінець XVI–XVIII століття). Кн. 1: Література епохи ренесансу (друга половина XV–XVI століття). Література раннього бароко (80-ті роки XVI століття – 1632 рік). – К., 2006. – 800 с.
78. Стасюк О. Видавничо-пропагандивна діяльність ОУН (1941–1953 рр.). – Львів, 2007. – 384 с.
79. Стороженко І.С. Богдан Хмельницький і Запорізька Січ кінця XVI – середини XVII століть. Кн. 2: генезис, еволюція та реформування організаційної структури Січі. – Дніпродзержинськ: “Андрій”, 2007. – 419 с.
80. Студії з ономастики та етимології. – К., 2007. – 433 с.
81. Творчість Івана Франка в музиці. Нотографічний покажчик. – Львів, 2007. – 117 с.
82. Terra Cossacorum: Студії з давньої і нової історії України. – К., 2007. – 566 с.
83. Удварі І. Зберька жерел про студії русинського писемства. III. Гіадор Стрипський, народописник, бібліограф, язиковознавець, товмач. – Ніредьгаза, 2007. – 257 с.
84. “Український вісник”. Альманах. – Львів; Респ. Комі; Дубно, 2007. – 388 с.
85. Ukraina: teksty i konteksty. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Stefanowi Kozakowi w siedemdziesiąt rocznicę urodzin. – Warszawa, 2007. – 636 s.
86. Україна модерна. Стандарти науки і академічне середовище. Ч. 12. – Київ; Львів: Критика, 2007. – 411 с.
87. Україна – Росія: діалог історіографій. – Київ; Чернігів: “Деснянська правда”, 2007. – 254 с.
88. Україна XVII століття: суспільство, філософія, культура. Збірник пам’яті Валерії Нічик. – К.: Критика, 2005. – 584 с.
89. Український історичний збірник. – К.: Інститут історії України НАН України, 2007. – Вип. 10. – 496 с.

90. Українці Закарпаття: Матеріали Міжнарод. науково-практич. конференції та спогади з нагоди 60-річчя депортації автохтонних українців з Польщі. м. Бучач, 29–30 вересня 2005 р. – Львів, 2007. – 292 с.
91. Флоря Б.Н. Исследования по истории церкви. Древнерусское и славянское средневековье. – Москва: ЦНЦ “ПЭ”, 2007. – 528 с.
92. Цивілізаційні виміри моральності: зміна парадигм. – К.: “Наукова думка”, 2007. – 160 с.
93. Челецька М. Номеносфера поезії Івана Франка (поетика заголовків, присвят, епіграфів). – Львів, 2007. – 304 с.
94. Чорній В. Історія Болгарії. – Львів: ПАІС, 2007. – 403 с.
95. Шашкевичів край – Золочівщина. Історико-культурні нариси / Упоряд. Ф.Стеблій. – Львів, 2007. – 243 с.
96. Щапов Я.Н. Очерки русской истории, источниковедения, археологии. – Москва: Наука, 2004. – 368 с.
97. Acta Militaria Mediaevalia. – Krakow; Sanok, 2006. – Т. 2. – 223 s.
98. Album civium Leopoliensium: Rejestr przykż do prawa miejskiego we Lwowie 1388–1783. T.1. – Poznac; Warszawa, 2005. – 450 s.
99. Album civium Leopoliensium: Rejestr przykż do prawa miejskiego we Lwowie 1388–1783. T. 2. – Poznac; Warszawa, 2005. – 291 s.
100. DNębrowski D. Rodowyd Romanowiczzyw ksiNęiNet halicko-woiyskich. – Poznac; Wrociaw, 2002. – 348 s.
101. Font M. Geschichtsschreibung des 13. Jahrhunderts an der Grenze zweier Kulturen. Das Kцnigreich Ungarn und das Fцrstentum Halitsch-Wolhynien. – Alzey, 2005. – 48 s.
102. Gancarz B. My, szlachta ukraicka... Zarys iycia i dziaialnoъci Waciawa Lipieckiego 1882–1914. – Krakow: ARCANA, 2006. – 330 s.
103. Giyd i represje wobec ludnoъci polskiej na Ukrainie 1932–1947. Relacje. – Lublin, 2004. – 286 s.
104. Guide to Historical Literature. Vol. 2. – New York: Oxford, 1995. – P. 1025–2027.

105. Hrushevsky M. History of Ukraine – Rus'. Vol. 9, Book 1. The Cossack Age, 1650–1653. – Edmonton; Toronto, 2005. – 761 p.
106. Husar I. Dauer im Wechsel. Lebenslinien. – Toronto; Lviv, 2007. – 232 p.
107. Idea Europy / Idea of Europe. – Warszawa: Biuro informacji Rady Europy, 2004. – 288 s.
108. Mazepa and his time: History, culture, society. – Alessandria, 2004. – 593 p.
109. M., A. Michniewscy, M. Duda. Cerkwie drewniane Karpat: Polska i Siowacja. Przewodnik. – Pruszkow, 2003. – 336 s.
110. Marcinek R. Lwow. – Krakow. (Б.р.в.). – 64 s. [Seria “Kresy”].
111. Mironowicz A. Zarys dziejow Prawoslawia w Europie Hrodkowo-Wschodniej. – Lublin, 2007. – 176 s.
112. O nowy ksztait Europy. – Lublin: IEHW, 2003. – 469 s.
113. On the frontier of Latin Europe. Integration and Segregation in Red Ruthenia, 1350–1600. – Warsaw, 2004. – 242 p.
114. Osadczy W. Hwikta Ruń: Rozwyj i oddziaiywanie idei prawoslawia w Galicji. – Lublin, 2007. – 791 s.
115. Przybylski P. Rola duchowiestwa greckokatolickiego w ksztaitowaniu sik orpcji narodowych wnyrd Jemkyw w latach 1918–1947. – Torun: Wyd-wo MADO, 2006. – 294 s.
116. Rocznik Instytutu Europy Hrodkowo-Wschodniej. – Lublin: IEHW, 2007. – 272 s.
117. Segeda S. Wspylne korzenie cywilizacyjne Polski i Ukrainy (historia, etnologia, archeologia). – Lublin, 2007. – 183 s.
118. Seminarium Polskiej Akademii Umiejtknoysi 2003: Patriotyzm wczoraj i dzin. – Krakow, 2006. – 167 s.
119. Skoczylas I. Sobory eparchii cheimskiej XVII wieku. Program religijny Slavia Unita w Rzeczypospolitej. – Lublin, 2008. – 176 s.
120. Spoieczestwo Polski hredniowiecznej. Zbiyr studiow. – Warszawa: DiG, 2004. – 255 s.
121. Studia polsko-ukraiskie. T. 1. – Przemysl, 2006. – 284 s.

122. Trojan S. Rozwyj stosunkow transgranicznych w Europie Hrodkowo-Wschodniej. – Lublin, 2007. – 86 s.
123. Tyerman C. God's War. A New History of the Crusades. – Cambridge, 2006. – 1024 p.
124. Ukraiskie tradycje parlamentarne XIX–XX wieku / Red.: J.Moklak. – Krakow, 2006. – 259 s.
125. Wielokulturowe hrodowisko historyczne Lwowa w XIX i XX w. / Pod red. J.Maternickiego, L.Zaszkilniaka. – Rzeszyw, 2007. – T. 5. – 510 s.
126. Ziota ksikga historiografii lwowskiej XIX i XX wieku. – Rzeszyw, 2007. – 616 s.

Фонд рідкісних видань

Рідкісні, окремі навіть дуже рідкісні, видання були від самого початку в бібліотеках відділів, які стали в 1940 р. основою для створення Інституту суспільних наук, теперішнього Інституту українознавства. На жаль, значна частина їх була втрачена після 1963 р., коли інститут підпорядковано Львівському державному університетові ім. І.Франка, а загальноінститутську бібліотеку розформовано. Бібліотеку відновлено незабаром після повернення інституту до складу Академії наук; на щастя, зберегли свої книжкові та рукописні збірки відділи археології і української мови.

В останні роки почато виділення цінних видань старої колекції в окремий фонд, який поповнюється також за рахунок книг, які даруються співробітниками інституту. Серед нових надходжень є і примірники із своєю власною історією. Наприклад, на славнозвісному Кулішевому альманасі “Хата” (Санкт-Петербург, 1860) стоїть штамп бібліотеки-читальні київського т-ва “Просвіта” дореволюційного часу. Заслугують на увагу дослідників календарі-альманахи другої половини XIX і першої половини XX ст., зокрема календарі т-ва “Просвіти” різних років, “Славянський ежегодний календарь на

1876 г.” (Київ, 1876), “Український православний календар на 1938 рік” (Крем’янець, 1938). До фонду з приватної бібліотеки Я.Ісаєвича передано деякі прижиттєві видання Івана Франка (“Поєми”; Львів, 1899), Миколи Устияновича (“Повісті”; Львів, 1879), Василя Щурата (“Історичні пісні”; Львів, 1937), оригінальне (1903 р.) видання анталогії “Акорди”, львовознавчі студії Миколи Голубця (“Львів. Провідник”; Жовква, 1925) та Станіслава Василевського (“Lwyw”, 1 wyd., Poznań, 1931), путівник “Львів” (1945), укладений за участю І.Крип’якевича, випуски серійних видань “Галицькій історическій сборникъ”, “Україна”, “Ziemia Czerwiecka” тощо. Рідкісний на сьогодні третій том “Наукових записок Інституту мови і літератури АН УРСР ” за 1946 р. відкриває цікава розвідка Максима Рильського “Поєма Павла Тичини “Похорон друга”. Зацікавлення істориків може викликати і невелика колекція друкованих бланків з кінця ХІХ – першої половини ХХ ст., наприклад, “посвідки відбору і зложеня вкладки” Українсько-руської видавничої спілки з 1912 р.

Бібліотека Інституту має ряд ґрунтовних енциклопедичних видань. Серед іншого – багатотомні “Польський біографічний словник” (“Polski Słownik Biograficzny”), видання якого розпочалося ще у 1935 р. і триває дотепер, та “Словник слов’янських старожитностей” (“Słownik starożytności słowiańskich. Encyklopedyczny zarys kultury Słowian od czasów najdawniejszych do schyłku wieku XII”), що виходив за редакцією чільних польських істориків-медієвістів та археологів 60–70-х рр. минулого століття. Комплектується колекція праць І. Крип’якевича та про нього і невелика збірка топографічних карт західноукраїнських земель, планів міст України та інших держав.

Розпочато каталогування окремими одиницями відбиток або копій статей із збірників та часописів, пов’язаних з науковою тематикою інституту, яких немає в бібліотеці. Плануємо також копіювання наукових матеріалів на електронних носіях.

О.Середа

НАШІ ЮВІЛЯРИ

Богдана Криси: ювілейне слово

Є якийсь парадокс у тому, що про людину, яку часто бачиш, з якою обговорюєш і буденні справи й літературні проблеми, писати важче, ніж про науковця, знаного тобі з літературних праць. Є якась магія погляду, жести, інтонації, що вислизає на письмі. А в Богдани Криси, про яку йдеться у цій силуетці, позатекстові компоненти її творчої натури настільки виразні, що без них і портрет – напівпортрет.

Можливо, тому, що в її постаті органічно злитий науковий і художній тип мислення. Інтелектуальне й емоційне начало, що, власне, й визначило, хай не в однаковій пропорції, її творче обличчя. Хай це буде не оригінально сказано, але в її наукових дослідженнях прочитується виразна особистісна присутність (а це вже лірика), а в поезіях (вона – авторка поетичної збірки “Туга за домом”, 1998) – ученість, переплавлена в художню образність. Ці дві іпостасі об’єднує спрага власного “перевідкриття світу” – чи того, відкритого очам, чи того, що відкритий духові.

Не випадково її монографія про українську поезію ХVII–ХVIII ст. має назву “Перевідкриття світу”. Уточню: література ХVII–ХVIII ст. – це епоха українського бароко, коли наша культура сягнула таких висот, що стала нарівні з культурою найрозвиненіших країн і це “світло українського бароко” (вживу

тут вислів Анатолія Макарова) осягло й землі наших східних та південних сусідів.

Богдані Семенівні (як, зрештою, її старшим та молодшим колегам – з других вона не одного виховала як науковця) пощастило в тому, що настроєність своєї душі вона могла адекватно скоординувати з об'єктом дослідження – картиною художнього світу епохи Бароко, співзвучну й суголосну з її душевною і духовною організацією.

Бо ж прийшла Богдана Криси, закінчивши в 1970 р. філологічний факультет Львівського університету, працювати в тодішній Інститут суспільних наук у 1972 р., коли пріоритетним напрямом досліджень там був т.зв. науковий атеїзм, а суспільна атмосфера розвитку справжньої науки зовсім не сприяла: з відділу літератури, в якому працювала молодий учений, були звільнені найдосвідченіші працівники, а в 1973 р. відділ літератури взагалі був ліквідований. Не випадково 1973 рік був названий негласно оберненим 1937-м.

Але якась крихта удачі й тут усміхнулася Богдані: її було переведено у відділ мовознавства, який тоді готував “Словник давньоукраїнської мови”. А поринути в мовну стихію давніх епох – це відчутти атмосферу цих епох, світогляд людей, які тоді жили, проіннятися їх вірою і сподіваннями. Отак і вийшло, що в цей похмурий час цивілізаційного мракобісся “з журбою радість обнялась”, і об'єднало ці почуття слово.

Невеликий відступ від основної лінії своїх зацікавлень Богдана Криси зробила в своїй кандидатській дисертації “Поезія П.Тичини та М.Рильського в російських перекладах”, захищеній в 1979 р., але ця робота дала їй можливість проникнути у таємницю “перевідкриття” чужого тексту, пересадження його в новий ґрунт. Докторська дисертація “Образ світу в українській поезії XVII–XVIII століть” (1995) на той час була новаторською, засвідчивши тенденцію нового прочитання українського бароко.

У полі зору дослідниці давньої літератури – переважно її світоглядні аспекти, але вони завжди занурені в предметну речевість світу, переосмислену й символізовану. Бароко в погляді Б.Криси переростає у бароковість – інтегральну якість українського національного світосприймання, що поєднало біблійність з українською античністю та фольклором і закоренившись у Сквороді, пустило гінкі парості в творчості Павла Тичини, Миколи Бажана, Євгена Маланюка, Богдана-Ігоря Антонича, Юрія Липи...

Доповіді професора Богдани Криси на академічних форумах, статті в наукових збірниках, історіях літератури і культури багато в чому визначають рівень сучасного дослідження проблем XVII–XVIII ст. Мені не раз доводилося бути слухачем її виступів перед широкою аудиторією, і я спостерігав, як уміє вона “складні матерії” подавати доступно й цікаво. Любячи роботу з першоджерелами, Богдана Семенівна не хоче перетворюватися на кабінетного вченого. Її стихія – студентська аудиторія, і, мабуть завдяки її таланту викладача, проблематика давньої літератури стала однією з найпопулярніших серед студентів Львівського національного університету імені Івана Франка, де на кафедрі української літератури ім. М.Возняка вона працює професором, поєднуючи викладацьку діяльність з посадою провідного наукового співробітника відділу української літератури Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України, в якому сформувалася як науковець.

Немало часу і творчих зусиль вимагає й Наукове товариство імені Шевченка: жодна щорічна сесія не обходиться без чітко продуманої програми засідання філологічної комісії, що її очолює Богдана Криси.

Але я вже з силуетки збиваюся на енциклопедичний стиль, а цього не хочеться робити. Бо хоч нагода для цих міркувань – ювілейна, але сама Богдана Семенівна сповнена молодечого ентузіазму, в оточенні своїх вихованців, і завтра порадує нас новими оригінальними ідеями.

То ж з роси і з води, шановна професоре і колего!

М.Ільницький

Микола Литвин: історик, краєзнавець, видавець

Випускник історико-педагогічного факультету Івано-Франківського педінституту ім. В.Стефаніка восени 1979 р. переступив поріг Інституту суспільних наук АН УРСР, в якому саме готувалася чергова “Історія Львова”. Відтак молодого стажиста-дослідника залучили до укладання хроніки міста, пошуку оригінальних світлин. Потім Миколі Литвину довелося возити рукопис книги до видавництва “Наукова думка”, де дорадянський період дуже швидко і майже вдвічі

скорочено. І все ж невеликий наклад, який з’явився у крамницях, спрагли читачі розібрали за день.

Перші навички наукової праці юнак здобув у студентських гуртках, якими керували доцент Лариса Правдива і професор Петро Федорчак. Оригінальними були й лекції професорів Володимира Грабовецького і Олександра Карпенка, що мали досвід праці в Інституті суспільних наук під орудою академіка Івана Крип’якевича. Запам’яталися студентові позалекційні розмови з доцентом Ярославом Мельничуком, який часто згадував львівських наставників і побратимів (студентського товариша Ярослава Ісаєвича, “бунтарного” колегу Валентина Мороза), ініціював виступи юнака на краєзнавчих конференціях, поїздку на Славістичний конгрес у Донецьк. Як переможець конкурсу республіканських і всесоюзних студентських

наукових робіт (досліджував суспільно-політичне життя міжвоєнної Західної України), їздив на конференції до Києва і Волгограда, обирався головою студентського наукового товариства, щоліта проходив практику в таборі “Молода гвардія” (Одеса), де познайомився з багатьма майбутніми істориками з Києва, Харкова, Луганська, Умані. Енергійно збирав експонати до Музею освіти Прикарпаття, що створювався в педінституті...

Після півторарічної служби в армії (1980–1981) М.Литвин повернувся у відділ історії соціалістичного будівництва (згодом новітньої історії) Інституту суспільних наук, де під керівництвом професора Юрія Сливки 1987 р. захистив кандидатську дисертацію, а 1999 р. – докторську, якою стала монографія “Українсько-польська війна 1918–1919 рр.” (1998). Книга, що містила багато біограм, світлин, картосхем, таблиць і діаграм, Центром рейтингових досліджень визнана серед кращих видань в номінації “Минувшина”, а також удостоєна диплому Форуму видавців. Її написанню передували пошуки в архівах і бібліотеках Києва, Львова, Вінниці, Москви, Варшави, Кракова, Перемишля, Праги. У січні 1990 р. у спецфонді тогочасного Центрального державного архіву Жовтневої революції УРСР дослідник віднайшов картонний оригінал Універсалу Директорії про Злуку УНР і ЗУНР від 22 січня 1919 р., ксерокопію якого передав рухівцям на Софіївський майдан, де проходив мітинг на честь соборності України.

Етапними у науковій кар’єрі М.Литвина стали книги “Історія галицького стрілецтва” (1990; 2-ге вид. 1991, надруковані “Каменярем” 60-тисячним накладом), “Історія ЗУНР” (1995), написані у співавторстві з К.Науменком.

У часи відродження незалежності України коли історія знову стала олюдною, науковець взяв активну участь у написанні біографічних довідників: “Борці за воз’єднання” (1989), “Генералітет Українських визвольних змагань” (1995), “Уряди

України ХХ ст.” (2001), “Українські історики ХХ століття” (2003), “Військова еліта Галичини” (2004), “Збройні сили України. Біографи і адміралів першої половини ХХ ст.” (2007), нарисів до “Енциклопедії історії України”, “Енциклопедії сучасної України”, “Енциклопедії Львова”, “Тернопільського енциклопедичного довідника”.

Підтримуючи археографічні традиції колективу інституту, М.Литвин упорядкував збірники документів “Інтернаціональна солідарність трудящих західноукраїнських земель з республіканською Іспанією (1936–1938)” (1988), “Поляки на Україні. 1917–1939” (Т. 1-2. 1998–1999), “Депортації: західні землі України кінця 30-х – початку 50-х рр.” (Т. 1-3. 1996–2002).

Незадовго до 750-ліття міста Лева як заступник голови редколегії і автор розділів натхненно готував “Історію Львова” (Т.1-3. 2006–2007), залучивши до її написання не лише істориків, але й географів, театральних критиків, архівістів, бібліотекознавців, архітекторів, мистецтвознавців.

Як завідувач відділу наукових та інформативних видань (1995–2007) Микола Литвин сприяв виходу у світ майже двохсот видань інституту, окремі з яких, зокрема монографії Ярослава Ісаєвича і Лева Войтовича, стали лауреатами Форуму видавців. З весни 2007 р. керує Центром дослідження українсько-польських відносин, куди увійшов сектор наукових та інформативних видань. Директор інституту Ярослав Ісаєвич організував перші стажування (1992–1995) М.Литвина у Польщі, залучив до діяльності польсько-української історичної комісії, семінару “Україна–Польща: важкі питання”. Займатися українсько-польськими відносинами, зокрема війною 1918–1919 рр., депортаціями 1939–1951 рр., історика спонукало й родинне коріння: дід Микола Литвин служив у Галицькій армії, короткочасно був у “Сельробі”, а 1945 р. його велику сім’ю (восьмеро дітей) переселили з-під Ярослава на Тернопільщину, а згодом у підльвівські Винники.

М.Литвин неодноразово виступав на конгресах МАУ, міжнародних конференціях у Варшавському, Торунському, Вроцлавському, Краківському університетах, Інституті історії ПАН, Південно-Східному науковому інституту у Перемишлі, Національній бібліотеці у Празі, Інституті всесвітньої історії у Москві, академічних і вузівських центрах України. Підготував двох докторів і вісьмох кандидатів наук, обирався заступником голови спецради із захисту дисертацій, експертом ВАК України, неодноразово опонував дисертації в Інституті історії України, Львівському, Чернівецькому, Прикарпатському і Донецькому університетах.

За прикладом патрона інституту Микола Литвин високо цінує краєзнавство. З 2002 р. є головою Львівської обласної організації Всеукраїнської спілки краєзнавців. Разом з інститутськими колегами готував серійні збірники “Жовківщина”, “Рогатинська земля”, “Миколаївщина”, “Жидачівщина”, “Львів: історичні нариси”, “Перемишль і Перемиська земля”, організовував міські конкурси юних краєзнавців.

Наукові здобутки М.Литвина відзначені премією ім. М.Грушевського Президії НАН України (2001), подякою Кабінету міністрів України (2003). В рік 50-річного ювілею відзначений званням “Заслуженого діяча науки і техніки України”, нагороджений Почесною грамотою і пам’ятним годинником від Львівської облдержадміністрації, отримав вітальні адреси від директора Інституту історії України академіка В.Смоля, директора Інституту історії і політології Прикарпатського університету професора М.Кугутяка, а також вітання друзів.

Нині на столі науковця тексти до нового колективного тритомника про польсько-українські відносини.

К.Науменко

Степанові Пеняку – 80

29 вересня 2007 р. Степанові Пеняку – кандидату історичних наук, старшому науковому співробітнику, відомому українському вченому, краєзнавцю і педагогу, фундатору слов'яно-руської археології Закарпаття, Почесному члену Українського Товариства охорони пам'яток історії та культури, нині відповідальному секретарю “Зводу пам'яток історії та культури Закарпатської області” виповнилося 80 років.

Степан Іванович Пеняк народився в Ужгороді в багатодітній хліборобській сім'ї свідомих українців. У 1934 р. Степан став учнем початкової школи при Ужгородській учительській семінарії, директором якої був відомий педагог і політичний діяч, батько відродження Закарпаття Августин Волошин – майбутній президент Карпатської України. Керована ним семінарія була кузницею українських національних кадрів. Як згадує ювіляр, всі здобуті в шкільні роки основи знань, усвідомлення національної приналежності, що завжди було актуально в Закарпатті, любові до рідного краю і народу, він завдячує тій патріотичній атмосфері, яка тоді панувала в цьому навчальному закладі.

У період угорської окупації краю Степан Пеняк навчався в Ужгородській горожанській школі й після її закінчення в 1943 р. став студентом Ужгородського учительського ліцею, згодом перейменованого в педагогічне училище. Після закінчення

училища у 1947 р., Степан Іванович працював учителем і завідувачем початкових шкіл. Так розпочалася трудова діяльність ювіляра, яка продовжується і донині. Протягом 1950–1955 рр. навчався і успішно закінчив історичний факультет Ужгородського державного університету.

Мрія С.І.Пеняка працювати в Закарпатському краєзнавчому музеї здійснилася в 1956 році. За наступні 17 років він пройшов шлях від наукового співробітника до директора цієї установи. У ті роки, поряд із багатогранною збиральницькою, експозиційною та науково-освітньою роботою, Степан знаходив час і для опрацювання археологічних ранньослов'янських пам'яток Закарпаття. Після навчання в аспірантурі Інституту суспільних наук АН України, в 1969 р. за дисертаційне дослідження “Слов'янські пам'ятки Верхнього Потисся VI–XIII століть” йому було присвоєно науковий ступінь кандидата історичних наук. За роки його керівництва музеєм розпочалася реставрація Ужгородського замку, було перебудовано відділи музею. На Замковій горі споруджено перший в Україні Музей народної архітектури і побуту просто неба.

Новий етап в науковій і науково-просвітницькій діяльності С.І.Пеняка розпочався у 1973 р., коли він став керівником Ужгородської групи Інституту археології АН України, а з 1985 р. – Інституту суспільних наук АН України. За 20 польових сезонів очолені ним експедиції провели на новобудовах Закарпаття масштабні охоронно-рятивні археологічні розкопки на площі близько 14 тис. квадратних метрів, в результаті чого було відкрито і стаціонарно досліджено понад 100 пам'яток найдавнішого минулого краю. В наступні роки проводилося комплексне опрацювання цих безцінних скарбів. Крім того, по сумісництву С.І.Пеняк читав лекції в Ужгородському державному університеті.

Багаторічна наукова, науково-просвітницька, краєзнавча та педагогічна робота поки лише частково підсумована вченим у

понад 200 публікаціях. Він автор і співавтор більше 10 наукових і науково-популярних монографій, численних статей та повідомлень. Відзначимо книги: “Закарпаття – земля слов’янська” (Ужгород, 1976); “Давні металурги Українських Карпат” (Ужгород, 1978); “Ранньослов’янське і давньоруське населення Закарпаття VI–XIII століть” (Київ, 1980); “Довідник з археології України: Хмельницька, Чернівецька, Закарпатська області” (Київ, 1984); “Історія Закарпаття з найдавніших часів до приходу угорців у Карпатську улоговину” (Ужгород, 1997); “Місто над Латорицею” (Ужгород, 2005).

У березні 1998 р. Управління культури Ужгородської обласної державної адміністрації запросило С.І.Пеняка на посаду відповідального секретаря Зводу пам’яток історії та культури Закарпатської області. Це призначення не було випадковим. Адже значну частину свого творчого життя Степан Іванович мав справу з вивченням культурної спадщини краю. На цій посаді ювіляр плідно працює і донині.

Поряд з організаційною діяльністю та роботою з авторами, Степан Іванович виконав особисто 320 статей до зводу на археологічні й історичні пам’ятки, написав вступну статтю до археологічних пунктів краю, 10 нарисів на міста і селища Закарпаття, підготував близько 500 ілюстрацій, включаючи 160 ситуаційних планів розташування археологічних об’єктів. Уже виконано 1300 статей на різні види пам’яток, підготовлено вступ, подана загальна характеристика на всі види об’єктів та історію охорони пам’яток краю. Готовність матеріалів до видання складає вже близько 75 відсотків.

Побажаємо Степанові Івановичу здоров’я та творчої наснаги на завершення фундаментальної пам’яткознавчої роботи, яка, очевидно, найповніше представить джерельну базу про чудовий і самобутній край під Полонинськими Карпатами. Сподіваємося, що це буде не остання робота ще і нині по-юнацькому стрункого та бадьорого ювіляра.

Л.Мацкевий

Щиростю украшеннии єсть... в працюитости (до 80-річчя від дня народження Дмитра Гринчишина)

Грунтовні дослідження з історії української мови, актуальних проблем сучасного мовознавства належать перу відомого вченого-україніста, лексикографа, дослідника українських пам’яток, дійсного члена НТШ Дмитра Григоровича Гринчишина. Як влучно зауважує Уляна Єдлінська: “Любов Дмитра Гринчишина до рідного слова, до національних традицій – від подиху славної, сповненої історії Рогатинської землі, що на Івано-Франківщині, де він народився 16 жовтня 1927 р. в селі Потік у сім’ї Григорія та Катерини. Звідти – і надзвичайна працелюбність, повага до людей, урівноважений, зичливий характер”.

Здобувши належну освіту гуманітарного спрямування в Рогатинській учительській семінарії і педагогічному училищі, Дмитро Гринчишин набирає нових лінгвістичних знань у Івано-Франківському учительському інституті (1946–1948) та Львівському державному університеті ім. Івана Франка (1948–1953).

Після закінчення університету та аспірантури Дмитро Гринчишин пропрацював більше року у Рівненському педінституті, а згодом – у 1957 р. на конкурсній основі його обрано молодшим науковим співробітником відділу мовознавства Інституту суспільних наук АН УРСР (тепер – Інститут українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України).

У 1962 р. молодий учений успішно захистив кандидатську дисертацію “Субстантивация прикметників в українській мові” (опублікована у 1965 р.), яка, до речі, й сьогодні не втратила своєї наукової вартості.

У той цікавий і напружений час шліфувався також лексикографічний досвід Дмитра Гринчишина. Він освоював різні види словникарської діяльності. Водночас, це визначало й основну тематику його наукових статей – історична лексикографія, історична діалектологія, історичний словотвір (пор.: “Із спостережень над адміністративно-юридичною лексикою в українських пам’ятках XIV–XV ст.” (1962); “Іменникова синоніміка в українських пам’ятках XIV–XV ст.” (1964); “Писемні пам’ятки XIV–XV ст. як джерело вивчення діалектів” (1972), “Словотворча структура назв людей за місцем проживання у пам’ятках української мови XIV–XV ст.” (1974 р.) та ін.

У 1975 р. під керівництвом Дмитра Григоровича розпочинається опрацювання величезного фактичного матеріалу.

Рецензенти, позитивно оцінюючи появу історичного словника XVI – першої половини XVII ст., зазначають, що “...цей словник – важливий посібник для дослідження складних малоопрацьованих проблем слов’янської лінгвістичної медієвістики, цінне джерело для вивчення семантичних зрушень у різних пластах української лексики ... праця львівських лексикографів є надійною основою для подальших лексикологічних, граматичних, історико-синтаксичних студій”.

Дмитро Гринчишин – досвідчений педагог. Протягом багатьох років він читав курс історичної граматики української мови для студентів філологічного факультету Львівського національного університету ім. Івана Франка. Окрему сторінку у науковому доробку вченого займає навчальна лексикографія, базована передовсім на матеріалі сучасної лексики.

“Словник паронімів української мови” (у співавторстві з О.Сербенською), “Короткий тлумачний словник” (у співав-

торстві з В.Карповою, Л.Полюгою та ін.). Цікавий нормативний матеріал містить ще один різновид словників – універсальний словник-довідник труднощів української мови, який побачив світ у Києві у 1989 р.; він також створений львівськими лексикографами: Д.Г.Гринчишином, А.О.Капелюшним, О.М.Пазяк, О.А.Сербенською, З.М.Терлаком (загальна редакція С.Я. Єрмоленко). Ще одна потрібна лексикографічна праця – “Словник-довідник з культури української мови” (у співавторстві з О.Сербенською, А. Капелюшним, З.Терлаком).

Окремий штрих наукової біографії ученого – це активна участь Д.Гринчишина в Науковому товаристві ім. Т.Шевченка. Із 1991 р. – він дійсний член Товариства. Постійно виступає з доповідями на сесіях НТШ. Хочемо відзначити також ґрунтовні публікації Д.Гринчишина у “Записках НТШ”: “Четья 1489 року – видатна конфесійна пам’ятка української мови” (1995 р.), “Українська рукописна пам’ятка XVI ст. “Страждання Христові” (мовні особливості пам’ятки)” (2000 р.), “Політика свѣцкая” – унікальна Почаївська пам’ятка кінця XVIII століття” (2003 р.).

У науковому доробку вченого повноцінно віддзеркалюється його лексикографічний досвід: для написання наукових статей Д.Гринчишин використовує завжди достовірний фактичний матеріал, детально досліджує мікротексти пам’яток, намагаючись виявити типові українські мовні риси, не залишає поза увагою діалектну лексику та міжслов’янські мовні контакти тощо. А ще клопітна і сумлінна робота Д.Гринчишина під час редагування та рецензування важливих лексикографічних проєктів, бібліографічних довідників, серійних видань тощо, численні консультації здобувачів, аспірантів, студентів та ін.

З нагоди відзначення 80-річчя бажаємо Дмитрові Григоровичу міцного здоров’я, щедрих ужиноків на науковій ниві, життєрадісного настрою та повсякденної творчої енергії на многії літа!

О.Кровицька

З ХРОНІКИ

Науковий семінар (2006–2007 рр.)

У 2006–2007 рр. продовжив працювати науковий семінар з проблем історії і культури України. На засіданнях обговорено малодосліджені проблеми українознавчих дисциплін: дискусійні питання відновлення Галицької митрополії, театральне життя Львова ХІХ ст., особливості демографічних процесів у Східній Галичині на межі ХІХ–ХХ ст., актуальні питання українського визвольного руху в середині ХХ ст. Проаналізовано науковий доробок видатних українських істориків минулого й основні тенденції сучасної світової історіографії, стан українознавчих зацікавлень за кордоном.

Керівники семінару: академік НАН України Ярослав Ісаєвич, професор Леонід Зашкільняк, кандидати історичних наук Василь Расевич і Феодосій Стеблій.

На засіданнях виголошено такі доповіді:

Історія театру як історія суспільства. Польський театр у Львові в ХІХ ст. у порівняльній перспективі (д-р Філіп Тер, Європейський університет “Віадрина”, Франкфурт-на-Одері) – 11 травня 2006 р.

Іван Крип’якевич у родинній традиції, науці, суспільстві. Співдоповіді: Археографічна діяльність та джерелознавчі студії Івана Крип’якевича (Інна Заболотна, Київ); Петро Франц Крип’якевич – богослов і душпастир (Леся Крип’якевич, Львів); Презентація книги “Архів Івана Крип’якевича: Інвентарний опис” (Ярослав Федорук, Київ) – 23 червня 2006 р.

Науково-бібліографічна діяльність Мирона Кордуби (Олег Піх, Львів) – 21 грудня 2006 р.

Шлюбна поведінка греко-католицького населення Галичини кінця ХІХ – початку ХХ ст.: міська та сільська демографічні моделі (Ігор Косик, Львів) – 15 лютого 2007 р.

Український визвольний рух 1940–1950-х років: витоки, структура, кількісна та якісна характеристики (Володимир В’ятрович, Львів) – 22 травня 2007 р. (спільно з Вченою радою Інституту).

Українознавство в Австралії (Андрій Заярнюк, Львів) – 26 червня 2007 р.

Іван Крип’якевич у родинній традиції, науці, суспільстві. Співдоповіді: Іван Крип’якевич: директорський період діяльності (Олександр Луцький, Львів); військово-історичні дослідження Івана Крип’якевича (Ярослав Кондрач, Львів); Петро Франц Крип’якевич як літургіст (Юрій Ясіновський, Львів); Родинний архів Крип’якевичів у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаніка НАН України (Мирослава Дядюк, Львів) – 27 червня 2007 р. (спільно з Вченою радою Інституту).

Деякі дискусійні питання історіографії відновлення Галицької митрополії 1807 року (Іван Паславський, Львів) – 18 жовтня 2007 р. (спільно з НТШ).

Основні тенденції сучасної світової історіографії (Леонід Зашкільняк, Львів) – 29 листопада 2007 р.

Ф. Стеблій

І конгрес закордонних дослідників історії Польщі (28–30 червня 2007 р., Краків)

І Конгрес закордонних дослідників історії Польщі, який відбувся 28–30 червня 2007 р. у Кракові, був однією з частин святкової програми до 750-ліття надання Кракову ма’дебурзького права. Його організаторами виступили Краківський відділ Польського історичного товариства, Музей історії Польщі

в Варшаві, Ягеллонський університет, Міжнародний центр культури, товариство “Польська спільнота” та ін. На запрошення організаторів Конгресу активно відгукнулися українські науковці, яких прибуло до Кракова понад 80. У складі делегації Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України були Леонід Зашкільняк, Олена Аркуша, Ігор Чорновол, Оксана Руда.

Важливою подією стало вручення під час урочистого відкриття Конгресу нагород переможцям конкурсу “Pro Historia Polonorum” на найкращу іншомовну наукову працю з історії Польщі. Нагородою у формі статуетки першого польського хронікаря Галла Аноніма відзначена монографія професора Тімоті Снайдера з Єльського університету (США) “Нарис з таємної війни. Місія польського артиста з визволення Радянської України” (біографічна праця про Генріка Юзевського – волинського воєводу, одного з творців польської політики щодо України). Приємно, що серед восьми дослідників, праці яких також були відзначені різноманітними нагородами, був український історик Ігор Ілюшин (Київський славистичний університет) за монографію “Волинська трагедія”.

У програмі Конгресу були великі симпозиуми “Історія Польщі в історіографії Європи та світу” й “Аспекти історії – методи історика”, учасники яких обговорювали дослідженість важливих періодів з історії Польщі та її відносин з іншими народами, а також спроби недихотомічного погляду на проблеми міграції. Організатори Конгресу намагалися охопити якомога більше концептуальних проблем у зарубіжних дослідженнях Польщі. Жваві дискусії точилися при обговоренні таких тем, як “Історична політика – значення і перспективи”, “Історія в діалозі, діалог в історії”, “Фільм в історії, історія в фільмі”, “Мас-медіа та історія (образ історії Польщі в мас-медіа)”. З рефератами виступали такі українські вчені: Наталія Яковенко (Київ) “Новітній український синтез середньовічної

історії Польщі: спроба нового підходу” та “Чому українська історіографія XIX – половини XX ст. “не любить” міст?”; Генрик Стронський (Тернопіль) “Втечі, депортації, репатріація поляків з України в XX ст. – етапи, специфіка, масштаби”; Мар’ян Мудрий (Львів) “Еволюція українсько-польських відносин у II половині XIX ст. (на прикладі Галичини) у світлі досліджень українських істориків” та ін.

Учасниками обговорень важливих проблем українсько-польських взаємин були й працівники Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України.

О.Руда

Перше львівське перевидання “Русалки Дністрової”

“Русалка Дністрова” – визначна пам’ятка української культури і національно-політичної думки середини XIX ст. Народилася вона в атмосфері національно-культурного піднесення в середовищі українських студентів Львівського університету – вихованців Львівської греко-католицької духовної семінарії – на ґрунті засвоєння та втілення в духовну сферу ідей європейського романтизму. Упорядниками та співавторами альманаху виступили семінаристи Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич і Яків Головацький, які увійшли в історію як “Руська Трійця”.

Фольклорно-літературний альманах “Русалка Дністрова” як віддзеркалення новаторських аспірацій “Руської Трійці” був виданий в обхід львівської цензури в Будаїській друкарні Пештського університету в 1837 р.

Укладена живою народною мовою й надрукована фонетичним правописом та “гражданським” шрифтом, “Русалка Дністрова”, будучи синтезованим виявом новаторських починів “Руської Трійці” в різних ділянках національно-культурного життя галицьких українців, стала свого роду маніфестом

національного відродження та першою ластівкою нової української літератури в Галичині, явищем, за словами І. Франка, для свого часу “наскрізь революційним”.

Новаторський зміст альманаху, возвеличування визвольної боротьби народу, поетизація народних героїв, подвигів козацтва, ствердження єдності галичан з усім українським народом, дух міжслов'янської взаємності спричинилися, однак, до того, що цей сміливий виклик тогочасному поліцейсько-бюрократичному режимові більш як на десять років був заборонений цензурою.

Вихід у світ “Русалки Дністрової” схвально зустріли в літературних колах Наддніпрянської України (М. Максимович, І. Срезневський). Зацікавлено знайомилися з нею Т. Шевченко і М. Костомаров. Прихильно сприйняли її тогочасні чеські, словацькі, хорватські, польські культурні діячі, австрійська і німецька преса.

З часом, в умовах демократизації суспільного життя, почин видавців “Русалки Дністрової” здобув визнання і в Галичині, стимулюючи утвердження національної свідомості багатьох поколінь української інтелігенції й надихаючи її на самовіддану працю на ниві національного відродження, окриляючи творчість багатьох письменників, художників, композиторів, учених. Визвольні ідеї “Руської Трійці”, оголошені “Русалкою Дністровою”, справили могутній вплив і на національно-політичний рух доби “Весни народів” (1848–1849) та наступних десятиліть, консолідували діячів Західно-Української Народної Республіки (1918–1919), стимулювали на подвиги вояків Української Повстанської Армії, а зараз відчутно відлунюють у серцях будівничих сучасної незалежної України.

Ідейна і творча спадщина авторів “Русалки Дністрової” увійшла, таким чином, животворним надбанням у духовний світ українців, слов'янських народів, зайняла почесне місце у скарбниці європейської та світової культури. За 150 років з часу

появи книжки здійснено шість перевидань альманаху: 1910 р. у Тернополі, 1950 р. – у Києві, 1961 р. – у Філадельфії (США), 1972 і 1987 рр. – знову в Києві та 1987 р. – у Вінніпезі (Канада), загальним накладом понад 50 тис. примірників. Створена у Львові, “Русалка Дністрова”, однак, досі ніколи тут не виходила друком.

З нагоди 170-річчя виходу альманаху у світ Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Науковою бібліотекою Львівського національного університету ім. Івана Франка та Шашкевичівською комісією за сприяння Львівської обласної ради здійснено перше львівське, сьоме з черги, перевидання “Русалки Дністрової”.

Книжку відтворено з єдиного автентичного примірника першодруку, не призначеного на знищення, а переданого за ухвалою цензури бібліотеці Львівського університету, де він зберігається дотепер. Львівське видання складається з двох книжок. Книжка перша є репринтним відтворенням першодруку 1837 р., друга – науково-критичним виданням. У другій книжці до основного тексту пам'ятки додано перелік друкарських помилок першодруку, які виявили Я. Головацький, М. Возняк, Л. Чехович і М. Шалата, післямову, біографи авторів альманаху, примітки, резюме українською, англійською і німецькою мовами, пояснення слів. Видання ілюстроване. Редактор – упорядник книжки та автор післямови Михайло Шалата. Відповідальний редактор Ярослав Ісаєвич. Автори приміток, біограм і резюме Василь Горинь, Феодосій Стеблій, Михайло Шалата, Богдан Якимович. Відповідальні за випуск Феодосій Стеблій і Богдан Якимович

Львівське видання “Русалки Дністрової” – знакова подія назустріч 200-річному ювілею фундатора “Руської Трійці” Маркіяна Шашкевича.

Ф. Стеблій

Читання, присвячені 170-річчю “Русалки Дністрової”

Минуло 170 років відтоді, коли в Будаїській друкарні Пештського університету вийшла друком книжка, якій судилося стати етапною в історії української літератури. Сею книжкою був альманах “Русалка Дністровая”, а її авторами і упорядниками засновники громадсько-культурного угруповання “Руська Трійця” – Маркіян Шашкевич, Іван Вагилевич і Яків Головацький.

Альманах “Русалка Дністровая”, заснований на народній основі, насамперед багатстві фольклору, відкрив нову сторінку в розвитку духовного життя на західних землях України. Зі сторінок альманаху повіяло провідними ідеями епохи, свіжим духом романтизму, він трансформував нові естетичні орієнтації, маніфестуючи національне відродження, розвій нової української літератури.

До згаданої дати у Львові 2 червня 2007 р. відбулися Шашкевичівські читання – 2007. Наукові читання проходили в приміщенні Львівської Духовної Семінарії Св. Духа, були вони чотирнадцятими за ліком. Організувала і провела їх Шашкевичівська комісія у Львові. Тема цього річчя – “Маркіян Шашкевич і “Русалка Дністрова” в контексті духовної культури України та країн Центрально-Східної Європи”.

Розпочалися читання посвяченням пам’ятника о. Маркіяну Шашкевичу, перенесеного до нової будівлі Духовної Семінарії із попереднього місця встановлення у с. Рудно (автор пам’ятника скульптор Федір Василенко). Чин посвячення пам’ятника і благословення читань здійснив Високопреосвященний Владика Ігор Возьняк, Архієпископ Львівський.

Учасників Шашкевичівських читань-2007 привітали: о. Богдан Прах, доктор богослов’я, ректор Львівської Духовної Семінарії Св. Духа; о. Борис Гудзяк, доктор богослов’я, ректор Українського Католицького Університету; Роман Лубківський,

поет, голова Комітету Національної премії України ім. Тараса Шевченка. Вступне слово – “Шашкевичівські ювілеї: науковий контекст і суспільно-культурне значення” – виголосив Ярослав Ісаєвич, академік НАН України, директор Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України.

Наукові доповіді склали три тематичні блоки: “Епоха “Руської Трійці” в історико-філософському вимірі”, “Основні напрямки діяльності “Руської Трійці”, “Традиції “Руської Трійці” впродовж віків”.

З огляду на те, що читання відбувалися в приміщенні Львівської Духовної Семінарії Св. Духа і, крім учасників-доповідачів, слухачами були семінаристи, значна частина доповідей охоплювала, власне, проблеми, пов’язані з історією і діяльністю цього навчально-духовного осередку протягом кількох століть. Сюди вписалися доповіді Феодосія Стебля “Львівська Духовна Семінарія часів Маркіяна Шашкевича – осередок вишколу діячів національного відродження”, Романа Кирчіва “Роль Львівської Духовної Семінарії у формуванні культури Маркіяна Шашкевича”, Остапа Середи “Рукописна література в середовищі вихованців Львівської Духовної Семінарії 1860-их років”, Любомира Сеника “Літературне життя у Львівській Богословській Академії 1920–1930-их років”.

Поряд окремі дослідники висвітлювали питання ролі т.зв. “католицької літератури”, контексти християнської традиції, значення мови в українській літературі часів Маркіяна Шашкевича, ваги морально-естетичних засад творчості “Руської Трійці”. Це насамперед доповіді таких учених, як Роман Гром’як “Теоретичні основи концепції “католицької літератури” і творчість “Руської Трійці”, Богдана Криса “Маркіян Шашкевич у контексті християнської риторичної традиції”, Левко Полюга “Слова етикету в українській літературі часів Маркіяна Шашкевича”, Іван Парасюк “Морально-етичні засади творів Маркіяна Шашкевича”.

Романтичні основи творчості Маркіяна Шашкевича, джерела “Русалки Дністрової”, проблема національної ідентичності, формування концепції “руської історії” в Галичині були підняті в доповідях Ірини Фаріон “Лінгвістичний феномен Маркіяна Шашкевича на тлі світового романтизму”, Василя Гориня “Русалка Дністровая”: витоки, джерела, контекст”, о. Мирона Бендика “Проблема духовно-національної ідентичності у баченні “Руської Трійці”, Олега Турія “Руська Трійця” і формування концепції “руської історії” в Галичині у середині XIX ст.”

Науковці Лариса Спаська та Михайло Шалата окреслили життєвий шлях і творчий доробок духівників – попередників Маркіяна Шашкевича: Юліяна Добриловського і Михайла Козановича.

Учасники читань заслухали також доповіді “Веснівка” Маркіяна Шашкевича в іншомовних перекладах” (Ярема Кравець), “Шашкевичівська тема в поезії Ігоря Калинця” (Микола Ільницький), а Луїза Ільницька зацікавила присутніх докладним повідомленням “Русалка Дністрова” в бібліотеках і музеях світу”. Ішлося також про святкування на Білій Горі 1911 р. зі спогаду священника Жана (Петро Шкраб’юк); про незабутнього Михайла Марунчака як охоронця і пропагандиста Шашкевичівських традицій у діаспорі (Богдан Якимович).

На завершення Галина Корнеєва поділилася з присутніми перспективами створення меморіального музею Маркіяна і Володимира Шашкевичів у с. Нестаничі Радеківського району, де о. Маркіян служив душпастирем і де народився його син Володимир – знаний поет і публіцист.

Таким чином, тематика читань охоплювала суспільно-історичне тло епохи “Руської Трійці”, основні напрямки її діяльності та традиції речників національного відродження в Галичині, поглиблено з’ясовано місце “Русалки Дністрової” в контексті духовної культури України. Наголошувалося на

значенні спадщини “Руської Трійці” для сьогодення, актуальності їх ідей для нашої доби (розвиток культури, плекання рідної мови, збереження і дослідження народної пісні, вивчення і осмислення історичного минулого народу). Тому-то звернення до творчої спадщини Маркіяна Шашкевича та інших діячів “Трійці” подібне зверненню до тієї криниці для спраглих, з якої можна видобути ще не одну коштовну перлину, щоб живити “свою національну гідність”, ставити в підвалини формування патріотичних основин суспільства.

Сьогодні Шашкевичівська комісія першою заявляє про реальні проекти до 200-річчя від дня народження Маркіяна Шашкевича, яке принесе нам осінь 2011-го. І вже нині слід готувати і погоджувати плани заходів щодо відзначення славетного ювілею на державному рівні. Початкові кроки зроблено. У 2007 р. планується перевидати альманах “Русалка Дністрова” (це буде перше львівське перевидання славетної пам’ятки українського романтизму). Наступного року з рамена Шашкевичівської комісії, Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України вийдуть 7–8 книги “Шашкевичіани”, готуються випуски чергових чисел “Бібліотеки Шашкевичіани”, а також вихід у світ “Веснівки” Маркіяна Шашкевича в іншомовних перекладах, чекаємо окремих монографічних досліджень від учених.

Назвемо наостанок ще два проекти. Відомий фотомистець, лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка Василь Пилип’юк готує до видання ювілейний альбом, присвячений Маркіянові Шашкевичу, а заслужений журналіст України, мистецтвознавець Василь Глинчак працює над документальним фільмом про речника національного відродження, того, що стояв біля витоків нової української літератури.

В.Горинь

Вшанування пам'яті родини Крип'якевичів

10 лютого 2007 р. на Личаківському цвинтарі у Львові посвячено гробівець, в якому знайшли вічний спочинок батьки видатного українського історика, академіка НАН України Івана Крип'якевича о. д-р Петро Франц і Олена та сини Петро Богдан і Роман Крип'якевичі. Чин посвячення і панахиду за померлими відправив о. Михайло Димид.

21 квітня в 40-і роковини від дня смерті Івана Крип'якевича, до його могили на Личаківському цвинтарі прийшли і поклали квіти представники наукової громадськості міста, родина й учні вченого. Панахиду відслужив о. Ігор Пецюх у супроводі хору "Осанна" (керівник Володимир Бень).

Роздумами про непромінальне значення подвижницької праці і творчої спадщини видатного вченого, спогадами про складні моменти його життєвого шляху поділилися Ігор Ка-

линець, Надія Мудра, Феодосій Стеблій, Богдан Якимович, Леся Цегельська-Крип'якевич.

Цього ж дня на львівському телебаченні виступив професор Микола Литвин, який розповів про життєвий і творчий шлях академіка та значення його наукової спадщини для сучасності.

27 червня з нагоди дня народження Івана Крип'якевича в Інституті українознавства його імені відбулося спільне засідання Вченої ради і наукового семінару, на якому виголошено наукові доповіді "Іван Крип'якевич: директорський період діяльності" (Олександр Луцький), "Військово-історичні дослідження Івана Крип'якевича" (Ярослав Кондрач), "Петро Франц Крип'якевич як літургіст" (Юрій Ясіновський), "Родинний архів Крип'якевичів у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України" (Мирослава Дядюк).

Завершило урочистість посвячення меморіальних таблиць на будинках, де свого часу жив І. Крип'якевич: на вул. Острозького, 7 та академіка Павлова, 9. Чин посвячення здійснив о. Ігор Пецюх.

Н. Пікулик

Презентація видання тритомника "Історія Львова" у рамках львівського Форуму видавців 2007 р.

У середині вересня 2007 р. у Львові проходив черговий Форум видавців, який здобув високий авторитет і популярність української та закордонної громадськості. У рамках Форуму, де зібралася інтелектуальна еліта з різних куточків України та зарубіжжя, відбулася презентація тритомного видання Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України "Історія Львова", присвяченого 750-им роковинам міста Лева і опублікованого львівським видавництвом "Центр Європи".

Відкрив і провадив урочистість редактор часопису "Галицька брама" Ігор Мельник. Голова редакційної колегії

видання, директор Інституту українознавства, академік НАН України Ярослав Ісаєвич розповів про головні концептуальні засади видання, що відрізняють його від усіх попередніх публікацій з історії міста. Зокрема, в ньому широко представлено багатокультурний і поліетнічний характер Львова, який пов'язував його з багатьма іншими містами Європи, відображав відкритість його громадян на різні культурні впливи, робив вагомим центром політичних, міжетнічних, господарських і культурних взаємин на континенті і, тим самим, створював цікавий колорит та неповторність, сприяв поширенню нових ідей в українському суспільстві. Він докладно охарактеризував зміст першого тому, відзначивши новаторський підхід багатьох його авторів, котрі звернули увагу не тільки на соціально-політичний та господарський розвиток, а й намагалися представити широку гаму повсякденного життя міста та городян в давні часи.

Заступники голови редколегії Феодосій Стеблій та Микола Литвин поділилися роздумами про зміст другого і третього томів, в яких висвітлено складні демографічні, суспільно-політичні процеси міста в період новочасної модернізації, революційних та воєнних буревіїв ХХ ст. Цікаві деталі про засади й проблеми літературного редагування та ілюстрування книг розповіли Олександр Шишка і Юрій Бірюльов. Директор видавництва Сергій Фрухт наголосив на оригінальності зібраного і опрацьованого дослідниками історичного матеріалу, що вперше подано на суд громадськості, зауважив, що в процесі підготовки видання було нагромаджено величезний документальний та ілюстративний матеріал (зокрема, понад 10 тис. унікальних світлин та репродукцій), який послужить доброю базою для наступних публікацій з історії міста Лева. Він подякував авторському колективові та редколегії за створення в максимально короткі терміни якісної книги, яка повинна здобути прихильність широкої читацької аудиторії не тільки в

Україні, а також висловив впевненість в тому, що створена наукова база і сформований колектив спроможний в майбутньому підготувати низку нових видань з історії міста, котрі зацікавлять громадськість непересічним викладом і науковим характером матеріалу.

Слід відзначити, що тритомник “Історія Львова” за результатами конкурсу “Книга Форуму 2007” увійшов до 13 найкращих видань року, відзначених на цьому представницькому заході за “багатоаспектність та нову візію полів культурності Львова від давнини до сучасності”.

Л.Батрак

СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА

2007 року на Спеціалізованій вченій раді Д 35.222.01 Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України та Інституту народознавства НАН України захищено 3 докторські та 11 кандидатських дисертацій.

Докторські дисертації за спеціальністю 07.00.01 – історія України

Рибак Оксана Зіновіївна, доцент кафедри історії і теорії мистецтв Львівської національної академії мистецтв. Дисертація “Ідеологія і суспільна практика жіночого руху на західноукраїнських землях ХІХ – першої третини ХХ ст.: типологія та європейський культурно-історичний контекст”. Захист відбувся 23 січня 2007 р. Науковий консультант – доктор історичних наук, професор Кондратюк К.К., завідувач кафедри новітньої історії України Львівського національного університету ім. Івана Франка. Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор Гелей С.Д., завідувач кафедри історії України і політології Львівської комерційної академії; доктор історичних наук, професор Романюк М.М., директор Львівської наукової бібліотеки ім. В.Стефаника НАН України; доктор історичних наук Сухий О.М., професор кафедри новітньої історії України Львівського національного університету ім. Івана Франка. Провідна установа – Інститут історії України НАН України.

Долинська Мар'яна Львівна, доцент кафедри реставрації і реконструкції архітектурних комплексів Національного уні-

верситету “Львівська політехніка”. Дисертація “Історична топографія Львова ХІV–ХІХ ст.” Захист відбувся 27 лютого 2007 р. Науковий консультант – доктор історичних наук, професор Крикун М.Г. Офіційні опоненти: доктор історичних наук Капраль М.М., старший науковий співробітник Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України; доктор історичних наук Леп'як С.А., професор Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка; доктор географічних наук Шаблій О.І., професор Львівського національного університету імені Івана Франка. Провідна установа – Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича.

Шкраб'юк Петро Васильович, старший науковий співробітник відділу нової історії України Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. Дисертація “Монаший Чин отців василіан у суспільно-культурному житті України”. Захист відбувся 25 грудня 2007 р. Науковий консультант – доктор історичних наук, професор Литвин М.Р., керівник Центру дослідження українсько-польських відносин Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. Офіційні опоненти: доктор філософських наук, старший науковий співробітник Любащенко В.І., провідний науковий співробітник відділу середніх віків Інституту українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України; доктор історичних наук, професор Марчук В.В., завідувач кафедри політології Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника; доктор історичних наук Рубльов О.С., вчений секретар Інституту історії України НАН України.

Кандидатські дисертації за спеціальністю 07.00.01 – історія України

Чуйко Інна Степанівна, викладач кафедри українознавства Тернопільського національного економічного університету.

Дисертація “Громадська та парламентська діяльність Євгена Олесницького (1860–1917 рр.)”. Захист відбувся 5 березня 2007 р. Науковий керівник – кандидат історичних наук Матейко Р.М., доцент кафедри українознавства Тернопільського національного економічного університету. Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор Кондратюк К.К., завідувач кафедри новітньої історії України Львівського національного університету ім. Івана Франка; кандидат історичних наук Мазур О.Я., доцент кафедри історії, теорії та практики культури Національного університету “Львівська політехніка”. Провідна установа – Київський національний університет ім. Тараса Шевченка.

Василик Ірина Богданівна, фахівець I категорії Тернопільського регіонального центру дистанційного навчання Відкритого міжнародного університету розвитку людини “Україна”. Дисертація “Громадсько-політична діяльність Костя Левицького (остання чверть XIX ст. – 1918 р.)”. Захист відбувся 5 березня 2007 р. Науковий керівник – кандидат історичних наук, доцент Полянський О.А., завідувач кафедри гуманітарних дисциплін Львівського державного університету фізичної культури. Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор Сухий О.М., професор кафедри новітньої історії України Львівського національного університету ім. Івана Франка; кандидат історичних наук Аркуша О.Г., старший науковий співробітник відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. Провідна установа – Інститут історії України НАН України.

Петрик Андрій Михайлович, викладач кафедри методики історії та спеціальних історичних дисциплін Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Франка. Дисертація “Боярство Галицько-Волинської держави (XII–XIV ст.)”. Захист відбувся 7 березня 2007 р. Науковий керівник – кандидат історичних наук, професор Тимошенко Л.В., завідувач кафедри

методики історії та спеціальних історичних дисциплін Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І.Франка. Офіційні опоненти: доктор історичних наук Войтович Л.В., старший науковий співробітник відділу історії середніх віків Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України; кандидат історичних наук Долинська М.Л., доцент кафедри реставрації і реконструкції архітектурних комплексів Національного університету “Львівська політехніка”. Провідна установа – Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України.

Малець Наталія Богданівна, викладач кафедри гуманітарних дисциплін та української мови Закарпатського державного університету. Дисертація “Громадсько-політична діяльність Яцка Остапчука (1873–1959)”. Захист відбувся 29 травня 2007 р. Науковий керівник – доктор історичних наук Патер І.Г., завідувач відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І.Крип’якевича НАН України. Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор Гелей С.Д., завідувач кафедри історії України і політології Львівської комерційної академії; кандидат історичних наук Босак О.І., доцент кафедри українознавства Української академії друкарства. Провідна установа – Львівський національний університет ім. Івана Франка.

Папуга Ярослав Богданович, заступник голови Миколаївської райдержадміністрації Львівської області. Дисертація “Західна Україна і голодомор 1932–1933 рр.: морально-політична і матеріальна допомога населенню УСРР”. Захист відбувся 26 червня 2007 р. Науковий керівник – доктор історичних наук, професор Дашкевич Я.Р., керівник Львівського відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України. Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор Крупський І.В., професор кафедри радіомовлення і телебачення Львівського

національного університету ім. Івана Франка; кандидат історичних наук Дядюк М.С., завідувач відділу рукописів Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України.

Марчук Володимир Станіславович, старший зберігач фондів відділу формування та зберігання Національного архіву фонду і діловодства Державного архіву Рівненської області. Дисертація “Петро Федун в українському національно-визвольному русі (40–50-і рр. ХХ ст.)”. Захист відбувся 18 вересня 2007 р. Науковий керівник – доктор історичних наук, професор Трофимович В.В., завідувач кафедри історії Національного університету “Острозька академія”. Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор Баран В.К., завідувач кафедри новітньої історії України Волинського державного університету ім. Лесі Українки; кандидат історичних наук В’ятрович В.М., науковий співробітник відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України.

Рудько Сергій Олексійович, викладач кафедри історії Національного університету “Острозька академія”. Дисертація “Суспільно-політична діяльність Миколи Василенка”. Захист відбувся 23 жовтня 2007 р. Науковий керівник – кандидат історичних наук, доцент Яремчук В.П., доцент кафедри історії Національного університету “Острозька академія”. Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор Кондратюк К.К., завідувач кафедри новітньої історії України Львівського національного університету імені Івана Франка; кандидат історичних наук, доцент Райківський І.Я., завідувач кафедри історії України Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника.

Піх Олег Михайлович, молодший науковий співробітник Центру дослідження українсько-польських відносин Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України. Дисертація

“Науково-бібліографічна діяльність Мирона Кордуби”. Захист відбувся 23 жовтня 2007 р. Науковий керівник – кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Стеблій Ф.І., завідувач відділу нової історії України Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України. Офіційні опоненти: доктор історичних наук, старший науковий співробітник Патар І.Г., завідувач відділу новітньої історії Інституту українознавства ім. І. Крип’якевича НАН України; кандидат історичних наук, доцент Полянський О.А., завідувач кафедри гуманітарних дисциплін Львівського державного університету фізичної культури.

Кандидатські дисертації за спеціальністю 07.00.05 – етнологія

Горошко Леся Миронівна, молодший науковий співробітник відділу етнології сучасності Інституту народознавства НАН України. Дисертація “Знакові функції води в обрядах і віруваннях українців Карпат”. Захист відбувся 2 липня 2007 р. Науковий керівник – доктор історичних наук, член-кореспондент НАН України Павлюк С.П., директор Інституту народознавства НАН України. Офіційні опоненти: доктор історичних наук Франко О.О., професор кафедри етнології Львівського національного університету ім. Івана Франка; кандидат історичних наук Гладкий М.І., доцент кафедри культурології та українознавства Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка.

Радович Роман Богданович, тимчасово не працював. Дисертація “Традиційне житлово-господарське будівництво українців північно-західної Галичини і південно-західної Волині другої половини ХІХ – початку ХХ ст.: етнічні риси і локальна специфіка”. Захист відбувся 9 жовтня 2007 р. Науковий керівник – доктор історичних наук, доцент Глушко М.С.,

професор кафедри етнології Львівського національного університету ім. Івана Франка. Офіційні опоненти: доктор історичних наук, професор Борисенко В.К., професор кафедри краєзнавства та етнології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка; кандидат історичних наук Данилюк А.Г., доцент кафедри географії України Львівського національного університету ім. Івана Франка.

Міщанин Віктор Данилович, молодший науковий співробітник відділу гончарства новітнього часу Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України (сел. Опішня, Полтавська обл.). Дисертація “Гончарство північної групи малих осередків Опішненського гончарного району (друга половина XIX–XX століття)”. Захист відбувся 9 жовтня 2007 р. Науковий керівник – доктор історичних наук, старший науковий співробітник Пошивайло О.М., директор Інституту керамології – відділення Інституту народознавства НАН України. Офіційні опоненти: доктор історичних наук, доцент Глушко М.С., професор кафедри етнології Львівського національного університету ім. Івана Франка; кандидат історичних наук Гладкий М.І., доцент кафедри культурології та українознавства Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка.

ЗМІСТ

ІНСТИТУТ У 2007 РОЦІ	3
НОВІ ВИДАННЯ ІНСТИТУТУ	10
НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ	27
ВІДДІЛ АРХЕОЛОГІЇ	27
Дослідження пам’яток доби палеоліту у 2007 році	45
Роботи Львівської обласної експедиції 2007 року	48
Роботи Прикарпатської експедиції 2007 року	52
Поселення Стрілки II: дослідження 2007 року	55
Нові дослідження у колишньому бернардинському костелі у Дубні	58
Пам’яті Романа Багрія (1.12.1927–1.09.1993)	61
ВІДДІЛ ІСТОРІЇ СЕРЕДНІХ ВІКІВ	65
Наукова конференція “Осмислення спадщини Давньої Русі. Галицько-Волинське князівство в історіографії”	84
ВІДДІЛ НОВОЇ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ	87
Презентація видання “Шашкевичів край – Золочівщина”	97
Презентація військово-історичних праць Івана Карпинця	99

ВІДДІЛ НОВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ	101
ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	121
ВІДДІЛ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	131
Наукова конференція “Література в системі міждисциплінарних зв’язків”	139
Міжнародна наукова конференція “Біля джерел українського бароко: Герасим Смотрицький, Мелетій Смотрицький, Кирило-Транквіліон Ставровецький”	140
ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКО- ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН	142
БІБЛІОТЕКА ІНСТИТУТУ	149
З нових надходжень	149
Фонд рідкісних видань	157
НАШІ ЮВІЛЯРИ	159
Богдана Криса: ювілейне слово	159
Микола Литвин: історик, краєзнавець, видавець	162
Степанові Пеняку – 80	166
Щиростю украшени єсть... в працовитости (до 80-річчя від дня народження Дмитра Гринчишина)	169
З ХРОНІКИ	172
Науковий семінар (2006–2007 рр.)	172
І конгрес закордонних дослідників історії Польщі (28–30 червня 2007 р., Краків)	173
Перше львівське перевидання “Русалки Дністрової”	175
Читання, присвячені 170-річчю “Русалки Дністрової”	178

Вшанування пам’яті родини Крип’якевичів	182
Презентація видання тритомника “Історія Львова” у рамках львівського Форуму видавців 2007 р.	183
СПЕЦІАЛІЗОВАНА ВЧЕНА РАДА	186

ББК 63.3 (4 Укр)

**Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН
України в 2007 році. Інформаційний бюлетень** / Інститут
українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України. – Львів,
2008. – 196 с.

Художньо-технічний редактор *Оксана Рак*

Обкладинка *Федір Лукавий*

Коректор *Світлана Іваник*

Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича НАН України
Львів, вул. Козельницька, 4; тел. 270-14-18
Підписано до друку 28.07.2008
Обл.-вид.арк. 11,0